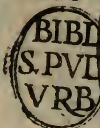
IN HOC LIBELLO CONTENTA.

TABVLÆ GRASSANTIVM PASSIM HAEREseôn anasceuasticæ, atque analyticæ authore D. VVILHELMO LINDANO Dordraceno, Doct. Theologo atque Palatij Haghen. Decano.

QVIBVS SVBTEXITVR *SECTÆ LVTHERANÆ TRIMEMbris Epitome, per Fridericum Staphylum Regis Rom. consiliarium.*

Abbas d. ... anno 1645.

ANTVERPIÆ.

Apud Ioannem VVithagium.

1562.

Cum Gratia & Priuilegio.

Ex libris Mon^rij S. Pudentianæ de vrbe

Ad lectorem.

HAbes hic studiose lector Tabulas vigentium nunc atque passim grassantium hæreseôn anasceuasticas atque analyticas, hoc est confutatorias & resolutorias: ex quarũ intuitu errores fanatici de prisca hæreticorũ sentina plerãq; omnes nũc hausti & renouati, facillimè redarguantur, & in suæ vanitatis fumos resoluantur.

Item habes Sectæ Lutheranæ trimembrem epitomen, nẽpe [redacted]entis seu principijs Sect[redacted] De materia præsentium controuersiarum Luther.

D[redacted]sione & concordia discipulorum [redacted] in confessione Augustana, Proposita VVormaciæ durante colloquio, per Frideric. Staphylum Regis Rom. consiliarium.

Omnia sedulò atque diligenter emendata: vt his munitus, facilè possis istorum pseudeuangelicorum telis virulentis resistere. Vale, & nostram hanc operam boni consule.

Tabula prima.

Demonstrat Lutheri & aliorũ hæreses atq; errores, ex mera Euãgelij ac doctrinæ liquidò Apostolicè imperitia enatas.

Tabula secunda.

Pugnam habet Lutheri secum ac mutuæ inter ipsos Euangelicos dissensionis planè ἀσπόνδυ & irrecõciliabilis: vbi perspicuè agnoscas, nõ Christũ, qui pacis Deus est, in eis loqui, sed Antichristum, illo dissensionis spiritu in Angelum lucis sese transformante.

Tabula tertia.

Catalogus sectarũ ex vno Lutheri spiritu, nihil minus quã vno, sed maximè vorio ac multiplici mundo exortarum.

Tabula quarta.

Index hæreseôn, quæ priscorum ex hæreticorũ, vel citra controuersiam damnatissimorũ lerna, Euangelij titulo interpolatæ & renouatæ, per Lutherũ & eius syneuangelicos, nunc pro Christi Euangelio simplicioribus Christi ouiculis obtrudũtur.

Tabula quinta.

Pseudologiarum atque nobilium aliquot mendaciorũ farrago, quibus isti Euangelici suum stabilire conati pseudoeuãgelium, Catholicã iuxta ac Orthodoxã Ecclesiæ Christi vexãt dilaniantq; doctrinã, congesta ex scriptis infestissimorum Catholicæ fidei hostium Philippi Melanthonis, Brentzij, Caluini, Buceri, &c.

Tabula ſexta.

Epitomen habet doctrinæ verè Euãgelicæ (quod ad dogmata nunc tempeſtatis cõtrouerſa attinet) liquidò ſcripturis & vetuſtiſsimorũ Patrum teſtimonijs corroboratæ atque cõteſtatæ.

Tabula ſeptima.

Chronologia affixa in piorum veri Euangelij ſtudioſorum gratiam, quæ Orthodoxorum PP. & Scriptorum vetuſtiſsimorum, qui ante annos mille floruerunt, quorum teſtimonijs tantùm hæc conficiuntur, habet Catalogum.

PIO

PIO SPECTATORI 3.
EVANGELII VERI IVXTA atque Orthodoxi ſtudioſo, vnam in Chriſto fidem, vitamque Chriſtianam.

HAſce tabulas Chriſtianæ F. noſtræ Germaniæ, & catholicæ imprimis Chriſti Ieſu eccleſiæ depictas, atque ex panoplia Euangelica, ſiue de verbo Dei Euangelico libris quinque clariſsimi viri D. D. VVilhelmi Lindani Dordraceni. S. Th. D. & Profeſſoris in Academia Dylingana, alijsque eiuſdem ſcriptis breui in lucem edendis à pijs quibuſdam collectas & delineatas tibi extra opus proponere voluimus contemplandas & perluſtrãdas: quò aut catholicus videas, quibus cum errorum monſtris tibi ſit depugnandum, quid aſsiduè meditandum, quid pro ſua cuiq; virili, vt bellum hoc ſacrum feliciter tandem conficiatur, moliẽdum, ac ſtudio obnixo, aut precibus ſaltẽ ardentibus, connitendum: Aut quolibet de Euangelicorum adeo variorum grege aduerſarius agnoſcas ſolis luce clarius (ni oculos ipſe tibi demens erueris) quàm dogmata ſectæris infœlix, nihil minus quàm Euangelica aut Apoſtolica, nédum Catholica aut Orthodoxa, imo pluſquàm δὶς διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε ab illis diſſonantia. Tabulas

bulas igitur has lector, ceu velitationes ingrassantes, variorũ vt nominum, ita opinionũ, hæreticas turmas nunc candidus accipe, atque beneuolus, breui Panopliam Euangelicam quinque libris de verbi Dei Euangelici natura, partibus scripti, & τοῦ ἀγράφου non scripti, & Traditionibus liquidò Apostolicis instructam videbis, iustam in aciẽ aduersus omnes omnium phalangum castris Dei Israël maledicẽtium hostes eductam. Vale pie lector, & nostrum Euangelij Orthodoxi illustrandi studium gratus pijs adiuuato precibus, Euangelioque instaurando, & à Pseudeuangelicorum iniurijs ac sacrilegijs vindicando, pro sua quisque virili collaborato.

Parasceue in primam Tabulam.

VAria varijs probantur remedia, quibus homines Christiani aduersus grassantes passim hereseôn pestes obmuniantur, & porrecto quasi antidoto præseruẽtur. Verùm inter oĩa, illud haud postremũ meretur locum, quod istorum in cõtrouersia positorũ dogmatum antiquitatem demonstrat, simulq́; originem illã primæuam ob oculos ponit: quod prima hæc tabula maiori ex parte effectum dabit, quæ Lutheri & aliorũ Pseudeuãgelicorum opiniones ex mera veri Euangelij, doctrinæq́; liquidò Apostolicæ imperitia, ostendit enatas.

Lecto-

Æc Orthodoxorum Patrum & clarissimorũ antè annos mille scriptorum testimonia hoc in vicino tabulæ dextro margine recitata esse vera nisi ab impudentissimo negari nõ potest: Iã cũ ijs, qui hic patribus vetustissimis, de re itẽ vetustissima fidẽ abrogant, disputandi nõ est locus: sicuti nec eadem scripturarum capitibus confirmandi. Quæ si quis requirat, Tabulam sextam & cæteras consulat. Vbi pro eo atq; instituti ratio tulit illa scripturarũ locis communiuim⁹, & perpetuo Catholicæ Christi Ecclesiæ cõsensu corroborauim⁹. Si quid porrò ingenij moderatioris homines copiosius desiderẽt illustratũ, et firmi⁹ cõprobatũ, id sua pro virili dabit breui nostræ Panopliæ Euangelicæ, siue de verbo Dei Euangelico lib. 3. & 4.

Prima tabula

DEMONSTRANS LVTHERI & cæterorum item istorum Euangelicorum errores & Hæreses, ex mera Euangelii veri ac doctrinæ liquidò Apostolicæ imperitia natas atque propagatas.

DD. enim Apostoli à Christo eruditi, & eius spiritu sancto edocti, Ecclesiam Christianam initiò docuere, vti nobis catholicis disertè attestatur

Dion. Areop. decel. Hiera. Cy. ep. 12. li. 1. & ser. de ablut. pedũ. Suffragatur. Aug. epi. 118. ad Ianuarium & alijs varijs locis infra recitandis Tabul. 5. Nu. 7. & tabul. 6. Nu. 2. & sequent.

- 1. Sacramẽta esse plura quàm — negat
  - 1. Vnum. — 1 Lutherus, vnũ tantũ asserens si iuxta scripturas loquendũ Capt. Babyl.
  - 2. Duo — 2. Luth. an. 30 in Catechis. Melan. olim in Cõ. an. 22 Caluinus Instit.
  - 3. Tria — 3. Cõfeßio Augustana. Philip. Me. Apol. an. 30.
  - 4. quatuor — 4. Melanch. loc. com. an. 52.
  - 5. Sex — 5. VVilhel. Postellus in Pãthenosia vbi se fingit Eliã Pandocheum.

Orig. Periarchõ & ad Ro. 6. Aug. epi. 28.

- 2. Infantes oẽs nasci peccato originali infectos. — negat
  - Zvvingli⁹, Caluinus, Bucerus — propriè peccatũ esse maximè in Christianorum filijs.

3. Exor-

Aug.ser.10.de verbis Apo.	3. *Exorcismum adhibendum ante baptisma*	*negat*	*Lutherus Zwinglia. Caluinus.*
Dionysi. Areop.de eccl. Hierarchia.	4. *Abrenũciatione præmittendam.*	*negat*	*Lutherus Bucerus.*
Basil.cap. 27. de spiri. sanct.	5. *Aquam fontis cõsecrandã.*	*negãt*	*Lutherani.*
Chry.ho. 24. in Iohã. August.epi. 28.	6. *Baptismum requirere aquã necessario.*	*negat*	*Caluinus.*
Orig.ad Ro.6. Augu. epist.28.	7. *Infantes esse Baptizandos.*	*negat*	*Anabaptistarũ colluuies varia.*
August.epist.28.	8. *Paruulos sine Baptismo aquæ non saluari.*	*negat*	*Caluinus. Bucerus.*
Patres in cõc. Nice. ex actis Græcis. Consentiunt Basil. Chry. Nazi. Hieron. Augustinus.	9. *Baptismũ Christi esse alium à Ioban. Baptistæ Baptismo.*	*negat*	*Bucerus. Caluin⁹.*
Augu. persæpe. epist. 28.	10. *Paruulos Christianorum renasci, nõ nasci filios Dei.*	*negat*	*Caluinus. Bucerus.*

Basil.cap.27.de spiritu sancto. Dion. Areopa. Mich.Syngelus.	*11. Baptizatos oleo esse vngē dos.*	negāt	*Lutherani Caluinus Zwinglius*
Cypr.serm.de ablut.pedum & epistol.12. li.1. August.lib.5.contra Donatist.cap.10.	*12. Confirmationem esse sacramentum.*	negat	*Lutherus. Caluin⁹.*
Cypr. vbi antè Flauianus cum synodo Michael Syngelus.	*13. Cōfirmationē habere Chrismatis illinitionem.*	negat	*Bucerus. Caluinus*
Fabia.martyr cū syno. Hierony.contra Lucif.	*14. Episcopum esse huius administrum.*	negat	*Bucerus Reforma. Bonnensi. Calui. Insti.*
Cypri.epistol.3. lib.2. concil.6.Constant. & alijs.	*15. Eucharistiā fieri ex vino aqua permisso.*	negat	*Zwingl.*
Iustinus Apolo. 1. Basil. de spiritu sancto cap.27.	*16. Eucharistiam fieri verbis sacerdotis nō fide suscipientis.*	negat	*Luthe.*
Iustinus Apol. 1. Ireneus lib.4.cap.32. Euseb.lib.1. Euangel. Demonstr.	*17. Eucharistiam esse veri ac presentis corporis dominici sacramentū.*	negat	*Zwin. Calui.*
Iustinus Apol. 1. Ireneus lib.4.cap.34.	*18. Eucharistiā nō habere verū panē et vinū vnà cū vero corpore & sanguine Domini.*	negat	*Lutherus cū suis.*

Iustinus. Apol. 1. Irenæus libro. 4. cap. 32. & 34.	19. Eucharistiã nõ esse tantum corporis absentis symbolum aut signum.	negat	Carolstadius. Zwingli. Oecolampadius.
Irenæus lib. 4. cap. 32. & 34. Aug. ser. 32. de verbis Aposto.	20. Eucharistiã nõ esse sacrificiũ tantum commemoratiuum.	negat	Philipp. Melãcht. in Apologia.
Chry. ho. 69. ad pop. Antiochenũ & ca. 1. ad Philip. Gre. Nissen. Damascenus, Aug. ser. 32. de verbis Apostoli.	21. Eucharistiã esse sacrificium propitiatoriũ pro mortuis.	negãt	Lutherus, & alij ad vnum oẽs Melãch. in Apolog.
D. Hieron. Dialog. 3. contra Pelag.	22. Ad sacrificiũ corporis dominici recitandam orationem dominicam.	negãt	Zwingliani. Anabaptistæ.
Leo mag. epist. 90.	23. Pœnitentiam adhibendã cõfitẽdaque esse necessariò peccata sacerdoti post lapsum à baptismo.	negat	Zwing. Luther.
Canon Aposto. Concil. Antioch. D. Leo Magnus epist. 90.	24. Satisfactionẽ ad peccata lapsorum delenda esse adhibendam.	negat	Luther. & alij.

25. Or-

Aug lib.2. cont. epi. Perm. cap.13. li.1. de Bapt. cōt. Don. cap.1.	*25. Ordinem esse veri nominis sacramentum.*	negat	*Lutherus. Caluinus.*
Germanus Constantin. Coelfridus apud Bedam.	*26 Clericis gestandas in vertice coronas.*	negat	*Lutherus & pleriq, omnes alij.*
Cypr. in Orat. Dominica. Hieron. in Danielem cap.6.	*27. Horis certis Deum orandū.*	negat	*Lutherꝰ et Zwingliꝰ*
Hier. episto. ad Marcellā. Theophilꝰ Alexandrinꝰ. li. Pasch.	*28. Quadragesimam esse ieiunandam.*	negat	*Lutherꝰ et alij omnes*
Leo in sermo. varijs ternorum meminit, quæ Apostoli tradiderint ieiunanda.	*29. Quatuor tēpora esse ieiunanda.*	negat	*Lutherꝰ & alij omnes.*
Orig. Periarch.29.	*30. Hominem liberi esse arbitrij.*	negat	*Lutherus. Melāc. ā.32 Illyricus.*
Origenes ibidem.	*31. Operum piorū meritis reddēdam mercedem*	negat	*Lutherus Caluinꝰ.*
D. Basil. epist. ad. Iulianū Aposta. Syno. 2. Nicen. Ioan. Antiochenus Histor.	*32. Sāctorū imagines rectè obseruari & coli.*	negat	*Zwingliꝰ. Bullinger. Caluinus.*
Martialis episto. ad Burdegal. Prudētius hymno in D. Eulaliam.	*23. Sanctorum sacras reliquias esse venerādas.*	negāt	*Lutherani Zwingliani.*

34. *Dies*

Orige. in Mat. cap.1. P P. in Concilio Gãgrẽ. suffragatur. Orige. ann. 220. Vide Tab. 4. num. 4.	*34. Dies sanctis festos celebrãdos.*	negãt	*Anabaptistæ.*	
	35. Sanctos rectè ad auxilium inuocari.	negãt	*Lutherani Zwingliani.*	*ad vnũ omnes.*
Chry. ho. 69. ad popu. Antioc. et Aug. de verbis Apoc. sermone. 32. Gre. go. Niss. Apostolus docuisse orandũ, et sacrificandũ pro mortuis. Suffragatur Synodus Africana apud Cyp. li. 1. Epi. 9 Tertull. de exhortatione castitat.	*36. Purgari animas Christianorum hinc ad cœlum euocatas, viuorumq́ suffragijs adiuuari.*	negãt	*Lutherani. Zwingliani.*	*ad vnum omnes.*
Orig. in nu. Homi. 5. Cyp. serm. de Baptis. Aug. de Bapt. lib. 2. cap. 7.	*37. Ritus quosdam sacramentis & ceremonias reb⁹ sacris adhibendas.*	negant	*Lutherani. Anabaptistæ.*	
Epipha. Hæres. Apost. Aug. de Ciuit. Dei li. 17. c. 4. Aposto. vouisse paupertatẽ.	*38. Vota virginitatis et paupertatis rectè Deo fieri.*	negat	*Lutherus. Brẽtzius.*	

39. Pec-

Epiphanius in Apostolicis.	*39. Peccatū esse, post votum continētia adnuptias cōuerti.*	negat	*Lutherus Bucerus. Carolstadius Brentzius, et tota votifragorū monachorum & sacerdotum caterua.*
Augu. serm. de Temp. Amb. in epist. 81. & ser. 38. Rufinus in Symbolo.	*40. Symbolum Apostolorū esse recipiēdū, quod ab ipsis sit cōditum Apostolis.*	negat	*Brentzius in Catechismo magno. Caluinus in Instit.*
Basil. cap. 27. de Spirit. san. hoc ex proposito demonstrat. Sic et Chrysostomus variè, & alij PP. quos ad hoc euincendum recensct lib. 2. Panoplia Euangelica.	*41. Credenda esse quæ nobis sunt euangelizata, non solū quæ scripta.*	negat	*Lutherus Zwinglius Caluinus Bucerus Brentzius & oīs reliqua spiritus dissenonisis schola.*

Quod istorum dogma quasi omnis controuersia caput, et errorum omnium seminarium refutat, vanumq; demonstrat totus liber. 1. Euangelicæ Panopliæ, argumentis varijs adeoq; ipsis ex verbis. — *Lutheri Ph. Melā. Brentzij Buceri.*

I. PETRI. I.

Verbum Domini manet in æternum, hoc est autem Verbũ, quod vobis est Euangelizatum.

2. THESS. 2.

Itaque fratres state & tenete Traditiones, quas didicistis, εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν siue per sermonem, siue per Epistolam nostram.

ROM. 16.

Rogo vos fratres, vt obseruetis eos, qui διχοστασίας, dissensiones & scandala præter doctrinã, quam vos didicistis faciũt, & declinate ab illis.

HINC hinc oculos vel tandem recipiat Germania, & ad Germanam illam vnius fidei verè certoq; Euangelicæ redeat puritatem, quam à D. Thoma Apostolo, & Apostolorum discipulis pridem ab initio didicit.

Secunda tabula

PVGNAM HABET LVTHEri secum & cum suis, bellumque inter Lutheranos & alios Euangelicos planè ἄσπονδον & irreconciliabile.

PRAEFATIVNCVLA IN *secundam tabulam.*

CVm doctrina illa Apostolorum tabula superiore delineata hominibus nimis altùm dormientibus minus atque decuit, esset in vulgus nota, aut saltem cui deus, non fuit illi inimico homini difficile, illa sua zizania

nia bono Apostolorum semini superseminare: quæ vt bonum illud Euangelicum semen corrumpunt totum per orbem initiò sparsum: ita sui quoque degeneratione atque dissimilitudine seipsa perdunt: quod in potissimis aliquot fidei capitibus operæpretium duximus demonstrasse. Ab illa vna igitur Apostolicæ & Catholicæ Ecclesiæ fide discedentes aduersarij, spiritibus illis iuxta Pauli prophetiam attendentes erroris, variè inter se ipsi de sua, quam quisque iactitat, Euangelica tumultuantur doctrina, vti

I.

DE CONFESSIONE AVGVstana Carolo V. Augustæ anno.30.exhibita.

Veram esse. } *aiebat* { *Philip. Melanch. eius & author & exhibitor Augustæ, Vbi absente Luthero eā consarciebat. Brentius & alij tunc temporis suffragatores.* } negat { *1. Philip. Melanch. cum suis Saxonibus &. Brentio alijsque tunc temporis nō paucis. Nam articulum confessionis illiusmet Carolo. 5. exhibitæ decimum de cœna Domini, hisce verbis scriptum, et exhibitū: Docet, quod verum*

rum corpus & sanguis Christi veraciter sub speciebus panis & vini in cœna præsens sit. Hunc in modum anno consequuto VVittenbergæ permutarunt, imò verius mutilarunt. Quod corpus & sanguis Christi verè adsint, & distribuantur vescentibus in cœna Domini. Sic enim ad verbum habet confeßio anno. 31. VVittenbergæ cum Apologia Philippi edita. Item anno. 37. Haganoæ. Verùm anno. 40. & sequentibus in hunc vsque diem omnes editiones, etiam VVittenbergensis contrarium habet primæ illi de panis vinique speciebus profeßioni, haud dubium (vt tunc temporis putabant) Euangelicæ, hunc in modum. Quod cum pane & vino verè exhibeatur corpus & sanguis Christi vescentibus in cœna Domini: quod nouelli isti Lutheranæ doctrinæ discipuli pro Euangelio ignoranter arripientes, defendere audent doctrinam esse confeßionis Augustanæ, cùm plusquàm ex diametro cum illa prima & ideò vera, Confeßione Augustana pugnet.

2.

Bucerus & alij Zwingliani, qui Augustæ anno. 30. noluerunt Philip. & Suffragatoribus eius subscribere, inter quos fuêre { Argentinenses, Constantienses, Memmingenses, Lindauienses.

3.

Gaspar Zwenckfeldius, qui scripto libello nobis Laugingæ, ad Danub. sed nondū, quod equidem sciam, in lucē edito, eā refutauit, nominatim autem illum decimū confeßionis Augustanæ de Transsubstantiatione articulū, admirans quonā pacto (nam Zwinglium hic sequitur) dogma illud, ait, Papisticum in confeßionem Augustanam adeò pro palàm, & quasi fidei indubitatæ, certique Euangelij à Lutheranis sit relatum?

2.

De ſacramentorum numero.

1. Septem eſſe	ait	*Lutherus initiò.*	negat	*Lutherus Capt. Babylon. Zwinglius.*
2. Vnum eſſe	ait	*Lutherus ſi iuxta ſcripturam loquendum.*	negat	*Lutherus anno 31. in Catechiſ. & ad VValdenſes. Phil. Melan. Confeſ. Auguſt.*
3. Duo eſſe	ait	*Lutherus anno. 30. in Catech. & ad VValdenſes. Phil. anno. 22. locis communibus.*	negat	*Philip. an. 30. Confeſſ. Aug.*
4. Tria eſſe	ait	*Philip. an. 31. in Apologia.*	negat	*Philip. an. 52. locis commu. vbi & Ordinem oſtendit ex verbo Dei eſſe alijs ſacramentis annumerandum.*
5. Quatuor eſſe	ait	*Philip. ann. 52. locis communis*	negāt	*Saxones in Confeſſ. Saxonica cui & Philippus ipſe ſubſcripſit. anno. 51.*
6. Semper ſex fuiſſe, & alicubi ſeptem	ait	*VVilhel. Poſtellus in Pāthenoſia, vbi ſe Heliam Pandocheum fingit.*	negāt	*Lutherani Zwingliani.*

3.

De baptiſmo.

1. Pecca-

1. *Peccatum originale esse in paruulis*	ait	*Lutherus cũ suis*	negat	*Zwinglius Caluinus Seruetus.*
2. *Aquam baptismi esse necessariam*	ait	*Lutherus cum suis*	negat	*Caluinus Institu. Bucerus commen. in Matt.*
3. *Abrenũciationẽ baptismo esse præmittendam*	ait	*Brent. in ordinatiõe Ecc. VVirt. fo. 14.*	negat	*Lutherani & alij plærique.*
4. *Remitti baptismo peccatũ vt nõ imputetur*	ait	*Lutherus cum suis*	negat	*Bucerus cõmentario in Matth. Calui. in Antido. docentes nullũ esse Baptismi aquæ effectum.*
5. *Concupiscentiam peccatum esse*	ait	*Lutherus Bucerus*	negat	*Zwinglius cum suis.*
6. *Pueros esse baptizandos*	ait	*Lutherus & alij.*	negant	*Anabaptistæ.*

4.

De Eucharistia.

1. *Panem conuerti in corpus Christi solis manẽtibus speciebus*	ait	*Luth. lib. contra Zwinglia. Transmutatur panis, inquit Melanch. Confess. August. an. 30. Carol. oblata, vbi scriptũ erat sub speciebꝰ panis & vini vid. Ta. 2. nu. 1.*	negat	*Luth. & Melanc. cõf. Aug. an. 31. & nũc edita. ann. 56. Ioachimꝰ westphalus cum tota illa conıuratorũ aduersus Caluinũ turba. Cõfess. de Eucharist.*

2. Panem esse merum corporis signum	ait	Zwinglius Oecolampadi' Caluinus Buc. aliquãdo.	negat	Lutherus Cõfeß. Aug. Bucerus post Lutherizãs Conf. in Math.
3. Panem esse verum vero cum corpore	ait	Luth. posteà : Cõfeß. Aug. adulterata. Lutherani plerique omnes.	negat	Luth. initio Carolstadi' Zwinglius Caluinus.
4. Vinum verũ in calice manere	ait	Lutherus Captiuit. Babylon.	negat	Lutherus libro 2. cont. Zuuinglium.
5. Eucharistiã esse adorandã	ait	Luth. li. de ador. Eucharistiæ. Carolstadius ad albe. Dureriũ. Bucer. actis. col. Ratispo.	negat	Brentius. Confeßio VVirtenberge. Lutherani.
6. Cõmunionẽ vtriusq; speciei esse necessariã	ait	Lutherus Confeß. Saxon. Cõfeß. VVirtẽb. pleriq; alij oẽs.	negat	Luthe. li. ad Bohemos et de Cap. Babyl. & serm. de Eucharistia.

5.

De libero arbitrio.

Quod nullum sit ĩ homine	ait	Lutherus Capt. Baby. in assert. & 3. libr. cont. Zwinglium. Phil. Mel. locis commu. an. 21. Illyricus.	negat	Phil. Mealnt. locis cõmun. an. 52. mendacium dicens esse horribile, & furorem Manichæorũ, hominẽ liberi negare arbitrij.

6.

De operibus.

1. *Esse ad salutem necessaria.*	*ait*	*Luth. vt ostēdit Geor. Maior li. de Operib. Melant. vt ibidem Georg. Maior.*	negat	*Luther. vt apertè ex Cō. ad Gal. demonstrat. Illyr. cōtra Geor. Maior. Melan. vt cōtra Maiorem scribēs ōndit Gallus.*
2. *Esse merita præmiorum in hac vita & post hanc vitam*	*ait*	*Melanth. in Apologia. Lutherus in Declaratione*	negat	*Caluinus & alij.*
3. *Esse merita vitæ æternæ*	*ait*	*Bucerus, sed ex gratia oīmodo gratuita, ad patres Concilij Tridentini.*	negat	*Apologia August. alij plerique.*

7.

De sanctorum inuocatione.

Sanctos esse inuocandos	*ait*	*Lutherus de præparatione ad mortem, & contra Taboritas.*	negat	*Lutherus Melanthon Caluinus & alij omnes.*

8.

De imaginibus.

Seruandas esse	*aiunt*	*Lutherus & plerique Saxones*	negant	*Luthe. per Bauariæ Palatinatum. Zwingliani Caluin. & alij.*

 9. De

9.

¶ De Festis.

Celebranda esse	*aiũt*	*Lutherani in Ordinatione Eccl. VVirtenber.*	negat	*Luthe. ad nobiles Germaniæ Luther. paßim per Germaniam.*

10.

De Oratione pro mortuis.

Eam rectè fieri ac sine peccato	ait	*Lutherus in capitib. fidei, sub mortem editis An. 44.*	negãt	*Lutherani Melanchthon. Caluinus, &c.*

11.

De Purgatorio.

Post hanc vitam esse purgatorium animarum	ait	*Lutherus varijs in locis, se certò scire. Item in capit. fidei ann. 44. docens licere, vt quis pro mortuo semel aut summum bis oret. Lieber Got hats mit der selen solchen gestalt, das ir zu helffen sy, soo sey ir genedich fo. 54.*	negãt	*Lutherani Melanc. Caluinus Zwingliani.*

12. D. Pe.

12.

D. Petrum — *Romæ fuisse* — ait — *Lutherus in Homilia.* — negat — *Sebast. Franck. Velenus.*

13.

D. Petrũ Apostolum — *Fuisse episcopũ & eccle. Romanæ præfedisse* — ait — *Lutherus*, *Bucerus* — negat — *Calui. Funclius.*

14.

Romanũ pontificem — *non esse Antichristũ* — ait — *Bucerus, negãs locũ ad Philippenses in eum quadrare* — negãt — *alij plerique*

15.

Hæreticum esse — *Lutherum*, *Zwingliũ* — ait — *Zwinglius cũ suis libr. contra Lutheranos editis. Lutherus cũ suis lib. contra Zwinglia. scriptis* — negat — *Lutherus cũ suis, se iactantes verè Euãgelicos. Zwingli' cum suis se iactantes verè Euãgelicos.*

De vsu Tab. 2. admonitio.

Isthæc adeò varia opinionum inter ipsos, quos se quisque magno cum supercilio dictitat, Euangelicos pugna vndénam sit exorta, suis ipse verbis docet verißimè (si quid aliud) Lutherus, istarum vere Euangelicarum ad vnum omnium viperarũ parens, lib. 1. contra Zwinglia. Istiusmodi dissensionem (inquiens) & diuisionem inter ipsos (Zwinglianos) non esse à spiritu sancto, sed à Sathana, quod spiritus ille ver- " "

 tigi-

" tiginis contradicit sibÿpsi quòd liberè concludẽdum est, Dia-
" bolum omnis dissensionis patrem esse eorum (Zwinglianorum) doctorem, &c. Hæc ibi Lutherus de Zwinglianis. Sed quid ei aliud Zwingliani respondeăt, quàm, hac in te tuosq́, retorta Luthere de teipso tuisq́, plus inter se quàm nobiscum pugnantibus pronuncia, & verißimum dixeris. Quod ipsum tam de his, quàm illis aliisque ad vnum omnibus istis factionibus verißimè vna pronunciat Catholica Christi Iesu Ecclesia, vti & de istorum auis & proauis magnis, priscis illis hæreticis, à quibus fanaticos istos mutuati errores, bellum Diaboli renouantes, afflictam Christi sponsam Ecclesiam divexant. Certè vtut Euangelicorum istorũ quisque fortiter se inficietur Hæreticum, iste hoc tamen sua doctrinæ inconstantia, & adeò pugna verißimum declarat quod D. scribit Hilarius lib. 7. de Trin. Hæreticorum esse incerta omnia & vana, inuicem dissidere, nõ eadem de eisdem dicere, cùm sint vel duo vel tres, semetipsos arguere, de eisdem verbis non consentientes differentia dicere, in idem tamen blasphemiæ concurrere propositum.

Conclusio Tab. 2

Isthinc Solis luce clarius liqueat, non Christi spiritum, qui pacis & cõcordiæ Deus est, in istis loqui Euãgelicis, sed Antichristi spiritum τῆς ἀντιλογίας & dissensionis authorem: qui se trãsfigurans in Angelum lucis, Euangelicos sua mancipia istis antilogijs & contra dictionibus varijs exagitat variè, atque bello collidens intestino in varios transformat Chameleontas: vt quemadmodum hi in omne conuersi colorum genus nunquàm album, veritatis symbolum, mẽtiri queant: ita & illi præclaram sanè suam prodentes constantiam, modò hoc, modò illud, modò iterum, nec hoc, nec illud docturientes nunquàm verùm, quod deseruerũt, attingunt, sed semper in illud suum Choicum, terrenum & verè Melanchtonicum, id est nigricans

gricans illud falsum, varia sub specie reuoluuntur, nisi vbi ad deserta dudum Ecclesiæ Catholicæ castra refugiunt: quod ô vtinam de illis ad vnum omnibus, vel tandem videre faxit Deus optimus, nunquam supplicare desinimus

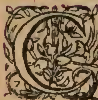
HIEREMIAE. 8.

Verè mendacium operatus est stylus scribarum, confusi sunt sapientes, perterriti & capti sunt. Verbum enim Domini proiecerunt, & sapientia nulla est in eis.

Tertia tabula.

CONTINET CATALOGVM sectarum & factionum ex vno Lutheri Spiritu, nihil minùs quàm vno, sed vario maximè ac multiplici isthac tempestate nobis exortarum.

PARASCEVE IN TABVlam tertiam.

Vm Euangelici inter ipsi de suo irreconciliabiliter adeò dissentirent Euãgelio, fieri non potuit, vt nõ in varias quoque discin derentur sectas. Vt enim quisque aliquid aliquando sibi apud suos meruisset nominis aut opinionis, se illius quasi coloniæ fecit ducem. Vnde tam varias hodie videre est sectarum nomenclatu-

ras. Cùm enim in Lutherum iſtius Tragœdiæ nimis mo. toriæ choragum ſibi permitterent diſcipuli, quod ſuo ſibi ille ſumpſerat iure, peſsima ſeductus magiſtra ſui præſumptione, tot hodie nobis pepetere vera illarum Euangelicarum viperarum genimina, quot prope extant capita. Quanquàm iſtud ex ſuperiori opinionum inter ſe tumultuantium pugna ſatis ſuperque viri prudentes agnoſcant, quiſnam ſpiritus iſtam de illa Chriſti vna fide pariat diſſenſionem: quò tamen pijs faceremus gratius, maximum videbamur nobis facturi operæpretium, ſi varias Lutheranorum, aut potiùs Euágelicorum (nam Lutheri denominationem non alij modò factionis alterius damnant & execrantur, ſed ipſi adeò Confeſsionis Auguſtanæ ſocij & coniurati abominantur) hic proponeremus ſectas, quibus, inter ſe diſſecti, ſibi quiſq; vt arrogat, ita alijs ad vnum omnibus, verum derogat Euangelium. Omnium iſtarum noſtræ iſtius tempeſtatis multo omniũ infelicißimæ factionum & ſectarum fons, aut, vt dicatur verius, ſentina Lutherus extitit, ante cuius tragœdiam vt nulla publicitus turbabat tranquillam Eccleſiæ Chriſti pacem diſſenſio religionis: ita poſt eius furioſas turbas Germaniæ per Anabaptiſtarum & ruſticorum ſeditioné datas, & eius diſcipuli ſuum in illum nõ tam magiſtrum quàm oſtenſorem ſibi ſumpſere publicè, quod antè ab illo diſſenſionis ſpiritu ſimul didicerât. Sed nunc vide ſectarum caſtra, vt omnia aduerſus vnã Catholicam Chriſti Ieſu eccleſiam Syncretiſmo quodam coniurata: ita ſe mutuo inter ipſa diſsidio ad illius pacem iugulantia. Hæreticorum enim bellum, pax eſt Eccleſiæ, ait Hilarius.

Ab illo

Ab illo igitur religioso monacho Augustianæ, imò Christianæ areæ palea exorti nominantur Euangelicorum, alij

Anno domini. 17. pridie omnium Sanctorum, affixit Themata contra indulgentias & alia.

LVTHERANI, qui impuram Lutheri doctrinam confeßione Augustana non comprehensam, sed quasi adumbratam, aut abortientem verius, sectantur. Ab ea enim non ipse modò Lutherus & quidam suffragatores, sed ipse adeò author & Hyperaspistes Philippus *Apologia eam tutatus, euariauit sæpius, vt hîc taceam* Confeßionē *ipsam in vno Eucharistiæ articulo trifariam deprehendi variatam, vti & alibi. O præclarum constantiæ Euangelicæ specimen. Vide Tabulam secundam, numero. 1. Atqui sic quidem factum oportuit, ne quid verum cernere volentibus deesset ad germanam Hæreseos istam indolem deprehendendam. Fidem enim, ait ille, vt testamentum morituri, mutant. Quam confeßionem Augusta. sic sua à prima specie mutatam & adulteratam adeò, sequuntur hodie isti veri et germani (vti se iactitant) Lutheri discipuli imprudentes, eam libellis editis (vt putant) propugnantes aduersus* Caluinum & Ioannem *à Lasko,* Ioachimus *VVestphalus cum sua coniuratorū turba: cùm vera confeßio Augustana* Carolo. *V. anno. 30. exhibita, ab ista quæ hodie circunfertur, multis locis nō solùm fuerit alia, sed* δὶς διὰ πασῶν καὶ πάντη *etiam dissonans, vereq́; adeò ex diametro repugnans. Vide Tabul. 2. num. 1.* Cæterum *ex istius* Lutheri *horum omnium (vti quidem aiunt verbis, sed re ipsa longè diuersum declarant)* Patris *reuerendi vtero, ceu viperæ, non aperto sed perrupto immunera per orbem proserpsère viperarum certè Euangelicarum genimina.*

Anno. 21.

GAROLSTADIANI, ab Andrea Carolstadio *pridem*

dem VVittẽbergæ Archidiacono Theol. Doct. nominati, qui primùm excitauit de Eucharistia tumultum, ait Philip. Epistol. ad Fredericum Myconium: imagines sustulit VVittẽbergæ, Missam abolebat, Luthero illa fictitia sua Pathmo oppidulo Thuringiæ Alstadio delitescente, ad Conflandam Cæsa. Maiesta. violatæ fidei inuidiam: sed huius nomẽ obscurarunt discipuli, à quibus nũc dicuntur.

Anno. 26.

ZVVINGLIANI, à Zwinglio antesignano, qui viuus suæ impietatis pœnas dedit, qui ab suis Heluetijs in acie trucidatus, à Catholicis Cantonibus exuritur. Itidem & alicubi Oecolampadiani à Ioanne Oecolampadio Brigittano pridem Monacho. Alibi alia Sacramentarij à suæ quisque factionis authore sibi imponunt nomina: quæ tam variè diuulsa est, vt vel Luthero teste, plusquam in decem sectas sit dissecta.

Anno. 24.

ANABAPTIZARVM monstra varia non est cur hic accenseamus, quæ suis ipsis nominibus vt sapientibus omnino omnibus sunt exosa, ita publicitùs quoque explosa. Etsi horum origo ex disertis Lutheri ad VValdenses verbis fluxerit, pòst tamen homo constans eos non scriptis modò, sed extremo etiam afficiendos voluit supplicio, vti per Saxoniam anno. 27.

Anno. 21. & 27.

ICONOMACHI per omnes sectariorum species vagantur. De Carolstadianis, anno. 21. & Zwinglianis, ann. 27. notius est, quàm vt sit reme morandum. Lutherani item non sunt pauci, maximè per Bauariæ Palatinatum, qui eodem inclinarũt, anno superiore. 27.

Anno. 36.

ANTINOMI à Ioanne Islebio Agricola originem ducunt,

cunt, contra quos Lutherus suos pridem discipulos scripsit damnans quod ipse docuerat prior. Hi dogma sequuntur, ait querela Lutheri, legibus diuinis contrarium, quod & nomē sonat: legē scilicet operū reijcientes, finguntq́ homines cōtra cōscientiā fide iustos esse. Horū factio VVittēbergæ an. 38. plurimos excogitauit.

OSIANDRIANI, qui Andre Osiandrum sectantur, nos iustificari essentiali Dei iustificatione, hoc est, vt ait Querela Lutheri, quod nostra iustificatio est inexplicabilis cuiusdam iustitia, non gratiæ Dei in credentibus, sed naturæ. Horum antesignanos Funccium & Voghel scribunt anno. 56. publicè palinodiam cecinisse.

Anno. 45.

SVVENCKFELDIANI passim per Sueuiæ oppida grassari cœperunt anno. 45. à Caspare Swinckfeldio Slesie nobilitatis nomen ducentes, qui suos iactitans enthusiasmos afflatuque diuinos, Fœtida de Manicheorum sentina euomuit, Christum non fuisse conceptum in vtero virginis Mariæ, ex natura & sanguine eiusdem, opificio spiritussancti, neque ex ea natum, sed aliunde à Deo creatum, hominem assumpsisse.

Anno. 45.

DAVIDICI siue Dauidgorgiani ab errone quodam Mago trahunt originem, qui sub annum. 45. per Frisiam sua venenata dogmata de priscis illis fœdissimorum Hæreticorum interpolauit lacunis, Saducëismū inuehens, Angelos, Dæmones, Baptismum negat. Iudicium etiam extremum, carnisq́ salutem, etiam Apostolorum: omnes denique saluandos volebat secundū spiritum, cùm tamen vitam æternam in cœlo neget futuram. Se illum esse tertium Dauid, qui in Christi regno super terram esset regnaturus, & alia impia plurima. Hæc lues per Hollandiam et Frisiam potissimùm obserpsit.

Anno. 45.

Anno. 45.

MENNONITÆ, ducem ſequuntur quendam Mennonem, qui non ſecus à ſuis ſyneuangelicis, quàm à nobis Catholicis per varia opinionum portenta diſſentiens, claudicat in varias partes. Zwinglianis & Anabaptiſtis cum primis ſuffragatus, negat Chriſtum Ieſum ex virginis matris Mariæ ſubſtantia hominem factũ, quòd immũda ſit & peccato obnoxia, ſed ex Dei patris ſubſtãtia, haud aliter, inquit Colloquio VViſmarienſi, atque meus filius qui meæ Gbertrudis filius dicitur, tametſi ſuam ſubſtantiam non ex ipſa, ſed ex me ſolo habeat. Item Chriſtũ non fuiſſe à Deo patre alium perſona ante incarnationem: & iſtiuſmodi blaſphema plurima, quæ piæ aures abhorreant vel audire.

Habes hîc chariſſimè lector illa prima ſectarum iam diſsidio adeò pernicioſo tantùm nobiliorum capita. In præſentiarũ enim perlibenter omittimus illas obſcuras & conſopitas factiones, quibus inter ſe tumultuantibus conflictantur, nouumq́; in dies bellum moliuntur inteſtinum, ſed quòd exoptatam Catholicis pariat Cataſtrophen. Anno. 55. *Hinc Georgius Maior ſuis cum Lipſenſibus bonorũ operum tuetur neceſſitatem,* Anno. 57. *illinc Illyricus ſuo cum Gallo eandem oppugnat. Sic Philippo Melanthoni, Brẽtzio, et alÿs ſuæ ſunt opiniones atque dogmata, quæ Sneppius, Sarcerius cum Ienenſibus execrantur haud ſecus, atque à puro Lutheraniſmo (Euangelio dico) alieniſsima & ex diametro pugnantiſsima. Verùm iſtorum omnium caſtris Dei Iſraël aduerſantium, bellum tandem aliquãdo, Deo Opt. propitio, ſperamus, erit Eccleſiæ pax: quam Cataſtrophen pijs omnibus nõ tantùm ſperare iubeo, ſed obnixus etiam ſupplico atque obſecro, precibus*

cibus

tibus aßiduis, vt impetrent, ne desinant vnquam (vtut Diabolus plurima quotidie injciat desperandi argumenta) à Patre clementißimo contendere.

APOSTROPHE LECTORIS Catholici ad Euangelicos istos ad vnum omnes.

AD vos me refero Euangelici, quẽ sequar modò nequis illud tam absurdum respondeat, Quemlibet, modò nostrûm aliquem. Nihil potest dici inconsideratius. Quid enim verum sequar, cùm vestrum quenque alijs omnino omnibus, ipsisque adeò suis Doctoribus verum derogare videam? Quæ igitur vera? inquam. Nostra inquiet vestrûm quisque sola. Certè sola, si vera. Plura vera discrepantia esse non possunt. Vtrum igitur nos impudentes, qui labi nolumus: an vos arrogantes, qui mutua in vos cum iniuria, & præsentaneo adeò interitu vobis quisque persuasum habetis, scire vos solos omnia, & ea quæ omni cum Schola ætatum omnium pugnant Christiana.

D. IRENAEVS DE MVTVA inter Hæreticos discordia, qua & se mutuò iugulant, & vnam illam Catholicæ Christi Ecclesiæ fidem statuunt lib. 4. cap. 69.

Cum

CVm inter eos conuenerit, de his quæ in ſcripturis ſunt, tunc & à nobis confutabuntur. Non enim bene ſentientes tamen ſemetipſos interim arguunt, de eiſdem verbis non conſentientes. Nos autem vnum & ſolum verum Deum Doctorem ſequentes, & regulam veritatis habentes eius ſermones DE EIVSDEM SEMPER EADEM DICIMVS.

PARASCEVE IN TABVlam Quartam.

Starum factioſarum diſſenſionum authores & propugnatores cùm ſui ſuppuderet diſsidij quòd ſua ipſorum conſcientia agnoſcebant certiſsimum eſſe ſpiritus nihil minùs quàm Euangelici argumentum, magna omnes animi contentione ſuum quiſque, quod adhibuiſſet, dogma vtut fœdum & abſurdum, Euágelij inſignire audebant titulo, quò incautioribus fucum facerent facilius, priſcamq́ue etiam illi adſerere purioris ac veteris etiam Eccleſiæ doctrinam, Patrum item vetuſtiſsimorum ſuffragio præiudicatam iactitare, ac pro ioſiſsimo denique, ſi ſuperis placet, Euangelio cæcutienti ac deliranti præ ſenio iſti mundo venditare atque obtrudere. Cęterùm tabula quarta magis, quod dudum diximus, dabit confirmatum atque demonſtratum clarius, Euangelij videlicet titulo Dæmonem illum mendaciorum patrem, hoc æuo imperitis homunclis priſcas illas non minus fœdas, quàm horrendas obtrudere hæreſes: quas, vt magis noceant, ceu venenum melle præliũ, piæ veræque doctrinæ, adeoq́ue Euangelicæ pallio veſtit,

ſtit, ne quis de facili fraudem aut percipiat, aut ſuſpicetur etiam. Quò igitur ſonticæ iſtæ Euágelicorum peſtes minus Chriſtiano gregi adferant noxæ, hęc tabula quarta Cacodęmonis illius veteratoris callidiſsimi detectas dabit præſtigias omnibus ſuæ ſalutis æternæ ſolicitis, vbi conſpicati, quàm tetras, quàm horrendas Euangelici iſti interpolent Euangelij prætextu, renouentque miſeris mortalibus hæreſes, aliquando ad cor reuerſi agnoſcant verum eſſe Pſeudoeuangelium, ac, vti Paulus appellat, falſi nominis ſcientiam veramque heterodidaſcaliam & doctrinam ab Apoſtolorum Euangelio non modò variam, ſed plus etiam quàm diametro toto diſsidentem, quicquid ab vna illa fide Catholica in hodiernum vſque diem obtinente diſſentit.

Quarta Tabula

INDICEM EXHIBET HAEreſeôn, quas priſcorum ex hæreticorum vel citra controuerſiam damnatiſsimorum lerna, Euangelii titulo renouatas per Lutherum & Syneuangelicos, nunc tempeſtatis pro Chriſti Euangelio Diabolus Catholicæ eius Eccleſiæ conatur obtrudere.

Hæreses suam ad originem reuocasse, est refutasse.

Hæretici olim damnatissimi docuere hæc

*Ann.*350. *Manichæi, teste* D. *Hieronymo præfatio. in* Dialog. *Pelag.*	1. *Hominē non esse liberi arbitrij.* Sic	*Lutherus* *Melāc. initiò, sed nunc contrarium,* *Lo.com. Ann.*52. *Brētzius. Illyric.* *Caluinus & alij ex dimidio.*
Cerdoniani teste Augusti. ad Quod vult.	2. *In nullo Prophetarum Christi spiritum requieuisse*	*Michaël Seruetus teste Caluino actis eius.*
350. *Manichæi*	3. *Legē* Dei *hominibus esse impoßibilem.* Sic	*Lutherus* Confess. Aug. art. 6. et [illegible] art. [illegible] de bonis operib. 4 f. *Calui. in Instit.*
390. *Pelagiani teste* August. *varijs in locis.*	4. *Non esse peccatum originale propriè in infantibus.*	*Zwinglius* *Seruetus* *Anabaptistæ.*
Pelagiani Augu. *lib.*3.*cap.*3.*contra Iulianum.*	5. *Non esse Christianorum infantes peccato contaminatos, sed mundos.*	*Zuinglius* *Caluinus* *Bucerus.*
Pelagiani. Augu. ad Quod vult.	6. *Christianorum infantes nasci bonos & hæredes vitæ æternæ, non renasci*	*Bucerus* *Caluinus.*
350. *Maßiliani, Damascenus in Hæresib.*	7. *Baptismū hominē nō perficere,* τελεῖν *& sanctificare, nec diuina sacramēta accepta animi sordes expiare.*	*Lutherus* *Zwinglius.*

8. *Pecca-*

Maßiliani. Ibidē.	8. *Peccatum originale in Baptiſmo nō remitti, ſed manere non imputatum*	Lutherus in Apolog. Cōfess. Augu. de peccato origin.
Seleuciani & Herminiani apud Augu. ad Quod vult.	9. *Non eſſe Baptiſmum aquæ neceſſariam*	Caluinus in Inſtit.
210. *Nouatiani teſte Theo. doin fab.*	10. *Confirmationem non habere ſacri olei illitionem*	Bucerus / Caluinus.
330. *Donatiſtæ apud Optatum.*	11. *Chriſma conſpuendum & conculcandum*	Caluinus in Inſtit. / Lutherus.
1000. *Berēgari⁹.*	12 *Euchariſtiam tantum eſſe corporis dominici ſignum.*	Zwinglius / Oecolampadius / Caluinus.
1000. Berengariani *teſte Guitmundo Auerſano*	13. *Euchariſtiam habere verum Domini corpus cū pane vero*	Lutherus cum ſuis.
330. *Maßiliani apud Theodor.*	14. *Euchariſtiam ſub panis ſpecie non habere ſanguinem*	Lutherani in Polonia ait confeſſ. Polonica.
	15. *Euchariſtiam comeſtam nec prodeſſe, nec obeſſe.*	Bucerus.
40. *Neſtoriani apud Cyrillum epiſtol. ad Colobaſ.*	16. *Euchariſtiam non habere corpus Chriſti extra vſum ſacramenti.*	Lutherani.
350. *Aërius, teſte D. Auguſtin. & Epiphan.*	17. *Pro mortuis non eſſe ſacrificandum.*	Lutherani Cōfess. Aug. post art. 21. de Missa. & in Apolog. / Zwingliani.

 18. *Non*

310. *Iouiniani test. Hier. lib. 2. contra Iouinianum.*	18 *Non posse iustos peccare, nec spiritum sanctum amittere.*	*Anabaptistæ.*
300. *Audiani teste Theodo. in Hæresib.*	19. *Confeßionem sacramentalem non esse necessariam*	*Lutherani* *Zwingliani.*
350. *Maßiliani, Damascenus in Hæresib.* 1250. & *Albigenses.*	20. *Ordinis sacramentum nõ esse veri nominis sacramentum, nec ordinationibus clericos fieri spiritus sancti participes*	*Lutherani* *Zwingliani.*
450. *Armeni, Cathari, Flagellatores.*	21. *Sacramenta omnia esse hominũ figmenta. Sacramenta non conferre gratiam*	*Lutherani* *Zwingliani.*
780. *Feliciani. VValdenses.*	22. *Imagines Christi & sanctorum esse Idololatricas*	*Zwinglius* *Caluinus* *Lutherani per Bauariam superiorem.*
350. *Porphirius et Eunomius, Eustathius, cõcilio Gangrensi.*	23. *Miracula esse Dæmonis præstigias*	*Lutherus* *Caluinus*
320. *Vigilantius, teste Hieronym.*	24. *Reliquias non esse venerandas*	*Lutherani* *Zwingliani.*
308. *Cathari apud Seb. Francum, & Guido.* 320. *Vigilantius apud Hieronym.*	25. *Sanctos non esse ad auxilia inuocandos*	*Lutherani* cõfess. Aug. art. 21. et in Apolog. *Zwingliani.*

26. *Vir-*

360. *Iouinianus teste Hieronym.*	26. *Virginitatem non præstare matrimonio.*	*Luther. in Epithalamio.* *Confess. VVirtenb.* *Brentzius.*
350. *Aërius, apud Epiphanium.*	27. *Non esse ieiunãdum certis diebus.*	*Lutherani* *Zwingliani.*
50. *Simon Magus teste Theodo. & Irenæo.*	28. *Nos per opera non saluari, sed per fidem.*	*Lutherus* *Illyricus.*
450. *Armeni Cathari.*	29. *Non esse animarum post hanc vitam purgatorium.*	*Confess. VVirtenbergensis.* *Lutherani* *Zwingliani.*
Armeni	30. *Animas dormire vsque ad iudicium.*	*Anabaptistæ.*
50. *Symon Magus* 90. *Menander.*	31. *Carnis resurrectionem esse fictitiam.*	*Seruetus Libertini in Gallia, vt ait Caluin. in Actis Serueti.*
260. *Sabellius.*	32. *Christum non persona esse alium à patre.*	*Michael Seruetus.* *Ludouicus Hetzerus Anabaptistarum dux, test. Seb. Franco.* *Menno.*
325. *Arrius*	33. *Christum non esse æqualem Deo patri, nec eiusdem substantiæ.*	*Hetzerus, test. Seb. Franco. Luther modicum tenet de homousio, & Trinitatis vox in Teutonico ei non placet, ait, lib. contra Lathomum.*

50. *Basilides* 300. *Manichæi*	34. *Christum nostrã naturam ex virgine Maria non assumpsisse.*	*Melch. Hofma. ait forma Eccle.* Au*gust. ann.* 56. *edita. Menno in Colloquio VVismariensi.*
	35. *Christum substantiam secundùm animam habere æternam.*	*Seruetus in* Dialog. *VVilhel. Postellus in claue absconditorum.*
425. *Nestorius.*	36. *Christum in duabus naturis duarum esse personarum*	Adam *Pastoris vt ait Georgius Cassand.*
455. Eutyches.	37. *Christum in vna persona vnius etiam esse naturæ*	*Seruetus Swenckfeld. test.* Geor. 2. Cass.
380. *Origenistæ.*	38. Damnatos omnes, *& Dæmones esse saluandos*	Ioannes *Denckius &* Anaba. *ait Seb. Franc. Dauid Ioris.*
50. *Chiliastæ & Cerinthus Iudaizans tempore* A*postol.*	39. Chri*sti regnum fore corporale annorum mille*	Ana*baptistæ quidam teste Sebast. Franco.*

D. POLY-

D. POLYCARPI IN HAERE-ticorum blasphemias Epiphonema, ex D. Irenæo apud Eusebium lib. 5. cap. 20.

ὦ καλὲ θεὲ εἰς οἵους με καιροὺς τετήρηκας ἵνα τούτων ἀνέχωμαι,

O Deus bone, in quænam seruasti me tempora, vt isthæc blasphema sustineam?

SI hæc Apostolicus ille Polycarpus aures suas continens ad illa Florini cuiusdam à traditione Apostolica variantis dogmata exclamabat, quid eum hodie & facturum & dicturum, imò exclamaturum credas, vbi omnis Apostolorum doctrina prophanatur, euertitur, proculcatur?

PARASCEVE IN TAbulam Quintam.

ISTHæc atque id genus fanaticorum errorum monstra Euangelici isti renouantes, & ab orco emortua pridem, atque sepulta in lucem reuocantes, vbi varijs Catholicorum scriptis fuissent non tam oppugnati atque confixi, suæque vanitatis manifestò conuicti, ne quid tamen fucorum omittere videantur, suis quod genuinam ostentaret doctrinam Euangelicam, audebant & se veterum Patrum sententijs obmunire atque defendere, & ad priscam illam synceriorem Ecclesiam adeò quasi protestantes prouocare. Verùm

qua id fecerint fronte ipsi viderint, certè qua fide, nunc omnis iudicet orbis Christianus ex hac nostra tabula.5. superioribus suffixa. Porro quod hisce pauculis nunc demonstratum damus exemplis, posset si tabula caperet, alijs plurimis haud minùs illustribus comprobari. Hic enim non licuit proponere in theatro omnia atque vniuersa fraudum & pseudologiarum genera, quibus ad simpliciorum & imperitiorum perniciem abutūtur, sed illustriora modo mendacia, quibus quasi nubeculis veritati oppansis doctrinam Ecclesiæ Christi etiamnum Catholicè obtinentem conantur cum primis obscurare. Alia autem id genus emblemata suo dabit tempore oratio illa ad Episcopos Catholicos de Ecclesia per scholas Ecclesiasticas instaurandas reformanda: quæ ex aduersariorum scriptis tāquam angiæ stabulo innumera propè ostendit, non modò illita impiè veterum scriptorum libris menda: sed afficta etiam sacrilegè mendacia, quæ istos nihil pudet pigétue mundo obtrudere, lectoribusq; imperitis & incautis pro Euangelio venditare. En tibi igitur L. Christ. indubia spiritus, qui istos in tuam piorumque omnium perniciem exagitat Euangelicos, signa & ἀποδείξεις plusquàm Euclidianæ, quæ istos demonstrent pseudologos, imò, vt dicam veriùs, pseudoeuangelicos. Nam hisce stigmatibus, aut (si malint) emblematibus insigniti, illud quisque ipsorum tam dicat verè, vt nihil vnquam verius, Signa PSEVDOAPOSTOLATVS nostri hæc sunt. Sed ipsam nunc tab.5. attentis contemplare mentis oculis non veritatis odio, aut anticipatæ opinionis præiudicio excæcatis.

Tabu-

Tabula quinta

PSEVDOLOGIARVM ATque nobilium aliquot mendaciorum luce meridiana clariorum: quibus pseudoeuangelici isti suum stabilire conantes Euangelium, Catholicam ac verè Euangelicam vexant doctrinam.

Indiculus mendaciorum ex plurimis aliquot, quibus isti Euangelici suum statuere conantur pseudoeuangelium.

I.

Philippus Melanch. in Examine ordinandorum, anno. 54. & appendice locorũ commu. anno. 52. fuisse in Ecclesi a veteri consuetudinem, vt post diuortium liceret personæ innocenti coniuge superstite alteri nubere, annotat in Matthæum

α 1. *Origenes.*

β 2. *Eusebius Cæsarien. ex Iustini Apologia, fœminam* Christianam *libellum dedisse repudij.*

γ 3. *Hieronymus recitat exemplum Fabiolæ, quæ alteri nupsit.*

Falsum & fraudulentum.

α 1 *Quia scribens in Matthæum Origenes ait, Episcopos quosdam malum hoc peioris causa permisisse*

1.	2.	3.
Contra scripturam dicentem: Mulier alligata est viro, &c. ext.	*Extra scripturam.*	*Aduersus ea, quæ ab initio erant scripta. Dico vobis, quicunque, &c.*

β 2. Eusebius Cæsariensis eam quidem diuortium fecisse, sed Christianam illã non ait nupsisse alteri priore superstite marito, quod tibi Philippe ex eo fuit probandum.

γ 3. Hieronymus factum recitat Fabiolæ, quod extra controuersiam est, quod & hodie videre est per Germaniã in vestris paßim Ecclesiolis: sed in statu iuridiciali res versatur, an illa fecerit rectè atq; legitimè, an secus. D. Hieronymus igitur adeò Fabiolæ factum non probat, nedum Euangelio dicit consentaneum, vt eam disertè profiteatur. ∗

∗ {
1. Fecisse contra legem Pauli, imò Christi: quod ignorãs Euangelij vigorem alteri nupserit.
2. Ream peccati idcirco fuisse. ait namq;,
3. Facilè culpam fatebor, &c. & iterum,
4. Sed quid ego in abolitis & antiquis moror, quærens excusare culpam, cuius Pœnitentiam (publicam) ipsa cõfessa est?
5. Ad hæc subtexuit: Non laudabo conuersam, nisi prius reã absoluero.

II.

Philip. Melancht. in Ecclesia sua.

Sacramenti Eucharistiæ oblationem pro mortuis non fuisse Augustini ætate.

Falsum,

Quia tota Africana Ecclesia in Synodo vetuerat pro quibusdam offerri Eucharistiam Cypriani ætate, eodem teste, lib. 1. Epist. 9.

Ter-

Tertullianus de exhortatione castitatis.
Ambrosius Orat.funebri in fratrem Satyrum.
Chrysostomus. *Hom.ad Antioch.69.*
Augustinus serm.32.de verb.Apost.
Enchiridij *cap.110.ad* Dulcitium *quæst.4.confess.9.c.12.*

III.

Philip.Melancht.ibidem.

Sanctorum *inuocationem temporibus Gregorij primi irrepsisse in* Ecclesias.

Falsum,

Quia Cypriani *ætate anno.* 160. *Virgo Mater inuocabatur vti ex eo recitat Nazianzenus Orat.in Cyprianum.*
Nectarius Constantinopolitanus *inuocat* D. *Theodorum.*
*Augustinus de cura pro mortuis cap.4. & serm.1.*D.*Laurentium.*
Ambrosius de viduis.
Hieronymus Paulam in eius Epitaphio.

IIII.

Philip.Melancht.Apolog.Confes.Augustanæ.

Neque reliqui veteres Scriptores *ante Gregorium (primum) fecerunt mentionem inuocationis* Sanctorum.

Falsum.

Quia Cyprianus libr.de sua vita, teste Nazianze.orat.in C.Cypr.*narrat, quòd virgo quædã* Christiana D. *Virginem Mariam* ἱκετεύουσα βοηθῆσαι *supplex ad auxilium inuocarit.* *An.*D.160.
Origines com.in D.Iob.*inuocat* Sanctos. *An.*D.220.
Nectarius Constantinop.D.*Theodorum Mart.* ἵλεω, *Christum redde propitium.* *An.*D.350.
D.*Nazianzenus Basilium Monodia.* *An.* D.360.
Chrysostomus docet Sanctos *inuocandos ad Phi-* 370.

lip-

lippenses, cap.1.

D. Ephrem D. Virginem inuocat. 370.

Ambrosius de viduis, obsecrandi sunt Martyres, & cæt. 380.

Hieronymus D. Paulam in Epitaphio. 390.

Prudentius D. Laurentium, & alios. 360.

Augustinus serm.1. in D. Laurentium. 400

Vigilius Tridentinus in vita D. Sisinnij. 420

Theodoretus. D. Ephrem inuocat in vitis. SS. 430

V.

Ioan. Caluinus Institut.

Veteres, cùm de Sacramentis propriè loquuntur, tantum duo agnoscere.

Falsum,

Quia Cyprianus plurium meminit quàm Baptis. & Eucharist. lib.1. epist.12. Serm. de ablutione pedum.

Tertullianus libro de pœnitētia. Hieronymus contra Luciferianos. Leo Magnus epist.90.

D. Augustinus locis mox recitandis.

VI.

Ioannes Caluinus Institut.

D. Augustinum tantum duo agnoscere, Baptismum & Eucharistiam.

Falsum,

Quia epist.118. ad Ianua. Baptismum & Eucharistiam & siquid aliud, &c.

Lib.5. contra Donatistas cap.20. Confirmationis meminit.

Lib.2. contra epist. Perme. cap.13. sacri Ordinis, disertè sacramentum appellans, & cum Baptismo conferens, & alibi.

VII.

Ioan. Caluinus ibidem.

Augu-

Augustinum citra controuersiam esse suum, hoc est Zwinglian. & Berengarianum.

Falsum,

Quia idem corpus Christi Domini docet adorari Aug. & man-
" *ducari in mysterijs Christianorum, quod de virgine natum*
" *& à Iudæis crucifixum, in Psal. 98. Et quia in ipsa carne hic*
" *ambulauit, & ipsam carnem nobis manducandam dedit. Et*
" *concione. In Psal. 33. Ferebat enim Christus illud corpus in*
" *manibus suis. Et alibi persæpe verbis disertißimis.*

VIII.

Ioan. Brentzius cum suis in Confess. VVirtemb.

Veteribus ignotam fuisse Transsubstantiationem.

Falsum,

" *Quia Cyprianus serm. de cœna: Panis iste non* *An. D.* 230.
" *effigie, sed natura mutatus factus est caro.*
" *Eusebius Emissenus Hom. 4. in Pascha.* *An. D.* 250.
" *Terrena commutari & transire. Rursus.*
" *Conuerti in substantiam corporis Christi*
" *creaturas.*
" *Chrysost. de Encænijs. Absumi panẽ. Et in* *An. D.* 360.
" *Liturgia. Sacerdos sacra illa benedicens ma*
" *nu atq; cõsecrans ait. μεταβαλὼν transmutans*
" *(ea Domine) spiritu tuo sancto.*
Basilius sic ad verbum in Liturgia. 350.
Ambrosius lib. de his qui. & c. c. 9. Non esse quod na- 380.
" *tura formauit, sed quod benedictio consecrauit. Ma-*
" *iorem enim esse vim benedictionis, quàm naturæ,*
" *quia benedictione ipsa natura mutatur.*
" *Augustinus, Iam non est panis, sed corpus Christi.* 400.
" *Serm. 28. de verbis Dom.*
Ioan. Damascenus libr. 14. cap. 4. Panem & vinum 410.

μετα-

" μιταποιῶ δ' αὐτὴν φυσεις, transmutari supernaturaliter
" in carnem & sanguinem Domini.
Hesichius lib.6.in Leuit.cap.22. Fieri translationem. 410.
" & commutationem.
" Gelasius, transeunt in diuinam naturam. 480.
Theophilactus in Marci, c.14. Transformari panem 700.
in carnem Domini.

IX.

Ioan. Brentzius ibidem.

Eucharistiam olim non fuisse sacrificium propitiatorium.

Falsum.

Quia Ecclesia tota Africana ante Augustini & Cypriani ætatem pro mortuis obtulit, teste Cypr. lib.1.epist.9.
Augustinus docet esse propitiationem pro mortuorum etiam peccatis. Enchirid.cap.110. & serm.de verbis Apost. 32.
Ad Dulcitium quæst.4. & alibi persæpe.
Ambrosius pro fratre Satyro sacrificat, Orat. funeb.

X.

Ioan. Brentzius ibidem.

Nec quicquam certi definit Augustinus de Purgatorio.

Falsum,

Quia hac de re scribens ait Augustinus,
" 1. Non dubium est prodesse precantis pro mortuis affectum
" ijs, qui cùm in corpore viuerent, talia sibi prodesse post hanc
" vitam meruerint. De cura pro mortuis, cap.4.
" 2. Non est dubitandum, mortuos adiuuari orationibus sanctæ Ecclesiæ, & sacrificio salutari. Augustin. de verbis Apost.32.serm.
" 3. Nec omnino ambigendum est, ista prodesse defunctis,
" sed talibus, qui ita vixerunt, & cætera. Augustin. de cura
pro mort. capit.4. de ciuitate Lib. 21. capite. 15. & alibi fre-

frequentissimè.

XI.

Martinus Bucerus de cœnę Dom.administ. lib.2.cap.18.

Sacrificium cœnæ Dominicæ in alijs Ecclesijs adiungebatur (funebribus precibus) in alijs minus. In Augustini Ecclesia adhiberi solebat. Vnde de funere matris Confessionum suarum. 10.cap.12.

Falsum,

Quia per omnes Africanas Ecclesias offerebatur pro mortuis vti ex Canone Conc. *Africani docet* Cypr. *lib.1.epist.9.*

Chrysostomus de Antiochena Ecclesia idem testatur Hom. ad popu. Antioch.69. Et de Constantinopolitana, *Homilia in primum caput ad Philip. Item Liturgia.*

Basilius de Armenica & Cappadoce in Liturgia.

Damascenus Orat. in defunctos de tota Græcanica.

Ambrosius de Mediolanensi. Orat. funebri in fratrem Satyrū.

Augustinus hoc loco à Bucero mendaciter recitato idem docet de Ecclesia Italica, quia de Ostiensi agit disertè, vbi eius mater est mortua. non autem de sua Hipponensi, quod comminiscitur Bucerus. Nondum enim Augustinus erat clericus, nedū Sacerdos aut Episcopus Hipponensis. Sed tu vide. 10. Confess.cap.12. & sequent.

XII.

Lutherani suum ipsi Lutherum quem & patrem dictitant reuerendum & tertium adeò Heliam, mendacijs onerant: Vt

1. *Pastor ille N. ad vadum Hyeræ (Erdfordiæ) vsuras se exercere iactitans iussu Lutheri: quod ait falsum esse Querela Lutheri.*
2. *Plerique Lutheranorum, & ij pastores ipsi ac superinten-*

dentes: quod Lutherum hîc audis fuis ipsum verbis conquerentem. Quinetiam sermones (inquit Lutherus in libello, cui Querela nomen factum est à Ioachimo Camerario, ait Stoltius, inter alia de suo discipulorum mutuo inter ipsos dißidio, ac sacrilega in ipsum impietate peracerbè quæritans) à me cũ amicis familiariter certis de rebus habitos annotarunt aliqui curiosi, & de illis commentarijs sæpe decisionem grauißimarũ disceptationum protulerunt, et mentionem rerum hominumque pro suo arbitrio his vel illis casibus accõmodauerunt. Ac compertum est in Lutherum, tanquam authorem non pauca conferri quæ vel nunquã elocutus fui: vel aliter certè quàm commemorantur pronunciaui.

3. Eundem in modum & Philipp. Melanchton de Nicolao Gallo, Matthia Illyrico, & alijs noui istius intestini inter Lutheranos belli coniuratis scribit, queribundus de grauissima suorum discipulorum in se impietate, annos. 57. ad superintendentes aliquot Saxoniæ. Sed in articulo, inquit epistola ad eos data, vestro præcedens membrum prorsus omitti volo, vbi in genere docetis de corruptelis, & me & alios accusatis quasi hactenus corruptelas de articulo iustificationis docuerimus & defenderimus. Hoc falsum crimen in me & in alias Ecclesias conferri nolo. Scribit Gallus à nobis corruptam esse doctrinam de pœnitẽtia, nec dicit vbi, in quo scripto, ac ne suspicari quidem possum, vnde sumat occasionẽ huius criminis.

4. Omitto in præsentiarum illam mutuam inter Lutheranos & Zvvinglianos de mendacijs in se mutuè proiectis, quibus se inuicem iugulare obnixè contendunt, criminationem multò infestissimam: non illam modò pristinam, sed belli etiam istius recrudescentis repullulantem, Classicum canentibus Ioachimo VVestphalo & Sneppio. Sed tria verba suffecerit adnotasse, Tragicè veci-

vociferatur Caluinus (inquit Ioachimus VVestphalus in "
Confess. de Eucha.)me consensus nomen arripuisse ad reno- "
uandum incendium, tantoperè odisse pacem, vt non alia de "
causa effusum sit venenum, nisi quia ægrè tulerim Sacramen "
tarios idem sentire & loqui. Videte grandia mendacia & "
astutiam, & cæ. Et paulò post. Adauget istam vanitatem "
alio insigni mendacio, cùm scribit (Caluinus) me hostiliter im "
pugnare eandem doctrinam, cui anteà fauetam, Quid mirũ, "
clarißimos viros D. Philippum, D. Crucigerum & Vitum "
Theodorum à Caluino pertrahi in Sacramentariorum societa "
tem, quãtumuis ex professo dãnauerint eos scriptis suis, cùm "
me faciat fautorem sacramentariæ doctrinæ, quem eundem "
persequitur tanquam infensißimum illorum hostem? Quando "
verò sani Sacramentarijs? & c.

2. COR. 11

Nam istiusmodi Pseudoapostoli operarij sunt dolosi & fraudulenti, transfigurantes se in Apostolos Christi. Nec mirum, ipse enim Sathanas transfigurat se in angelum lucis.

SIGNA PSEVDOAPOSTOLATVS NOSTRI HAEC SVNT.

CANDIDO LECTORI atque veritatis studioso.

HAnc pseudologiarum vanißimarum, quibus suum istud nouum constabilire conantur pseudoeuangelium aduersarij, tabulam C. L. ex Oratione reuerendi D. D. VVilhelmi Lindani collegimus, vti & alias non-

nullas, qua Episcopos catholicos ad Ecclesiæ per scholas Ecclesiasticas instaurandas hortatur reformationem, viã & rationem ostendens lõngè facillimam (velint tantum illi ex animo) qua vigentes nunc passim hæréses euertãtur & profligentur, per doctiorem videlicet Pastorum pietatem. Vbi author ingenti congesta mendaciorum, calumniarum, Sophismatum, stropharum, peruersionũ de Græco & Hæbraico corruptelarum & mendarum veteribus scriptoribus illitarum & afflictarum, ex Confessione Augustana, VVirtenbergensi, Saxonica, ex Melanchthone, Bucero, Brentzio, Caluino, & cæt. farragine, huius causæ bonitate, plerophoria, & euidentia fretus, Euangelicos istos legis Corneliæ de falsis peragens reos, de scripturarum diuinarum & scriptorum veterum sacrilegijs, depr auationibus, ac peruersionibus profitetur se de horum omnium veritate audere talionis pœna experiri vel ipsis principibus protestãtibus iudicibus.

Tabula Sexta,

EPITOMEN HABET DOctrinæ verè Euangelicæ, Catholicæ & Apostolicæ (quoad dogmata nunc tempestatis controuersa) liquidò scripturis & vetustiss. Patrum ante annos. 1000 clarissimorum testimoniis corroboratæ atque contestatæ, in gratiam piorum omnium

mnium, qui suæ sunt tanto in hæreseôn incendio vbique ferè accenso salutis æternæ soliciti, quibusúe aliorum salus cùm erudienda tum obmunienda est credita, studiosè admodum collecta atque concinnata.

Candido Lectori.

HVius quidem doctrinæ Catholicæ àc proinde Euangelicæ veritas multis sanè voluminibus ostendenda est atque confirmanda: quod Panoplia nostra Euangelica meliori ex parte expeditum dabit. In gratiam tamen fratrum infirmiorum inseruimus locorum aliquot indicia pro Tab. angustijs, vnde illius petatur corroboratio. Quæ sic num. signantur, te ad superiores remittunt Tabulas numeris distinctas.

PARASCEVE IN TAbulam Sextam.

NE caliginis aliquid ex vanissimis istis alijsue innumeris, quibus scatent aduersariorum scripta, mendaciorum hic de plurimis commemoratorum fumis clarissima Catholicæ fidei veritas contrahat; aut ex pestilentissimis illis renouatis prisca de hæreseôn execrandarum lerna venenis, ne quis contagij

aliquid incautus hauriat, pijs in Christo fratribus suę salutis non oblitis, & serpentem illum antiquum studiose cauentibus operæpretiū nos facturos speramus multò maximum, si Tabellam superioribus appendamus Colophoniam, vnde quasi de Narthecio salutare aduersus grassantes passim doctrinæ variæ atque Antichristianæ pestilitates petatur aut pharmacum, aut forte antidotum. Fuerit sane alijs Amuletū, alijs etiam Moli atque Panacea. Attexueramus doctrinam Catholicæ & Apostolicæ oppositam, vt Anthithesis vtriusque doctrinæ Christianæ & Antichristianæ, Euangelicæ & Pseudo euangelicæ plena esset, ac omnibus conspicua. Verùm pijs quibusdam dissuadentibus aliud in tempus reponetur.

REGVLA FIDEI EST VERBVM DEI per Apostolos Ecclesiæ Catholicæ initiò euāgelizatum 1. Pet. 1. Vide infrà, nu. 32. Tab. 1. nu. 40. 2. Thessalo. 2. Hebræor. 11.

1. *QVicunq; fide verè Christiana & Euāgelica Deo placere studet, non solùm recipit symbolum, quod Apostolorū & est & dicitur, sed scripturā etiam vniuersam Canonicam, insuper & quæcunque per traditionem Apostolorum initiò accipit Catholica Christi Ecclesia. Inter hæc autem nūc enumerata ista ferè sunt hac tabula comprehensa, quæ aduersus hæreses nunc tempestatis paßim grassantes animus verè Christianus tum constanter obtinere, tum tueri pro virili debeat, si modò fidem suam Christianam, sine qua salus æterna nulli constare potest, vult illibatam & incontaminatam.*

SACRAMENTA.

2. *Sacramenta esse septē, hoc est Sacra & efficacia diuinæ gratiæ et beneficij* { *Baptismum, Confirmationem,*

signa

signa: quibus Christus Dominus nos sibi sacrat, sanctificat & sanat, ex Con. vniuersali. 8. Flo. an. 1438. toto ex orbe Christiano congregato. Singula videbis suo quodq; loco confirmata. — *Eucharistiã, Pœnitentiã, Ordinem, Matrimonium, Extremã Vnctionem.*

3. *Eadem esse efficacia signa per quoscunque ministros, etiam malos publicè, adeoque Doctores impios, Augustinus contra epist. Perme. cap. 2.*

4. *Infantes omnes nasci peccato originali infectos. Vide Tab. 1. num. 2.*

5. *Infantes sine Baptismo non saluari. Vide Tab. 1. nu. 8*

6. *Exorcismum Baptismo præmittendum. Tab. 1. nu. 3.*

7. *Abrenunciationem præmittendã. Tab. 1. num. 4.*

D. Aug. lib. 6 contra Iul. c. 8. 8. *Aquam fontis consecrandam Tab. 1 num. 5.*

Ioan. 3. Ephe. 5 9. *Baptismum requirere aquam elementum. Tab. 1. num. 6.*

Ioan. 3. 10. *Infantes baptizandos. Tab. 1. num. 7.*

Actor. 19. 11. *Baptismum Christi esse aliud à Ioãnis Baptistæ. Tab. 1. num. 9.*

Ioan. 3. 12. *Paruulos renasci, non nasci Dei filios. Tab. 1. nu. 10.*

13. *Baptizatos esse oleo vngendos. Tab. 1. num. 11.*

I. BAPTIS. 14. *Baptismum plenè tollere peccata semel*

M A. Ephe.5. Aug. de nupt. et cōcu. li.1. c.23 & 26. Vide. 2. cont. Iul. et lib. 6. c.5.6.& .8.

melomnia, ita vt non sint. 1. Cor. 6. Qui semel lotus est, non eget nisi vt pedes lauet, sed est mundus totus. Io. 13. Concupiscentiam igitur reliquam non esse peccatum propriè, sed eius effectum & causam ad peccatum inuitantem. Romanorum cap. 8.

II. CONFIR. Actor. 8

15. *Confirmationem esse Sacramentum. Concil. Florent. Tab. 2. num. 12.*

16. *Quod Chrismatis illinitione per Episcopos confertur. Tab. 1. nu. 13.*

III. EVCHARISTIA. Ioan. 6.

17. *Eucharistiam esse Sacramentum, quo vegetati in Christo manemus, fouemur, alimur & excrescimus in virum adultum. Io. 6. Concil. Florent.*

Lucæ. 22.

18. *Eucharistiam continere verum ac præsens Christi Domini corpus, de virgine natum & in cruce passum. Tab. 1. num. 17. 1. Corinth. 11.*

Lucæ. 22. 1. Corinth. 11.

19. *Eucharistiam non habere panem & vinum, sed meras eorum species, ac qualitates tantùm, non item substantias. Tabula. 1. num. 18.*

Lucæ. 22. 1. Corinth. 11.

20. *Eucharistiam esse non solum alimentum, sed & holocaustum, hoc est, sacrificium; non commemoratiuum tantum, aut Eucharistiam etiam, sed & propitiatorium, quod tam defunctis prodest, quàm viuis. Sic Apostoli, testibus Chrysostomo Homil. 69. ad populum Antiochenum, & ad Philippenses cap. 1. Damascen. Oratione in defunctos. Augustino, Sermone. 32. de verbis Apo-*

Cypri. lib. 2. epistol. 3. *Malachiæ. 1.*

Augu. Enchiri. cap. 110.

Apostoli: & tota Africana Ecclesia, ante Cypriani ætatem, teste ipso epist. 9. lib. 1. Tabul. 5. num. 2.

21. Eucharistiam sub vtraque sui specie verum ac totum Christũ habere. Concil. Florent. Qui alterutram igitur accipit, totum etiam accipere Christum. Vnde non est necessarium Laicis vtriusque speciei communionem accipere. Cõcil. Vniuers. Constantien.

Communio S. Eucharistiæ.

Cùm olim apud priscos liberum fuerit, vel vnam vel vtramque accipere. Clemens Alexandrin. 1. Strom. & cùm vigerent Manichæi Romæ. Item Hieronymi ætate, lib. contra Iouinianum, & aliâs. Vide Ambrosium de fratre Satyro, Orat. funeb. & Bedam lib. 2. cap. 5. & lib. 4. cap. 24. de historia Ecclesiæ Anglicanæ. Non enim est omnibus à Christo præceptum, vtranque speciem sumere, alioqui & infantibus esset sic communicãdum: quod & aduersarij negant. Vide Palladium Macario.

Vide Aug. epist. 118. Vnde c. 6. validũ petatur argumẽtũ, et ad hanc rem tuendam atq; constituendã mirificè idoneum.

22. Eucharistiam rectè seruari, quia PP. prisci Apostolici seruabãt, Irenæ. apud Eusebium libro. 5. cap. 23. Concilium Nicænum cano. 14. Hieronymus ad Iouinianũ, & de Exuperio, epistol. ad Rust. Adorandum esse ipsa postulat religio, quæ Deum vbique agnoscit Deum, siue cum Magis in domuncula, siue in Eucharistia cum Aug. epist. 120. ca. 17 & in Psal. 21. ac D. Eusebio Emisseno. 4. homil. in Pascha. Gestationẽ verò probet ipse pij

Adoratio.

Gestatio.

operis finis & vsus, in quem circumfertur: siquidem non ad theatricum gestatur spectaculum, sed ad excitandam fidelium & piorum spectatorum fidem & pietatem, vt pro ea necessitate, cuius aut depellendæ aut impetrandæ gratia circumfertur, orent ardentiùs, ac comprecentur confidentius maximum sibi à Deo Opt. Patre per filium intercessorem hic præsentem, & illic pro nobis interpellantem polliciti patrocinium, & impetrandi auxilium. Vide Irenæum apud Eusebium libro 5. cap. 23. Solenniter transmittebatur Romæ Eucharistia Episcopis Catholicis.

23. Eucharistiæ mysteria ritè celebrari, si vel vnus de sacrificio edat: fit enim, quod Dominus fieri iussit, Hoc facite. Tam enim fit per vnum, quàm per multos: quos nullus excludit, sed sua ipsi culpa suam animarum famem non communicando sæpius augent. Sic olim infirmi soli. Sic & Chrysostomus conquerebatur, quod solus altari assisteret.

Missa Latinis, quod Chrysost. ἀπόλυσις dimissio populi.

24. Missam, id est, sacram illam Apostolicam Actionem, cuius in fine populo dicitur, Ite missa est, id est, dimissio, ritè pro quolibet fieri Christianorum vsu ac necessitate. Augustinus de Ciuitate Dei, lib. 22. cap. 8. pro fuganda Cacodæmonum vexatione. Sic & Missa Basil. & Chrysost. pro pace, fructibus, nauigantibus, &c.

25. Quia homo dum hac in vita degit

per

IIII. POENITENTIA.
Liberum arbitriũ.

per liberum suæ voluntatis arbitrium, tam in actionibus salutis, quã ciuilibus, potest ex bono fieri malus, (sicuti & contra, gratia adiutus) ideo & pœnitentiæ Sacramentum est à Christo Domino omnib⁹ à Baptismi gratia lapsis necessarium. Acto. 8. quod tres habet partes mox explicandas. Fides autem huius Sacramenti fons est, imò quasi basis, nõ pars, sicuti nec Baptismi. Porrò illa fides, qua quis firmiter credit, & certò statuit propter Christũ sibi remissa esse peccata, seseq́ possessurum vitã æternam, non fides est, sed temeritas: non spiritus sancti persuasio, sed humanæ audaciæ præsumptio, scripturis aduersaria & Patribus Orthodoxis ignota: qui illa spe certa docẽt adultis à Deo expectãda per Sacramenta et pietatis opera. Sed illa fides ad pœnitentiã agẽdã est idonea in adultis, qua verbo Dei credimus tam comminanti quàm promittenti: potissimum verò Christũ Iesum nobis propitiatorem propositũ in sanguine suo, Act. 8. Rom. 3. Quanquã hæc fides, Symbolo Apostolico delineata, vti ad salutẽ non sufficit, ita nec ad impij iustificationem. Desiderat enim veram animi conuersionem seu contritionem, confessionem & satisfactionẽ, tres Euangelicæ Pœnitentiæ partes. Concil. Florent. Actor. 8. Ioan. 20.

Fides iustificans adultos impios.

2. Cor. 7.
Aug. homi. 50.

26. Contritio est dolor de peccatis propter Dei offensam susceptus cum proposito con-

de pœnitentia. *confitendi ac satisfaciendi.*

27. Confeßio est diserta peccatorum (post legitimam & seriam conscientiæ inquisitionem) occurrentium, etiam occultorum, enumeratio, Sacerdoti ritè ordinato facta, vt ab eis per illum absoluatur. Ioan. 20 Quorum remiseritis peccata. Leo epist. 90. Tab. 1. nu. 23.

Ioan. 20.
Aug. homi. 50. de pœnitentia.

28. Satisfactio est persolutio pœnæ plerunq; adhuc debitæ post remissam culpam, quam permanere interdum docet suo exemplo Dauid. 2. Reg. 12. Huc faciũt Canones pœnitẽtiales Concil. Nicæ. et ætate Cypriani. Perficitur hæc per preces, ieiunia, et similia pia opera, quæ Deo Opt. ita sunt grata, vt eius iram placare poßint eumq; reddere propitium. 3. Regum. 21. Cyp. li. 1. epist. 3. & 8. Serm. de eleemosi. 1. August. Enchiri. 71. et in Mat. 12. de Niniuitis. Hierony. 2. contra Iouinianum.

Tertull. de pœnit.
Cy. ser. de lapsis.

V. ORDO.
Hebræor. 5.

29. Porrò quia religio Christiana sua quoque habet mysteria et sacra coram Deo peragenda, non ea per quemlibet fieri voluit Christus noui testamenti. Archipresbyter: sed eos quos ad illa ordinauit. Vnde & Ordo Sacramentum, quò vnà cum spiritus sancti communione consecratis potestas confertur sacra illa ministeria peragendi. Hic porrò varios habet gradus, sed Clericorum præcipui sunt Sacerdotes, quibus solis secũdum Ecclesiæ ritũ ordinatis data est à Christo potestas consecrandi verum eius corpus

1. Timoth. 3.
Vide Quæst. vet. & noui testamen. quæst. 9.

Lucæ.22. Ioan.20.

& sanguinem eadē offerendi, peccataq; dimittendi. Ta.1.nu.25.

Epipha. Aërio. Ambr.in.1. ad Timoth.3. Hiero.epi. ad Damas. Augu.lib.2. c.51.cōt.lit. Petil. Cyp.li.1. epist.3.

30. Inter hos quidem sunt Episcopi illis maiores & dignitate & potestate: sicuti inter eos præstāt alijs Patriarchæ: & ijs omnibus, totiq; adeò Christiano gregi Ecclesiæ Romanæ Episcopus, D. Petri Apostolorū principis successor. Vnde omnes ei obedire tenētur tanquā familiæ Christi seruo præposito, atq; Christi vicario.

Actor.15. Matth.19. 1.Corinth.5.

31. Hunc Sacerdotum ordinem Christus Domin⁹ duplici armauit authoritate, præter Apostolicū docendi ministeriū, puta leges ferendi, & excōmunicandi: qua suā gubernari voluit Ecclesiam.

ECCLESIA Aug.cap. 4. con. epist. fundamēti. Hierony.contra Lucifer.

32. Est autem Ecclesia visibilis hominum cœtus à Christo Domino & Apostolis collectus, in hūc vsq; diē perpetua successione cōtinuatus in vna fide Apostolica sub Christo capite & eius in terris vicario, pastore, ac summo Pōtifice agēs. His enim notis ab omnibus Diaboli cōuenticulis secernitur.

Hiero. ad Dama.

Extra hanc vnā verā, catholicā & Apostolicā Ecclesiā nulli sperāda est salus. Sūt autē extra eā nō modo qui excommunicantur

Excōmunicatio. Augu.epist.75.

(qua pœna mortifera nihil est atrocius aut formidabilius in omni terrarū orbe) sed etiā Hæretici omnes, id est quotquot aliquē fidei articulū pertinaciter aut nō credunt, aut aliter credunt quā illa vna Christi Ecclesia, siue hic in scripturam relatus sit, siue nō.

HÆRETICVS.

Origenes. Periar.

Fidei

Fidei enim Christianæ regula est, Verbum Dei, siue per Apostolos euangelizatũ, Mat. 26. 1. Pet. 1. siue à spiritu sancto aliàs Ecclesiæ reuelatum, Ioan. 14. Vnde certa fide tenenda sunt, non solùm quæ scripturis expresſè sunt prodita, sed etiam quæ per traditionẽ Ecclesiæ Catholicæ credenda accepimus, & quæ definita sunt super fidei & morum negotijs per Cathedram Petri, vel per Concilia generalia legitimè congregata.

August. de Ciui. 19. cap. 18.

33. *Cæterùm quod ad legislatiuam attinet potestatẽ Ecclesiæ pastoribus à Christo datã, obseruandũ est, quicquid de festis, ieiunijs, litanijs, & alijs salutem promouentibus præcipiunt, quod neglectum, aut non obseruatum, cõscientiã hominis facit reãm, etiam extra casum scandali.*

Actor. 15. August. de hære. Aërio.

34. *Quadragesimam igitur, & quatuor tempora, vigilias vsitatas, & alia ieiunia, carnium abstinentia, & aliorum pro regionum varietate seruare debet Christianus cũ opinione necessitatis: sicuti & sexta feria et sabbato, & diebus Rogationum à carnibus abstinere, ac publicis Christianorum consuetudinibus se accommodare.*

Ieiunia Eccl. Augu. epist. 118. cap. 5. Lib. 19. contra Faustum. cap. 20.

35. *Hæc atque id genus cætera libertatem Euangelicam adeò non impediunt, nedum tollunt, vt eam magis promoueant, atque eius finem faciliùs nobis concilient. Sicuti nec obedientia ciuilis Magistratus, aut voti, et iuramenti obligatio. Est enim à pec*

Libertas Euangelica. Ioan. Epiphan. Aërio.

catis

catis libertas & ijs omnibus, quæ animum quoquo modo impediunt, quò minùs Deo totus seruiat.

VI. MATRIMONIVM.

Ephe.5.

Marci.10.

1.Corinth.7.

Augu. de nuptijs lib.1.cap.10. & de bo.con. cap.7.

36. *Verùm quia post Baptismum in nobis manet carnis stimulus, & Ecclesia est propaganda, ne quis igitur illo victus à gratia excidat, institutũ est à Christo Matrimonium, quo Sacramēto Christi cum Ecclesia coniunctionē significante coniugibus gratia datur, qua adiuti, iura Matrimonij castè peragāt, liberosq; Christo Domino educēt atq; instituant: quod propterea tam est indissolubile, vt nullo casu post consummationē dissolui queat altero superstite, qualiscunq; tandem fuerit: etsi ob fornicationē liceat dimittere, nunquam tamen alteram licet ducere, Concil. Milet. cap. 17.*

1.Corinth.7.

Hier. cōtr. Iouin.

Augu. in Iouini.

Epipha. in Apo.

Aug. in Psal.75.

De Ci. li.17. ca.4.

Apostolos vouisse paupertatem.

Amb. D. Vir. vouisse virginitatē.

37. *Sed quia hoc vitæ genere virginitas & continentia Deo optimo gratior est, ideò rectè voto firmati, sicuti & alia, Deo Opt. offertur: cuius tanta est obligatio, vt si quis pòst contrahat, non modò sit irritum, sed incestum etiam connubium: quod & de Clericis maiori Ordine initiatis est sentiendum. Vide Epiphan. Apostolicis.*

VII. EXTREMA VNCTIO.

38. *Quò denique fortiores mortis acerbissimæ agonem depugnemus ac peccatorum reliquijs expiati sponso nostro Christo Iesu hoc exilio liberati præsentemur, appositum est à Christo Domino Sacramentum, quod Vnctione, quam dicimus extre-*

mam

mam, confertur. De hac loquutum esse D. Iacobum testatur Chrysostomus lib. de Sacerd. Innocent. epist. ad Eugubinum.

Iacobi. 5.
Concil. Florent.

39. *Quanquam interim nemo nostrum sine peccatis viuit, sed quæ Dei irã, vt nõ merentur, aut à regno nõ excludunt, ita oratione Dominica, eleemosynis, ieiuniјs, etc. purgantur assiduè. Cæterũ quãdiu inter hostes infestissimos Diabolos versamur, nullam nobis esse securitatem, sed cũ timore ac tremore incolatus nostri tempore salutẽ esse operandã, vt per bona opera vocationẽ nostram certã ac firmam faciamus, semper soliciti, ne qui stamus, concidamus, peccati fallacia decepti. Porrò dum cadimus, ac scelere nos polluimus, peccatóue mortali offendimus, non fidem semper nisi infidelitate amittimus: semper verò spiritum sanctum à nobis expellimus, iramq́ Dei sempiternam commemoremur.*

Securitas salutis nulla.
1. Ioan. 1.
Aug. Ench. c. 70. 71. & 76.
2. Petri. 1.
1. Corinth. 10.
Hebræor. 3.
Sapient. 1.

OPERA.

40. *Hisce septem Catholicæ Christi Ecclesiæ Sacramentis adiuti & instructi, vitam viuimus Christianam: quæ cũ actuosa sit, fieri non potest, vt bonorum operum sit sterilis. Hæc autem opera bona Deo non modo grata sunt, eiq́ue per se (quia ex Christi spiritu, imò in Deo sunt facta) placita, veriq́ue cultus, Luc. 2. sed merita etiam tã præmiorum hac in vita, quàm posteà, vitæ adeò ipsius æternæ. Sunt enim ita iusta & perfecta, vt eis legem Dei piј impleãt, Roman.*

Philip. 1.
1. Corinth. 15.
Ioan. 3.
Cultus Dei.
Merita.
Aug. epist. 106.

Legis impletio. man.12. Imò vt seuerum Dei iudicium sustinere queant. 1. Timot. 4. 1. Ioan. 4. Augustinus epist. 106.

41. Adhæc non suis modò prosunt authoribus, dũ iram Dei placant, ne nos iudicet ac puniat: sed & alijs quoq;, pro quibus ea pij aut suscipiunt, aut Deo offerunt, ad peccatorum adeò expiationem tam mortuorum quàm viuorũ: vt Deus videlicet misericordiùs cũ eis agat, quàm alioqui erat acturus. Hæc Augu. verba vide ser. 32. de verb. Apo. Ench. cap. 110. Vide de Ciuit. Dei, lib. 21. cap. 27.

1. Corinth. 11.

Aug. Enc. c. 61.

INDVLGENTIÆ.

42. Quinetiã prisca illa Apostolica ecclesia propter aliorum piorũ opera Pœnitentibus olim ex more mitigabat pœnam alioqui luendã, teste Cypria. lib. 3. epi. 15. 16. et. 18. Tertull. de pœniten. Imò illi Corinthio incæsto aliquid pœnitẽtiæ agendæ remisit & donauit Paulus, ait Theod. & Oecume. & Theoph. 2. Cor. 2. propter Timothei preces & aliorũ collugentiũ tristitiã. Quare indulgentiæ, quæ pœnarũ sunt remissio et imminutio, salutares sunt, ac verè, quod sonãt efficiunt. Concil. Lateran. Viennen.

2. Corinth. 2.

PVRGATORIVM.

43. Quia verò Christianorum hac vita exuli defunctorum tria sunt genera: 1. Beatorum, cum Christo regnantium. 2. Damnatorum infinitate tormentorum miserum. 3. Purgandorum à peccatorum reliquijs: sicut primum nullo nostro eget auxilio, & secun-

secūdum nullo iuuari potest patrocinio: ita tertiū varijs modis iuuari, & à pœnis, quas pendit, potest liberari nō viuorū tantū precibus, eleemosynis ac ieiunijs, etc. sed salutari etiā Dominici corporis sacrificio, ait August. ser. 32. de verb. Apost. De Ciui. Dei 21. c. 13. Enchir. 110. Tab. 1. num. 21. & 36. Imò ipsi Apostoli pro mortuis offerendū docuêre, ergo & purgatorium agnouerunt, teste Chrysost. homil. 69. ad Antioch. August. loco iam cōmemorato. Gregorio Nisseno, & tota totius Africanæ Eccle. synodo. Cypria. lib. 1. epist. 9.

2. Machab. 12.

Vide Tab. 1. nu. 36.

SANCTOrum imagines & reliquiæ.

44. Beatos autem homines rectè veneramur ac imaginibus colimus, atque festis, ex traditionibus Apostolorum. Ta. 1. nu. 32. et seq. Eorum reliquias honoramus, quas & peregrinationibus cohonestamus. August. epist. 103. quūm apud eas Deus per sanctos miracula operetur: quos rite ad auxilium ferendum aut mala deprecanda inuocam⁹, vt eorum meritis & intercessione adiuuemur. August. de Ciui. dei. lib. 22. cap. 8. & contra Faustum lib. 20. cap. 21. Vide et D. Hieronymum in Threnos.

Philipp. 1.
Ambro. in Lucam. 22. cap.

45. Porrò illæ purgandorum animæ à pœna peccatis debita sua absolutæ tempore non dormiunt vsque ad iudicium, sed cum Christo suo Domino regnant in cœlis beatæ: quò vt & omnes pios transferat Dei filios suos fratres, venturus est ad iudiciū.

Sed

Sed quo demum anno aut mense, omnibus est incognitum, vt credentibus & viuentibus in eo reddat vitam æternam: qui verò non crediderunt, aut credentes malè egerunt, ignem æternum, qui paratus est Diabolo & angelis eius.

Aug. Hæc mea fides est, quia fides Catholica est. Hila. Veritatis autem ministros vera decet profiteri. Ambro. Christũ enim negat, qui non omnia, quæ Christi sunt confitetur.

Aug. in Psal. 119. Actor. 1. Marci. 13. Ioannis. 11. Augu. de Ci. Dei, lib. 18. cap. 53. Augustinus. Hilarius. Ambrosi. in Lucam. 9.

PIIS LL. FIDEIQVE VERE Euangelicæ Studiosis, VVilhelmus Lindanus, S.Th.Doct. S.

HAsce Tabulas à pijs FF. aliquot fideiq́ue Catholicæ studiosissimis mira & accurata simul diligentia nostris ex scriptis, quæ in istius tempestatis parturimus hæreses & Ecclesiæ deformationes, collectas, in vestri gratiam in lucem edere voluimus, quo Christianæ fidei integri bonisq́ue operibus exornati vitam capessatis æternam. Rogo autem vos FF. vt obseruetis eos qui διχοστασίας dissentiones & scandala contra doctrinam quam vos didicistis, gignunt, vtq́ue ab illis declinetis. Huiuscemodi enim Domino nostro Iesu Christo non seruiunt, sed suo vẽtri, & per χρηστολογίας blãdiloquentias & εὐλογίας assentationes decipiunt simpliciorum corda. Valete in vna Christi Iesu fide incolumes.

Catholicæ Christi Iesu Ecclesiæ, eiusque filiorum omnium iudicio vniuersa & dicta & indicta summissa sunto.

Chronologia

SANCTISSIMORVM ECCLEsiæ Christianæ Patrum Scriptorumq; clarissimorum iuxtà ac vetustissimorum, quibus testibus verbum Dei Euangelicum in Panoplia nostra Euangelica tam enucleatur, quàm explanatur: accurato admodum studio concinnata, in aptumqúe annorum ordinem digesta atque in seculorum seriem disserta, per VVilhelmum Lindanum Dordracen. Sac. Theol. Doctorem & Profess. Primarium in Academia Tylinghana.

PRIMVM ECCLESIAE CHRISTIANAE seculum, quod veteribus dicebatur Prima Apostolorum successio, Eusebius lib. 2. capite. 13.

9. Mat-

Anno domini Christi Iesu à Natiuitate.	*Anno ab ascensione.*	
42.	9.	*Mathæus Euangelista.*
45.	12.	*Marcus.*
50.	16.	*Lucas.*
		Paulus.
		Petrus.
66.	33.	*Ioannes Theolog. Euangelista.*
		Iacobus Apostolus.
		Iudas Apostolus.
	50.	*Apostolorum Canones certò Apostolici.*
		Martialis vnus ex .72. discipulis.
		Abdias.
		Dionysius Areopagita, Archiepiscopus Atheniensis à Paulo creatus.
		Demophilus Therapeutes.
		Clemens Romanus.
		Euodius Petri successor Anthiochie primus.
69.		*Polycarpus.*
		Papias D. Ioannis Euangelistæ auditor.
70.		*Ignatius Petri successor tertius Antiochiæ.*
80.		*Castor Agrippa.*
		Quadratus Atheniensis.
		Egesippus.
90.		*Iudas Danielis interpres.*

SECVNDVM ECCLESIÆ CHRISTIANæ seculum, quod ex Apostolorum schola natum, meritò dixeris martyrum seminarium.

Anno à Christi natiuitate

100. *Alexander Ro. martyr.*
Sixtus Roman. martyr.
110. *Tertullianus.*
120. *D. Iustinus Philosophus martyr.*
Tatianus eius discipulus.
140. *Dionysius Corinthius.*
Apollonius.
Policrates Ephesius.
150. *D. Irenæus Lugdunensis Episcopus.*
170. *Serapion septimus Antiochenus Episcop.*
180. *Clemens Alexandrinus.*
Victor Romanus.
Zepherinus Romanus martyr.
190. *Rhodon.*

TERTIVM ECCLESIÆ CHRIstianæ seculum, quod martyrum meßis iure appelletur.

Anno à Christi natiuitate

200. *Minutius Felix.*
210. *Hypolitus Episcopus.*
220. *Origenes.*
Dionysius Alexandrinus.
Gregorius Neocæsariensis.
Thaumaturgus.
Vrbanus Rom. martyr.
Pontianus Rom. martyr.
Anth. Rom. martyr.
230. *Cyprianus Carthaginensis.*
Cornelius Rom. martyr.
Stephanus Rom. martyr.

250 *Pontius Cyprians diaconus.*
270. *Arnobius.*
280. *Methodius Eubulius.*

QVARTVM ECCLESIÆ CHRIstianæ seculum, quod florentis Ecclesiæ hortum recte dixeris.

Anno à natiuitate Christi

300. *Dydimus Alexandrinus.*
Eusebius Cæsariensis.
310. *Lactantius Firmianus.*
320. *Reticius Augustodunensis.*
Eustachius Antiochenus.
Iuuencus.
Victorinus Pictauiensis.
Apollinarius.
Hilarius.
324. *Primum Concilium Nicænum.*
330. *Athanasius.*
Eusebius Emissenus.
Theophilus Alexandrinus.
540. *Nectarius Constantinus*
350. *Chrysostomus.*
Basilius.
Nazianzenus.
Optatus Mileuitanus.
Gregorius Nyssenus.
Aurelius Prudentius.
360. *Ambrosius.*
Philastrius.
Damasus.

Anno à Christi natiuitate

D. Ephrem.
370. *Secundum Cõcilium Constantinopolitanũ.*
Epiphanius.
Palladius.
Victorinus.
380. *Siritius Romanus.*
Hieronymus.
Proclus Constantinopolitanus.
Cassianus.
Hesychius.
Pont. Paulinus Nolanus.
Ioannes Cassianus.
Vigilius Tridentinus.

QVINTVM ECCLESIAE CHRIstianæ seculum quod adultæ germen dicas.

400. *Augustinus.*
Petrus Diaconus.
Maximus Taurienſis.
Cœlestinus Romanus.
Innocentius primus.
410. *Claudius.*
Marius victor.
Prosper Aquitanus.
Primasius.
Iunilius Africanus.
Vincentius Lirinensis.
425. *Tertium Conc. Ephesinum.*
Leo Magnus.

Anno à Christi nati-

Cyril-

Cyrillus.
Proba Falconia.
430. *Theodoretus.*
455. *Quartum concilium* Calchedo.
470. *Petrus Chrysologus.*
Alcimus Auitus Vienn.
480. *Fulgentius.*
Monimus.
Gelasius Romanus.

SEXTVM ECCLESIAE CHRISTIAnæ seculum, quod non tam illustribus scriptoribus, quàm pijs, Deoque Optimo Max. gratissimis fœcundum viris, doctrinam Euangelicam satis superque confirmatam, Martyrum nepotibus per manus traditam, in hæc vsque tempora inuiolatam incorruptamque prodidit atque transmisit.

Anno à Christi natiuitate.

500. *Anastasius Antiochenus.*
Boëtius.
Victor Africanus.
Iustinianus Imperator.
Faustinus episcopus.
Cassidiorus Romanus.
Arator subdiaconus.
550. *Gildas Britanus Monachus.*
555. *Quintum Concilium* Constantinopolitanũ.
Liberatus Archidiaconus Carthaginensis.

APPENDICVLA SCRIPTORVM
vetustissimorum Græcorum Theologorum,
quorum ætas adhuc certa nobis N.L.

Procopius Gazaeus.
Olimpiodorus.
Nonnus Panopolitanus.
Eustachius Thessalonicus.
Photius.
Gennadius.
Oecumenius. Euthymius.
Germanus archidiaconus.
Constantinopolitanus.
Dorotheus Tyrius.
Michaël Syrgelus.
Ierosolymitanus.
Euodius Diaconus.
Photius Patriarcha.
Constantinopolitanus.
Pachimeres.
Cyrus Prodromus.
Leontius Cyprius.

EX PHOTII PATRIARCHÆ CONstantinopolitani lectionibus antiquis.

Theodorus præsbiter, & alij quidam Theologi.
Dionys. Areopagita interpres.

HISTORICI.

Eusebius Cæsariensis.
Ioannes Antiochenus.
Marcellinus Comes.
P. Orosius.
Prosper Aquitanicus.
Theophanes. Suidas.
Nicephorus.
Eutropius.
Seuerus Sulpitius.
Paulus Diaconus.
Iornandes.
Victor Aphricanus.
Ælius Lampridius.
Am. Marcellinus.
Gildas.
Beda.
Sigebertus.
Helmoldus.
Freculphus Lixo.
Palmerius.

PHILOSOPHI ET HÆRETICI,
quorum testimonijs Euangelij veritas hic aut confirmatur aut illustratur.

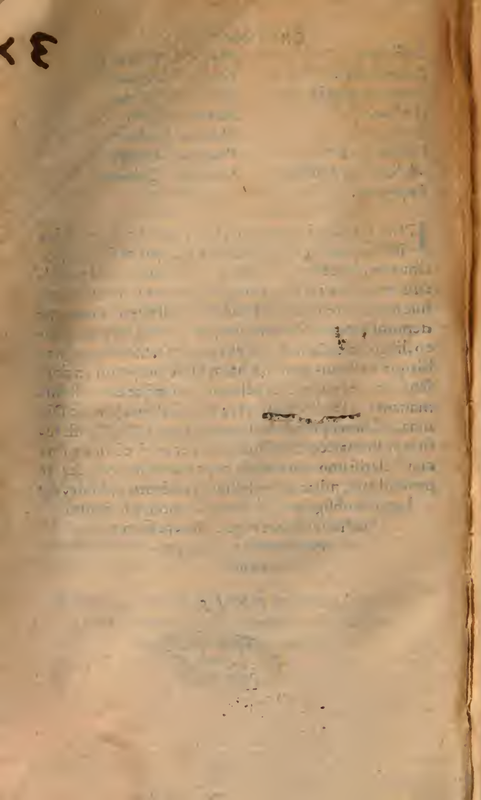
Ba-

Basilides. *Maximus Medaurensis.*
Carpocratici. *Faustus Manichaeus.*
Proclus Origenista. *Arrhiani in Africa.*
Arrhius. *Ioannes Hussius.*
Eunomius *Martinus Lutherus.*
Philostorgius. *Philippus Melanchton.*
A. Iulianus Apostata. *Seruetus. Caluinus.*
Porphyrius. *& alij.*

FInis Catalogi Autorum, quos nobis quidem isthac in librorum vetustissimorum penuria ac fame agentibus consulere dabatur: quorum sententijs sanè perspicuis DOCTRINAM, toto passim orbe Christiano adhuc obtinentem, contestatam facere studebamus atque demonstratam hisce quinque, de Verbo Dei Euangelico, libris verè Catholicam esse atque Orthodoxam, nobisque hactenus puram putam fuisse perpetuo maiorũ sensu atque consensu proditam. Adeoque non esse humanam aut Diabolicam, vt re vera sit illa cœlestis ac Diuina, ipsissimaque adeò Euangelica per DD. Christi Iesu Apostolos Ecclesiæ Christianæ per orbẽ cõditæ principiò clarissimo viuæ vocis præconio Euangelizata ac promulgata, miraculis cælestibus confirmata, Martyrijs heroicis obsignata, & semel Catholicè in manus tradita: in finem vsque istius pessum euntis mundi posteris prodenda.

FINIS.

Ametsi quidem ea pernicies atq; vis mali est, non vt quidem omne, sed vt bonum aliquod corrumpere poßit, nullum efficere: tamen haud dubiè ἐις μέγα προτέρημα φύσεως euenit, vt Aristoteles inquit, quòd sicuti bonum est sui conseruatiuum, ita sui destructiuum, malum. Quo fit, vt tam boni quàm mali duæ sint proprietates: huius vt malitiã suam queat, & alienum bonum, in quo hæret, corrumpere: illius, vt se ipsum pariter atque sui similia conseruet. Mali quidem pernicies longè patet & fuse: sed non cuncta sunt huius loci, nisi tantum, quantum iam malum hæreseos cœpit deprauare bonum catholicæ fidei: & hoc vicißim illi obsistere, pensitare in vtranque partem quàm succinctißimè. Quoniam verò nemo negat, quin doctrina catholicæ fidei sit veritas, & idcirco bonum etiam: contraque, quin hæresis sit falsitas, & malum igitur. Proinde cum huius malum non poßit non nisi in illius bono, existere, sequi oportebat, vt præsentis hæreseos malum aliquo modo deprauaret bonum catholicæ fidei. Id autem quale sit, & quantum in Germania, non tam argumentis opus est, quàm miserabilibus Ecclesiæ lachrymis demonstrare, Germaniam verò quacunque contueare (vniuersam enim si placet, percurre) nihil est, quod non vastatum, quod non peruersum, & loco motum suo: quod non vetustatem reliquerit, nouitatis susceperit perfidiã quod non ærumnosum, miserum, plenum odij, plenum inuidiæ, periculi, exitiosæ calamitatis: quod non eò spe-

mam, confertur. De hac loquutum esse D. Iacobum testatur Chrysostomus lib. de Sacerd. Innocent. epist. ad Eugubinum.

Iacobi. 5.
Concil. Florent.

39. *Quanquam interim nemo nostrum sine peccatis viuit, sed quae Dei irã, vt nõ merentur, aut à regno nõ excludunt, ita oratione Dominica, eleemosynis, ieiunijs, etc. purgantur assiduè. Cæterũ quãdiu inter hostes infestissimos Diabolos versamur, nullam nobis esse securitatem, sed cũ timore ac tremore incolatus nostri tempore salutẽ esse operandã, vt per bona opera vocationẽ nostram certã ac firmam faciamus, semper soliciti, ne qui stamus, concidamus, peccati fallacia decepti. Porrò dum cadimus, ac scelere nos polluimus, peccatóue mortali offendimus, non fidem semper nisi infidelitate amittimus: semper verò spiritum sanctum à nobis expellimus, iramq́ Dei sempiternam commemoremur.*

Securitas salutis nulla.
1. Ioan. 1.
Aug. Ench. c. 70. 71. & 76.
2. Petri. 1.
1. Corinth. 10.
Hebraeor. 3.
Sapient. 1.

OPERA.

40. *Hisce septem Catholicæ Christi Ecclesiæ Sacramentis adiuti & instructi, vitam viuimus Christianam: quæ cũ actuosa sit, fieri non potest, vt bonorum operum sit sterilis. Hæc autem opera bona Deo non modo grata sunt, eique per se (quia ex Christi spiritu, imò in Deo sunt facta) placita, verique cultus, Luc. 2. sed merita etiam tã præmiorum hac in vita, quàm posteà, vitæ adeò ipsius æternæ. Sunt enim ita iusta & perfecta, vt eis legem Dei pij impleãt, Roman.*

Philip. 1.
1. Corinth. 15.
Ioan. 3.
Cultus Dei.
Merita.
Aug. epist. 106.

Legis impletio. man.12. Imò vt seuerum Dei iudicium sustinere queant. 1. Timot. 4. 1. Ioan. 4. Augustinus epist. 106.

41. Adhæc non suis modò prosunt authoribus, dũ iram Dei placant, ne nos iudicet ac puniat: sed & alijs quoq;, pro quibus ea pij aut suscipiunt, aut Deo offerunt, ad peccatorum adeò expiationem tam mortuorum quàm viuorũ: vt Deus videlicet misericordiùs cũ eis agat, quàm alioqui erat acturus. Hæc Augu. verba vide ser. 32. de verb. Apo. Ench. cap. 110. Vide de Ciuit. Dei, lib. 21. cap. 27.

1. Corinth. 11.
Aug. Enc. c. 61.

INDVLGENTIÆ.

42. Quinetiã prisca illa Apostolica ecclesia propter aliorum piorũ opera Pœnitentibus olim ex more mitigabat pœnam alioqui luendã, teste Cypria. lib. 3. epi. 15. 16. et. 18. Tertull. de pœniten. Imò illi Corinthio incæsto aliquid pœnitẽtiæ agendæ remisit & donauit Paulus, ait Theod. & Oecume. & Theoph. 2. Cor. 2. propter Timothei preces & aliorũ collugentiũ tristitiã. Quare indulgentiæ, quæ pœnarũ sunt remissio et imminutio, salutares sunt, ac verè, quod sonãt efficiunt. Concil. Lateran. Viennen.

2. Corinth. 2.

PVRGATORIVM.

43. Quia verò Christianorum hac vita exuli defunctorum tria sunt genera: 1. Beatorum, cum Christo regnantium. 2. Damnatorum infinitate tormentorum miserum. 3. Purgandorum à peccatorum reliquijs: sicut primum nullo nostro eget auxilio, & secun-

secūdum nullo iuuari potest patrocinio: ita tertiū varijs modis iuuari, & à pœnis, quas pendit, potest liberari nō viuorū tantū præcibus, eleemosynis ac ieiunijs, etc. sed salutari etiā Dominici corporis sacrificio, ait August. ser. 32. de verb. Apost. De Ciui. Dei 21. c. 13. Enchir. 110. Tab. 1. num. 21. & 36. Imò ipsi Apostoli pro mortuis offerendū docuere, ergo & purgatorium agnouerunt, teste Chrysost. homil. 69. ad Antioch. August. loco iam cōmemorato. Gregorio Nisseno, & tota totius Africanæ Eccle. synodo. Cypria. lib. 1. epist. 9.

2. Machab. 12.

Vide Tab. 1. nu. 36.

SANCTOrum imagines & reliquiæ.

44. *Beatos autem homines rectè veneramur ac imaginibus colimus, atque festis, ex traditionibus Apostolorum. Ta. 1. nu. 32. et seq. Eorum reliquias honoramus, quas & peregrinationibus cohonestamus. August. epist. 103. quum apud eas Deus per sanctos miracula operetur: quos rite ad auxilium ferendum aut mala deprecanda inuocam⁹, vt eorum meritis & intercessione adiuuemur. August. de Ciui. dei. lib. 22. cap. 8. & contra Faustum lib. 20. cap. 21. Vide et D. Hieronymum in Threnos.*

45. *Porrò illæ purgandorum animæ à pœna peccatis debita sua absolutæ tempore non dormiunt vsque ad iudicium, sed cum Christo suo Domino regnant in cœlis beatæ: quò vt & omnes pios transferat Dei filios suos fratres, venturus est ad iudiciū.*

Philipp. 1.
Ambro. in Lucam. 22. cap.

Sed

Aug.in Psal.119.
Actor.1.
Marci.13.
Ioannis.11.
Augu. de Ci. Dei, lib.18.cap.53.
Augustinus.
Hilarius.
Ambrosi.in Lucam.9.

Sed quo demum anno aut mense, omnibus est incognitum, vt credentibus & viuẽtibus in eo reddat vitam æternam: qui verò non crediderunt, aut credentes malè egerunt, ignem æternum, qui paratus est Diabolo & angelis eius.

Aug. Hæc mea fides est, quia fides Catholica est. Hila. Veritatis autem ministros vera decet profiteri. Ambro. Christũ enim negat, qui non omnia, quæ Christi sunt confitetur.

PIIS LL. FIDEIQVE VERE Euangelicæ Studiosis, VVilhelmus Lindanus, S.Th.Doct. S.

HAsce Tabulas à pijs FF. aliquot fideique Catholicæ studiosissimis mira & accurata simul diligentia nostris ex scriptis, quæ in istius tempestatis paturimus hæreses & Ecclesiæ deformationes, collectas, in vestri gratiam in lucem edere voluimus, quo Christianæ fidei integri bonisque operibus exornati vitam capessatis æternam. Rogo autem vos FF. vt obseruetis eos qui διχοστασίας dissentiones & scandala contra doctrinam quam vos didicistis, gignunt, vtque ab illis declinetis. Huiuscemodi enim Domino nostro Iesu Christo non seruiunt, sed suo vẽtri, & per χρηστολογίας blãdiloquentias & εὐλογίας assentationes decipiunt simpliciorum corda. Valete in vna Christi Iesu fide incolumes.

Catholicæ Christi Iesu Ecclesiæ, eiusque filiorum omnium iudicio vniuersa & dicta & indicta summissa sunto.

Chronologia

SANCTISSIMORVM ECCLEsiæ Christianæ Patrum Scriptorumq́; clarissimorum iuxtà ac vetustissimorum, quibus testibus verbum Dei Euangelicum in Panoplia nostra Euangelica tam enucleatur, quàm explanatur: accurato admodum studio concinnata, in aptumq́ue annorum ordinem digesta atque in seculorum seriem disserta, per VVilhelmum Lindanum Dordracen. Sac. Theol. Doctorem & Profess. Primarium in Academia Tylinghana.

PRIMVM ECCLESIAE CHRISTIANÆ seculum, quod veteribus dicebatur Prima Apostolorum succesſio, Euſebius lib. 2. capite. 13.

9. Mat-

Anno domini Christi Iesu à Natiuitate.	Anno ab ascensione.	
42.	9.	*Mathæus Euangelista.*
45.	12.	*Marcus.*
50.	16.	*Lucas.*
		Paulus.
		Petrus.
66.	33.	*Ioannes Theolog. Euangelista.*
		Iacobus Apostolus.
		Iudas Apostolus.
	50.	*Apostolorum Canones certò Apostolici.*
		Martialis vnus ex.72.discipulis.
		Abdias.
		Dionysius Areopagita, Archiepiscopus Atheniensis à Paulo creatus.
		Demophilus Therapeutes.
		Clemens Romanus.
		Euodius Petri successor Anthiochie primus.
69.		*Polycarpus.*
		Papias D.Ioannis Euangelistæ auditor.
70.		*Ignatius Petri successor tertius Antiochiæ.*
80.		*Castor Agrippa.*
		Quadratus Atheniensis.
		Egesippus.
90.		*Iudas Danielis interpres.*

SECVNDVM ECCLESIÆ CHRISTIANæ seculum, quod ex Apostolorum schola natum, meritò dixeris martyrum seminarium.

Anno à Christi natiui-tate	100.	*Alexander Ro. martyr.*
		Sixtus Roman. martyr.
	110.	*Tertullianus.*
	120.	*D. Iustinus Philosophus martyr.*
		Tatianus eius discipulus.
	140.	*Dionysius Corinthius.*
		Apollonius.
		Policrates Ephesius.
	150.	*D. Irenæus Lugdunensis Episcopus.*
	170.	*Serapion septimus Antiochenus Episcop.*
	180.	*Clemens Alexandrinus.*
		Victor Romanus.
		Zepherinus Romanus martyr.
	190.	*Rhodon.*

TERTIVM ECCLESIÆ CHRIstianæ seculum, quod martyrum messis iure appelletur.

Anno à Christi natiui-tate	200.	*Minutius Felix.*
	210.	*Hypolitus Episcopus.*
	220.	*Origenes.*
		Dionysius Alexandrinus.
		Gregorius Neocæsariensis.
		Thaumaturgus.
		Vrbanus Rom. martyr.
		Pontianus Rom. martyr.
		Anth. Rom. martyr.
	230.	*Cyprianus Carthaginensis.*
		Cornelius Rom. martyr.
		Stephanus Rom. martyr.

Pon-

250 Pontius Cyprians diaconus.
270. Arnobius.
280. Methodius Eubulius.

QVARTVM ECCLESIÆ CHRIstianæ seculum, quod florentis Ecclesiæ hortum recte dixeris.

Anno à natiuitate Christi

300. Dydimus Alexandrinus.
Eusebius Cæsariensis.
310. Lactantius Firmianus.
320. Reticius Augustodunensis.
Eustachius Antiochenus.
Iuuencus.
Victorinus Pictauiensis.
Apollinarius.
Hilarius.
324. Primum Concilium Nicænum.
330. Athanasius.
Eusebius Emissenus.
Theophilus Alexandrinus.
540. Nectarius Constantinus
350. Chrysostomus.
Basilius.
Nazianzenus.
Optatus Mileuitanus.
Gregorius Nyssenus.
Aurelius Prudentius.
360. Ambrosius.
Philastrius.
Damasus.

Anno à Christi natiuitate

D. Ephrem.
370. Secundum Cōcilium Constantinopolitanū.
Epiphanius.
Palladius.
Victorinus.
380. Siritius Romanus.
Hieronymus.
Proclus Constantinopolitanus.
Caßianus.
Hesychius.
Pont. Paulinus Nolanus.
Ioannes Caßianus.
Vigilius Tridentinus.

QVINTVM ECCLESIAE CHRIstianæ seculum quod adultæ germen dicas.

400. Augustinus.
Petrus Diaconus.
Maximus Taurienſis.
Cælestinus Romanus.
Innocentius primus.
410. Claudius.
Marius victor.
Prosper Aquitanus.
Primasius.
Iunilius Africanus.

Anno à Christi nati-

Vincentius Lirinensis.
425. Tertium Conc. Ephesinum.
Leo Magnus.

Cyril-

	Cyrillus.
	Proba Falconia.
430.	*Theodoretus.*
455.	*Quartum concilium Calchedo.*
470.	*Petrus Chrysologus.*
	Alcimus Auitus Vienn.
480.	*Fulgentius.*
	Monimus.
	Gelasius Romanus.

SEXTVM ECCLESIAE CHRISTIAnæ seculum, quod non tam illustribus scriptoribus, quàm pijs, Deoque Optimo Max. gratissimis fœcundum viris, doctrinam Euangelicam satis superque confirmatam, Martyrum nepotibus per manus traditam, in hæc vsque tempora inuiolatam incorruptamque prodidit atque transmisit.

Anno à Christi natiuitate.	500.	*Anastasius Antiochenus.*
		Boëtius.
		Victor Africanus.
		Iustinianus Imperator.
		Faustinus episcopus.
		Caßidiorus Romanus.
		Arator subdiaconus.
	550.	*Gildas Britanus Monachus.*
	555.	*Quintum Concilium Constantinopolitanū.*
		Liberatus Archidiaconus Carthaginensis.

APPENDICVLA SCRIPTORVM
vetustissimorum Græcorum Theologorum,
quorum ætas adhuc certa nobis N.L.

Procopius Gazæus.
Olimpiodorus.
Nonnus Panopolitanus.
Eustachius Thessalonicus.
Photius.
Gennadius.
Oecumenius. Euthymius.
Germanus archidiaconus.
Constantinopolitanus.
Dorotheus Tyrius.
Michaël Syngelus.
Ierosolymitanus.
Euodius Diaconus.
Photius Patriarcha.
Constantinopolitanus.
Pachimeres.
Cyrus Prodromus.
Leontius Cyprius.

EX PHOTII PATRIARCHÆ CONstantinopolitani lectionibus antiquis.

Theodorus præsbiter, & alij quidam Theologi.
Dionys. Areopagitæ interpres.

HISTORICI.

Eusebius Cæsariensis.
Ioannes Antiochenus.
Marcellinus Comes.
P. Orosius.
Prosper Aquitanicus.
Theophanes. Suidas.
Nicephorus.
Eutropius.
Seuerus Sulpitius.
Paulus Diaconus.
Iornandes.
Victor Aphricanus.
Ælius Lampridius.
Am. Marcellinus.
Gildas.
Beda.
Sigebertus.
Helmoldus.
Freculphus Lixo.
Palmerius.

PHILOSOPHI ET HÆRETICI, quorum testimonijs Euangelij veritas hic aut confirmatur aut illustratur.

Ba-

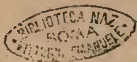
Basilides.	*Maximus Medaurensis.*
Carpocratici.	*Faustus Manichæus.*
Proclus Origenista.	*Arrhiani in Africa.*
Arrhius.	*Ioannes Hußius.*
Eunomius	*Martinus Lutherus.*
Philostorgius.	*Philippus Melanchton.*
A. Iulianus Apostata.	*Seruetus. Caluinus.*
Porphyrius.	*& alij.*

FInis Catalogi Autorum, quos nobis quidem isthac in librorum vetustissimorum penuria ac fame agentibus consulere dabatur: quorum sententijs sanè perspicuis DOCTRINAM, toto passim orbe Christiano adhuc obtinentem, contestatam facere studebamus atque demonstratam hisce quinque, de Verbo Dei Euangelico, libris verè Catholicam esse atque Orthodoxam, nobisque hactenus puram putam fuisse perpetuo maiorũ sensu atque consensu proditam. Adeoque non esse humanam aut Diabolicam, vt re vera sit illa cœlestis ac Diuina, ipsissimaque adeò Euangelica per DD. Christi Iesu Apostolos Ecclesiæ Christianæ per orbẽ cõditæ principiò clarissimo viuæ vocis præconio Euangelizata ac promulgata, miraculis cælestibus confirmata, Martyrijs heroicis obsignata, & semel Catholicè in manus tradita: in finem vsque istius pessum euntis mundi posteris prodenda.

FINIS.

Ametsi quidem ea pernicies atq; vis mali est, non ut quidem omne, sed ut bonum aliquod corrumpere possit, nullum efficere: tamen haud dubiè ἐις μίξα προτιμᾶ φύσιως evenit, ut Aristoteles inquit, quòd sicuti bonum est sui conservativum, ita sui destructivum, malum. Quo fit, ut tam boni quàm mali duæ sint proprietates: huius ut malitiã suam queat, & alienum bonum, in quo hæret, corrumpere: illius, ut se ipsum pariter atque sui similia conseruet. Mali quidem pernicies longè patet & fuse: sed non cuncta sunt huius loci, nisi tantum, quantum iam malum hæreseos cœpit deprauare bonum catholicæ fidei: & hoc vicissim illi obsistere, pensitare in utranque partem quàm succinctissimè. Quoniam verò nemo negat, quin doctrina catholicæ fidei sit veritas, & idcirco bonum etiam: contraque, quin hæresis sit falsitas, & malum igitur. Proinde cum huius malum non possit non nisi in illius bono, existere, sequi oportebat, ut præsentis hæreseos malum aliquo modo deprauaret bonum catholicæ fidei. Id autem quale sit, & quantum in Germania, non tam argumentis opus est, quàm miserabilibus Ecclesiæ lachrymis demonstrare, Germaniam verò quacunque contueare (universam enim si placet, percurre) nihil est, quod non vastatum, quod non peruersum, & loco motum suo: quod non vetustatem reliquerit, nouitatis susceperit perfidiã: quod non ærumnosum, miserum, plenum odij, plenum inuidiæ, periculi, exitiosæ calamitatis: quod non eò spe-

spectet, cùm humana & diuina permixta sint, vt breui ruitura omnia videantur. Quid ergo malũ hæreseos agat, rogas? Corrumpit nimirum, destruit, peruertit ea, quæ potest omnia. Exemplis non vtar alienis, domesticis abundamus. Olim fides catholica cõpleuit Germaniã templis diuorum, opes suppeditauit & copias, quantũ satis erat, vel ad necessitatem vel honestatem vitæ. Hæreses contrà, templa spoliauerũt, ecclesiã defœdauerunt, eripuerunt facultates, ad miseriam cunctos, & ad paupertatẽ extremã ecclesiasticos curatores redegerũt. Adeoq; res ista manifesta est, vt nõ necessariũ sit rogare, quo in loco recens Euangeliũ regnet: saltem aspice templa, mores populi considera, & cultũ vitæ, ecclesiæ faciem contemplare: mox succurret vel tacenti etiam, vtrius fidei, catholicæné, an huius nouæ admodũ nuper ortæ, sit conseruare, quod boni proprium est: aut destruere, quod mali. Ex rusticis perquire, percunctare à ciuibus, an sub papistico dominio (vtor illorũ vocabulo) an sub euangelico agros colere, remq; curare familiarẽ, ac vitam degere malint. Quid responsuri sint, res ipsa testatur: agri enim & domus multò frequentius hîc, quàm illic audiuntur venales reperiri: vnde iudiciũ feceris de fructu fidei atq; doctrinæ.

Altera mali pernicies est, seipsum destruere. Quod ideo necesse est, cũ eius propriũ sit deprauare atq; redigere in nihilum: quia, vbi ab eo bono, in quo hæserat, excussum sit, in se cõuersum cogitur sæuire, & ipsum se tandẽ consumere. Nota historia est de turri Babilonica. In cuius confusione cùm Deus subtraxisset bonũ communis linguæ, qua vniuersi vtebantur, ipsamet in fin-

in singulis confusio, fuit non incerta incheati mali operis destructio. Quid ipsum denique populum iudaicũ deleuit, nisi sua ipsorum inter sese malitia atque pervicacia? Quid Graciam euertit, quid extinxit Traciam, quid Mœsiã obtriuit, quid Vngariam? Profectò nihil aliud, nisi ipsorummet, tum in Deũ & religionem impietas, tum in reges suos atque imperatores immodica perfidia? Nõ Deus earum exitialium calamitatum autor fuit, sed sua istarũ gentium propria malignitas, planeq; (vt Homerus canit de prauitate sociorum Vlyßis) σφετέρῃσιν ἀτασθαλλίῃσιν ὄλοντο. *De Germania verò nostra quid aliquid nos expectamus? Vtinam verò minimè: at vereor quidem, ne idem penitus. Romana ecclesia quondam nobis Germanis eam, quam ab Apostolis accepit, catholicam fidem tradidit, & vnà Romanum imperium. Atqui fides illa dum catholica apud nos & incorrupta vigeret, dum de ea idem Sacerdos, non diuersum sentiret populus, dum feralia ista discordiarum nomina, Lutherus, Melanthon, Caluinus, Illyricus, ignota nobis essent, nec hisce factionũ studijs dedita esset plebs: florebat tum in Germania imperiũ Romanum: erat tũ sancta in populo disciplina, salutaris iustitia in principibus, humilis obedientia in subditis: tum eramus domi concordes & beati, foris hostibus terribiles, vicinis amici domesticis chari: & vt vno verbo dicam, Deus tum in nobis habitabat, exulabat regnum Sathanæ. At quò discordia ciues perduxit miseros? Odisse cœpimus (quid odisse?) delere conati sumus Ecclesiam catholicam, matrem videlicet, & ad rectè beateq; viuendum magistram: fidemq́ue pariter filiam eius*

constuprare tẽtauimus tot penè diuersarum hæresium philtris, quot iam paßim sectarũ duces (lenones propemodum dixeram) nominari audimus. Impleuit ecclesia Romana tanquam salutare Dei organum, pectora nostra virtute et gratia: mores honestos docuit, & bene viuendi modũ: artem medendi tradidit: iura & leges constituit: imperium apud nos instaurauit: denique adeò studiose hanc gentem nostram exornauit, vt nullam aliam studiosiùs. At verò quid non contrà? Tedet reminisci, pudet dicere: πάντα γὰρ οἴχεται vt ille inquit.

Duo quidem aduersus duplicem istam mali pestẽ semper extiterunt antidota: vnum, vt aut opposito cõtrario bono, coneris malum tollere: alterum, aut si id nequeas, ipsum bonum studeas, in quo malum hæret, auferre: vt hoc à bono separatum, et in se derelictum, tandem (quia corrumpendi finem nescit) seipsum dele-re cogatur. Ecclesia autem hactenus, vt pia mater, & non iners medica, sedulò conata est mederi istis χρονίοις hæresium malis in Germania, opposito salutaris doctrinæ remedio: vt ad legitimæ medicationis canonem contraria contrarijs curaret: at frustrà penitus, nihil enim profecit hucusque. Quid igitur? Cessabit? Ab hoc genere quidem: sed alterum restat genus antidoti, vt quando prius parùm fuerit efficax, conni-tatur Ecclesia id bonum, in quo malum situm est, separatum abstrahere, & malum nudum in se solo derelictum sinere, vt semetipsum corrumpat, atque in nihilum conuertat: ea nanque in magnis hæresiũ malis semper præcipua fuit curatio.

Quapropter id nunc solùm restare videtur, quòd

etiã omnibus pijs cordatisq; viris à Deo petẽdum est, ut quicquid boni adhuc in Lutherana hæresi vel ab ecclesia Romana, vel ab ipsa fide catholica residuum est, aut ipsi Lutherani id primo quoq; tempore profligent abs se, aut nos, quanto possumus studio, ab illis subducere conemur. Sanctè equidem promiserim (nec me falsum iri confido) fore, si catholica ecclesia ea cuncta, quæ illius propria, sunt receperit à Lutheranis, ut, quemadmodum Plutarchus in cantharidibus animaduertit, sic Lutherani quoque ex se ipsis pestis suæ remedium habituri sint, quippe suis hæresibus certum quidem exitium, nobis verò remedium salutare: vnde hæ istæ cõtentiones tandem finem queant, & suam Ecclesia pacem adipisci.

Alia nunc via nulla reperitur: quandoquidem semper fermè bellum hæreticorum, ut D. Hilarius inquit, solet esse pax Ecclesiæ: id quod non leui, sed grauissima de causa nobis licet constituere. Etenim quia bonum à Deo est, rationem ergo quandam habet infinitatis propter ordinem diuinæ legis: malum contrà, quia à Sathana prodijt & ab homine, finitum itaque. Quocirca cùm finitum neque principium infiniti possit, neq; finem excedere, nec profectò malum vnquam poterit vniuersale bonum seu τὸ καθόλου *corrumpere omnino. Rectè igitur apud Euripidem Theseus ratiocinatur:*

Ἐγὼ δὲ τούτοις ἀντίαν γνώμην ἔχω,
πλείω τὰ χρηςὰ τῶν κακῶν εἶναι βροτοῖς,
εἰ μὴ γὰρ ἦν τόδ', οὐκ ἂν ἦμεν ἐν φάει.

Neque verius aliquod potest, neque euidentius pro stabilitate boni aduersus mali ruinam afferri documen-

cumentum, quàm quod attulit Euripides, cùm ait: οὐκ ἂν ἦμεν ἐν φάει. Principiorũ probatio ſolet eſſe talis, nam ſi ita eſſet, vt ipſe Theſeus ſibi obiecit,

ἔλεξε γάρ τις ὡς τὰ χείρονα
πλείω βροτοῖσιν ἐστὶ τῶν κακῶν:

Non poſſet non bonum, aut potius ipſe Deus ſicut Manichæi impiè nugabantur, in ſummo verſari periculo interitus. At cõtrarium, quia ratio nobis dictitat, communis experientia euicit iam pridem. Conſtãter itaque aſſerimus, mali nunquam poſſe tantam eſſe vim, vt queat vniuerſale bonum delere.

Quin einſdem argumenti firmitate, catholicæ doctrinæ veritas aduerſus omnem hæreſim defenditur: etenim quis neget catholicæ fidei veritatẽ eſſe bonũ, & bonũ quidẽ Catholicũ, cui inſita ſit ratio quædam vniuerſitatis infinitæ? Viciſſimque, quin hæreſis ſit falſitas, & idcirco malum quoque? Proinde quantũuis inſaniant, quantumuis ſæuiant hæretici crudeliter: nunquam tamen malitia ſuarum hæreſium hoc, quod tuemur, bonum Catholicæ fidei extirpabunt: licet ægrotare aliquandiu poßit veritas, Vt ille inquit, certè neque extingui poterit, neque mori vllo vnquam tempore.

Propugnemus itaque & conſeruemus Catholicæ doctrinæ bonũ per ſe, ſponteque ſua conſeruatiuũ ſui: & quò id oportunius poßimus conſtantiuſque præſtare, vt hæreticos, quemadmodũ D. Paulus, et ipſe redemptor Chriſtus iubet, vitemus oportebit: idq́ adeò etiam, ne illis, tanquam publicanis Aue dixerimus quidem: quippe vt ſubtracto communi bono noſtro priuato malo hæreſium ne inficiamur, & pereamus

mus ſpontanea ſuſceptæ peſtis contagione.

At qui ſecernam, inquis, bonum à malo, vt hoc vitare, illud aſſumere queam? Nota euidens eſt, ſi hoc, quod ſupra poſuimus, diſcrimen boni ac mali teneas. Si boni eſt proprium, vt ſe ſuiq́; ſimilia conſeruet: ergo etiam, vt ſe cõſociet, ſe vniat, ſe ſumma complectetur concordia: vtq́; omnem vitet diſcordiam, omnem repudiet diſsipationem, nihil admittat, quod aduerſitatem corruptelasq́; procreare poſſet. Ea quidem nota boni eſt. Mali indicium eſt eiuſmodi quoniam ſi mali eſt deſtruere & ipſum ſe, & alia pariter, neceſſe eſt quoque, vt ſe diſſociet, vt diuidat aut frangat potius: vt quod vnum eſt, diſtrahat in multa: quod conſentiens, faciat diſcors, atq; rebelle: quod conſtans ſuiq́; ſimile diſsimillimum efficiat, & in omnem partem dubium. Quocirca veritatem bonumque Catholicæ doctrinæ forſitan noſſe vis? Quære cõſenſum Catholicũ, eumq́ue ſenſum ſequere, atque intellectum ſcripturæ ſacræ, qui vbiq; viget in Chriſtiano orbe, qui ſemper fuit inde ab Apoſtolicis tẽporibus. Hæreſin ſcire vis etiam? Vide, vbi in doctrina diſcordia, vbi hodie ſic, heri aliter; cras ſecus de eodem quidem articulo, diuerſum tamen docetur, contrarium aſſeueratur, aliudq́ue alio in loco, nec idem eodem aut diuerſo etiam tempore, proferatur: nec dubites, quin ibi ſi hanc notam deprehenderis, te hæreſin omnino deprehendiſſe: ſin illam, planè veritatem doctrinæ catholicæ. Atque ne ego hæc dicere videar leuiter, tu temerè credere, aliquot tum diuini verbi aperta teſtimonia, tum ſanctorũ Patrum enarrationes ſubiungam, ne poſſis hac in re, quam viam

Catholicæ veritatis sequi debeas: quod vitare hæreseos diuerticulum, ambigere.

NOTAE ALIQVOT HAEresium ex scriptura sacra.

3. *Reg.* 18. *Vsquequo claudicatis in duas partes? Si Dominus est Deus, sequimini illum: Si Baal, sequimini hunc.*

Prouerb. 9. *Mulier stulta & clamosa, plenaque illecebris, nihil sciens, sedet in foribus domus suæ super sellam in excelso vrbis loco, vt vocaret transeuntes per viam, & pergentes in itinere suo. Quis est paruulus? inclinet ad me. Et ad vecordem locuta est: Aquæ furtiuæ dulciores sunt, & panis absconditus suauior. Et ignorauit ille, quòd ibi sunt gigantes, & in profundis inferni conuiuæ eius. Qui enim applicabitur illi, descendet ad inferos: qui absceßerit ab ea, saluabitur.*

1. *Ioannis.* 2. *Pueri extrema hora est, quemadmodum audistis, quòd Antichristus veniet. Et nunc multi Antichristi sunt. Vnde cognoscimus, quod extrema hora est. Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis. Si enim fuissent ex nobis, mansissent vtique nobiscum.*

Tit. 3. *Hæreticum hominem post vnã atque alteram admonitionem deuita. Sciens, quod peruersus est talis, & peccat, suo ipsius iudicio condemnatus.*

Matth. 18. *Dic Ecclesiæ. Si Ecclesiam non audit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus.*

2. *Petri.* 3. *Quemadmodum dilectus frater noster*

Pau-

Paulus secundùm eam, quæ ipsi data est, sapientiam scripsit vobis, sicut & in omnibus epistolis loquẽs in eis de istis, in quibus sunt quædam intellectu difficilia, quæ indocti atque instabiles torquent, sicut etiã reliquas scripturas, ad propriam ipsorũ perniciẽ.

QVOD VERA ECCLESIA est vna & concors in doctrina & fide.

D. Clemens *Alexandrinus Oratione Stromaton inter cætera sic ait.*

Ἑνὸς γὰρ ὄντος τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦ κυρίου, διὰ τοῦτο καὶ τὸ ἄκρως τίμιον κατὰ τὴν μόνωσιν ἐπαινεῖται, μίμημα ὂν ἀρχῆς τῆς μιᾶς. Τῇ γ' οὖν τοῦ ἑνὸς φύσει συγκληροῦται ἐκκλησία ἡ μία, ἣν εἰς πολλὰς κατατέμνειν βιάζονται αἱρέσεις κατά τε οὖν ὑπόστασιν, κατά τε ἐποίνοιαν, κατά τε ἀρχὴν, κατά τε ἐξοχὴν, μόνην εἶναι φαμὲν τὴν ἀρχαίαν καὶ καθολικὴν ἐκκλησίαν εἰς ἑνότητα πίστεως μιᾶς.

Ita verbum è verbo licet vertere:

Quia enim Deus *vnus est, & vnus* Dominus, *idcirco etiam id, quod valde pretiosum est, quia vnum sit laudatur, cùm sit imitatio quædam eius principij vnius. Huius itaque natura vnius vna Ecclesia cõcluditur, quam in multas dissecare conãtur hæreses. Quapropter tum iuxta hypostasim, tum iuxta considerationem, tum iuxta principium, tum iuxta excellentiam, vnam esse dicimus, antiquam & catholicam Ecclesiam in vnitatem vnius fidei.*

QVOD SICVT VNA DOctrina Apostolorum, sic vnus eius verus intellectus.

I*dem* Clemens *in eadem oratione:*

Διακριτικὸν δὲ ὁμοῦ τι καταληπτικῇ θεωρίᾳ, καὶ τῷ κυριωτάτῳ λογισμῷ τὸ ἀληθὲς ἀπὸ τοῦ φαινομένου, καὶ ὥσπερ ὁδοῦ μιᾶς μὲν τῆς βασιλικῆς τυγχανούσης, πολλῶν δὲ καὶ ἄλλων τῶν μὲν περί τινα κρημνὸν τῶν δὲ περὶ ποταμὸν ῥοώδη, ἢ θάλασσαν, ἀγχιβαθῆ φερουσῶν. οὐκ ἄν τις ὀκνῆσαι διὰ τὴν διαφωνίαν ὁδεῦσαι; χρήσαιτο δ' ἂν τῇ ἀκινδύνῳ καὶ βασιλικῇ καὶ λεωφόρῳ. μία γὰρ ἡ πάντων γέγονε τῶν ἀποστόλων ὥσπερ διδασκαλία, οὕτως δὲ καὶ ἡ παράδοσις.

Hoc est.

Comprehensiua speculatione simul & poprijßimo iudicio oportet verum discerni ab apparente: & cùm vna quidem regia via sit, multæ autem aliæ, quarũ quædam in præcipitium ducant, quædam in torrentem fluuium, aut in mare profundum nunquid istam viarum diuersitatem si quis audit, idcirco profectionem abijciet? Non. Sed vtetur regia via & leophoro, quæ prorsus est absque periculo. Quemadmodũ enim vna est doctrina Apostolorum, sic etiam vna traditio, seu interpretatio, vel sensus.

D. *Cyrillus itaque lib. 4. in Ioan. cap. 34. Regia, inquit, via omnibus facienda est, qui rectitudinem fidei Christi sequi desiderant.*

QVOD EA FIDES SEV EA scripturarum interpretatio sola vera sit, quę à Patribus nostris tradita est.

Basilius in sua ad Antiochenã Ecclesiam epistola.

Πίστιν δὲ ἡμεῖς οὔτε παρ' ἄλλων γραφομένην νεωτέραν παραδεχόμεθα, οὔτε αὐτοὶ τὰ τῆς ἡμετέρας διανοίας γεννήματα παραδιδόναι τολμῶμεν, ἵνα μὴ ἀνθρώπινα λογίζωνται τὰ τῆς εὐσεβείας ῥήματα. ἀλλ' ἅπερ παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων δεδιδάγμεθα, ταῦτα τοῖς ἐρωτῶσιν ἡμᾶς διαγγέλλομεν.

Hoc est.

Fidem

Fidem verò nos neque ab alijs scriptam nobis recentiorem suscepimus, neque ipsi mentis nostræ germina tradere audemus, ne humana cõmenta existimentur esse verba religionis. Sed quæ à sanctis Patribus edocti sumus, ea interrogantibus nos annunciamus.

Idem Basilius in Homilia *contra Sabellianos & Arrium.*

Δυσωπείτω σε ἡ παράδοσις, ὁ κύριος οὕτως ἐδίδαξεν, ἀπόστολοι ἐκήρυξαν, πατέρες διετήρησαν, μάρτυρες ἐβεβαίωσαν· ἀρκεσθητι λέγειν, ὡς ἐδιδάχθης.

Hoc est.

Te pacatum reddat traditio. Dominus ita docuit, Apostoli prædicauerũt, Patres obseruauerunt, Cõfirmauerũt Martyres. Sufficiat dicere, Sic edoct⁹ sum.

D. *Athanasius ad Epictetum Episcopum Corinthiorum:*

Τοῦτο μόνον ἀποκρίνασθαι πρὸς τὰ τοιαῦτα καὶ εἰπεῖν ἀρκεῖ, ὅτι οὐκ ἐστὶ ταῦτα τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, οὐδὲ ταῦτα πατέρες ἐφρόνησαν,

Hoc est.

Hoc solummodo respondere ad talia, & dicere sufficit, quòd ista nõ sunt catholicæ ecclesiæ, neque ista patres nostri senserunt.

QVOMODO HAERETICI tractent Scripturam sacram.

D.Clemens Alexandr. 7. *Stromateon.*

Κἂν τολμήσωσι προφητικαῖς χρήσασθαι γραφαῖς, καὶ οἱ τὰς αἱρέσεις μετιόντες, πρῶτον μὲν οὐ πάσαις, ἔπειτα οὐ τελείαις, οὐδὲ ὡς τὸ σῶμα καὶ τὸ ὕφος τῆς προφητείας ὑπαγορεύει, ἀλλ' ἐκλεγόμενοι τὰ ἀμφιβόλως εἰρημένα εἰς τὰς ἰδίας μετάγουσι δόξας, ὀλίγας σποράδην ἀπανθιζόμενοι τὰς λέξεις

 σχο-

σχεδὸν γὰρ ἐν πᾶσιν οἷς προσφέρονται ῥητοῖς, εὕροις ἂν αὐτοὺς ὡς τοῖς ὀνόμασι μόνοις προσανέχουσι, τὰ σημαινόμενα ὑπαλλάττοντας.

Hoc est,

Quanquam & hi, qui hæreses sectantur, audeant vti propheticis scripturis, tamen primùm neq; omnibus vtuntur, deinde neque integris, neque etiã quid vel corpus prophetiæ, vel gibbus velit, considerant: sed ea quæ ambiguè dicta sunt, eligentes, transferunt illa in priuatas suas opiniones: Sparsimq; voces paucas veluti flosculos carpentes, nõ spectãt in eis significatum, sed nuda dictione abutuntur. Propemodum, enim solis verbis, (τοῖς ῥητοῖς) addictos reperias illos tanquam solis nominibus inhærere, aut significata variantes.

Epiphanius in. 2. libro contra Apostolicos scribẽs, ait: καὶ αὐτοὶ ταῖς ῥηταῖς γραφαῖς μόνον κέχρηνται.

QVOD HÆRETICI NVdum textum scripturę postulent, & Catholicum consensum per traditionem acceptum repudient.

Basilius capite decimo de Spiritu sancto:

πίστις δὲ ἐστὶ τὸ πολεμούμενον, καὶ κοινὸς σκόπος ἅπασι τοῖς στεῤῥίωμα τῆς εἰς χριστὸν πίστεως κατασεῖσαι ἐκ τῶν τὴν ἀποστολικὴν παράδοσιν ἐδαφισθεῖσαν ἀποφανισθῆναι. διὰ τοῦτο ὡς τῶν χρεωφειλετῶν οἱ δῆθεν εὐγνώμονες τὰς ἐκ τῶν ἐγγράφων ἀποδείξεις ἐπιβοῶντες τὴν ἄγραφον τῶν πατέρων ὡς οὐδενὸς ἀξίαν ἀποπεμπόμενοι: ἀλλ' οὐ γὰρ ὑφησόμεθα τῆς ἀληθείας, οὐδὲ δειλίᾳ τὴν συμμαχίαν προδώσομεν.

Hoc est:

Fides ipsa est res ea, de qua bellum geritur: communisque scopus est cunctis, velle firmamentum nostræ in Christi fidei conuellere, ac inde traditionem apostolicam pessundatam delere atque extinguere. Eamque *ob causam sicut debitorũ probiores (si æs mutuũ reposcas) debiti scriptas cautiones efflagitant, Patrũ testimoniũ, ac si nullius sit momenti, repudiant. At verò nos nihil omittemus veritatis, neq; ob timorem, communem societatem belli prodemus.*

D. Hieronymus aduersus Luciferianos scribens, ait: In illa Ecclesia permanendum est, quæ ab Apostolis fundata, vsque in hanc diem durat. Nec sibi blandiantur (hæretici) si de scripturarum capitulis videntur sibi id confirmare quod dicũt: cùm & Diabolus de scripturis aliqua sit locutus: et scripturæ nõ in legendo, sed in intelligendo consistant.

QVOD HÆRETICI SEMPER sint discordes inter se in sua doctrina

Irenæus lib. 5. Tales sunt omnes hæretici, & qui se plus aliquid præter veritatem inuenire putant, sequentes ea, quæ prædicta sunt, variè & multiformiter imbecille facientes iter, de eisdem non semper easdem sententias habentes, veluti cæci à cæcis circunducuntur.

Tertullianus in libro de præscriptionibus: Vnde autem extranei & inimici Apostolis hæretici, nisi ex diuersitate doctrinæ, quam vnusquisque de suo arbitrio aduersus Apostolos aut protulit, aut recepit? Illic igitur & scripturarum & expositionum adulteratio deputanda est, vbi diuersitas inuenitur do-

ctrinæ: quibus fuit proposita aliter docẽdi necessitas, instituerunt aliter disponendi instrumenta doctrinæ: aliàs enim non potuissent aliter docere, nisi aliter haberent, per quæ docerent.

D. Athanasius in decretis Synodi Ephesinæ: Homines, vt dixit Iacobus, duplici animo & instabiles in omnibus vijs suis, nec eandem habentes sententiã, sed nunc in hanc, nunc in illã sese vertentes: & nunc quidem probantes quod dicunt, mox verò vituperantes, quod paulò antè laudauerunt. Hoc autem, vt pastor ille dicebat, ex Diabolo prognatum est, per quod citiùs agnoscas caupones, quàm doctores. Est enim, sicuti à maioribus traditũ est, vera doctrina: & hoc veros doctores arguit, si eadem inter sese profiteãtur, neq; diuersa sentiãt vel inter ipsos, vel à suis maioribus dissidẽtes. Et enim qui hunc in modũ affecti nõ sunt, improbi potiùs, quàm veri doctores dicendi sunt.

Epiphanius libro tertio contra Dimœritas:

πολλάκις καὶ διενοήθημεν καὶ ἐκπληκτοι γεγόναμεν, ὅτι ἕνεκεν τοῦ λόγου τούτου ἡ ἔνστασις τῆς φιλονεικίας καὶ ὁ ἀγὼν ἕως θανάτου παρ' αὐτῶν ἐκδικεῖται. καὶ ἐκ τούτου ἔγνωμεν ὅτι τάχα περιττοτέρᾳ τινὶ ὑπονοίᾳ παρ' αὐτοῖς ὁ λόγος ᾄδεται· ὅταν γὰρ ἐρωτήσῃς τινὰς ἐξ αὐτῶν, διαφόρως μὲν οἱ πάντες ἀναγγέλλουσι.

Hoc est:

Sæpè autem cogitauimus & obstupuimus, quòd propter sermonem istum seditio contentionis atque certaminis vsque etiam ad mortem ab illis vindicaretur. Ex hoc cognouim⁹, quòd fermè dissimiliori quadam suspicione apud ipsos (Dimœritas) sonat hic sermo. Quando enim aliquos ex illis interrogaueris, omnes sanè diuersum respondent.

46

Loco præfationis, istas placuit scripturæ sacræ, sanctorumq; Patrum sententias præfigere huic isti tam tetro diuersarum hæresium aceruo, vt si quis fortè minus confirmatus in hanc syluam errorum inciderit, nō nisi & diuini verbi, et ecclesiæ antidoto præmunitus, temerè hoc Trophonij antrum ingrederetur. Nec profectò certior vlla dari potest, nec illustrior veritatis agnoscendæ tessera, quàm si noueris verum esse simplex semper, & vnam, nec vllum deprehendi erroris euidentius signum, quàm quòd mendacium semper est varium, semper multiplex, semper distractum in se, & diuisum contra seipsum. Nam ideo fit, sicut vetus Poëta ait, quod

Prauus agit variè, simpliciterq; bonus.

Quicunq; igitur hanc hæresium syluam peragrare volet, is memor sit, se in medio venenatissimæ pestis versari: aduersus quam nullum sit pharmacū aliud, quàm orthodoxū scripturæ sacræ intellectū discere ab Ecclesia Catholica: nec eos velle (vt Salomonis sententia habet) quos maiores nostri posuerunt terminos, transilire. Prudenter itaq; monet D. Epiphanius. 2. lib. contra hæreses: Termini, inquit, nobis positi sunt & fundamenta, & ædificatio fidei, & Apostolorum traditiones, & scripturæ sacræ, et successiones doctrinæ, & vndequaque veritas Dei munita est. Nemo ergo decipiatur nouis fabulis. Eam igitur si viam studiosè sequemur, nunquam vel in ipsis etiam erroribus errare vnquam poterimus.

.10

ARGVMENTVM LIBRI.

MArtinus Lutherus vt ingenij, sic doli plenus, cùm nouã theologiæ formã meditaretur, intelligebat omnẽ theologicæ scientiæ facultatem rectißimè partiri in formã & materiã, & in agendi potestatẽ. Quod ad formam attinebat, cõmunia principia & axiomata antè semper vsurpata à Theologis, labefecit initiò, mox explosit etiam ex scholis & templis: substituitq́; noua quædam principia, tanquã dialectica prædicamẽta, sedesq́; topicas argumentorũ: vnde quoties disceptandũ fuit, rationes desumi possent. Quæ autem et qualia ista Lutheri topica prædicamenta sint, primo loco posuimus. Deinde materies sequitur, tanquã sylua quæstionum theologicarum, quas ipse Lutherus partim nouas introduxit, partim ab antiquis Hæreticis potißimũ mutuatus est. Quãquam autẽ cõplures scio quæstiones nouas reperiri posse cùm in ipsius Lutheri libris tum in alijs consectariorum scriptis: tamen præcipuas visum erat in ordinem quendã digerere: vt in promptu esset, si quando refutare eas quis vellet. Vltimo loco successores Lutheri recensentur, ne obscurum sit, qui vel degenerauerint à magistro discipuli: vel quàm sub Augustanæ cõfeßionis vmbella pulchrè concordes sint: et quas nouas illi quoq; sectarũ familias pepererint: Vnde iã id consecutũ, vt Augustana confeßio peregrinetur in Vtopia, nec Augustana amplius, sed Vtopiensis sit appellanda.

PRI-

PRIMA PARS LIBRI.

DECEM PRÆDICAMENTA SEV topica principia theologiæ Lutheranæ.

PRIMVM TOPICVM PRÆdicamentum.

Papistæ euangelium Christi abiecerunt, Lutherus abiectū instaurauit, produxitq́, ex tenebris Papæ, in lucem hominum. Ergo Luthero omnia credenda sunt tanquam Germanico prophetæ: Papistis nihil tanquam Euangelij desertoribus Luth. in libro contra Henricum Regem Angliæ, & in lib de falso statu cleri. Idem discipuli nusquam non scribunt & asserunt.

PRincipium nouæ theologiæ primum fuit hoc prædicamentum Lutheri, se Euangelij oppressi vindicē datum à Deo: sibi salutem populi per Papam seducti, curæ esse: animas enim miseræ plebis perire, cùm pro Euangelio Christi, pontificiæ fraudes regnent passim.

Quapropter Papam & omnes, qui huic adhæreant, hostes Euangelij habendos, se Euangelistam Christi coli debere.

Finxit hoc mendacium Lutherus in gubernatores Ecclesiæ. Vidit enim, si clerum hoc tam immanis flagitij odio prægrauatum accerseret in iudicium populi, se quidem quæ vellet, posse persuadere omnia vltrò credituris: Papistas verò eius perfidiæ suspicione laborantes, omnem fidem authoritatemq́ue repente amissuros esse. Perfecit homo nequā, quod voluit: hæretq́ue in hunc vsque diē ea peruersio in animis hominū, Euāgelium Christi à Luthero resuscitatum esse, atque vindicatum à seruitute

nitute pontificia,& restitutum in libertaté Christiani populi: vnde etiã ea secta nomen accepit, vt Euangelici appellarentur,qui Lutheri nouum Euangelium essent amplexi: Papistæ,qui doctrinã veterem Credidit hoc scelus de Clero confictum populus, auxerunt seditiosi concionatores,Principes arripuerunt,resq; ex eo tã vano principio,in hanc tantã Christianę Reipub.ruinam perducta est. Adeoq; etiã nunc idẽ prædicamentũ Lutheri topicũ, & autenticũ est, vt si quis veterẽ religionem argumẽtis licet firmissimis,conetur defendere,satis sit respondere: Tu Papista es,argumenta tua non valent. Vel sic: Argumentum istud Papisticum est: ergo non est autenticum.

SECVNDVM TOPICVM prædicamentum Lutheranæ theologiæ.

Lvtherus fuit Propheta & alter Elias & currus Israël. Ergò quæcunq; ille censet in sacris Biblijs esse hagiographa scripta, ea debent haberi pro autenticis & hagiographis: quæ ipse reijcit, pro reiectis. Ergo Apocalypsis Ioannis est somnium, Epistola Iacobi straminea, epistola ad Hebræos notha, secundus liber Machabæorũ impius. Ergo licet truncatas sententias citare, & quæ nusquam scripta sunt, allegare, & negare quæ scripta, vel latinius esse contendere, vel deierare esse supposititia & subinde mutare propriam sententiam, hodie sic, postridie contrariũ dicere. Lutherus quòd ipse sit euangelista & propheta, dixit in libro de falsò statu ordinis spiritualis. De eodẽ spiritu Eliæ Philippus, Pomeranus, Ionas in historia mortui Lutheri. De nothis scriptis Bibliorum ipse Lutherus in primis editionibus versionis suæ, & item alij.

De mutilatis sententijs & falsò citatis, mille exempla passim reperias. Magnus vsus est nunc eius Lutheranæ topices. Exempli gratia: Si proferas exempla Iacobi, Fides sine operibus mortua est: ergo non sola fides iustificat: iam Lutheranus respondebit ex hac topicè: Nego antecedens, quia Lutherus alter Elias & verus Propheta dixit, quòd epistola Iacobi sit straminea. Ergo antecedens est falsum. Item cùm Lutheranus virginitatem è cœno-

cœnobijs volet pellere, sic argumentabitur: Qui ducit, vel quæ nubet, bene facit Ergo nullus viuat cœlebs, nulla sit virgo, sed bene licet monachis moniales ducere. Si fortè causeris, Pauli sententiam truncatè productā, quoniam sequatur: Qui autem non ducit, melius facit: refutatur hæc obiectio ex eadem topice, hoc modo: Lutherus Germanicus propheta & Elias ita citauit istum locum: ergo valet consequentia. Aliud Exemplum. Si quis causetur, quòd Lutherani theologi singulis penè annis mutent sententias Augustanæ confessionis: & tamen in istam inconstantem Confessionem cogant doctorandos & ordinandos suos iurare, quod nunquam eam velint deserere, sed tueri & propagare, tanquam verbū Dei: mox responsio in promptu est ex hac eadem topica, Δευτέρα φρόντις ἀμείνων. Hoc est: Posterior spiritus Lutheri semper fuit melior priore. Itaque iam pelagium licet magistrum sequi, iam Manichæum, & mox alios, prout posteriora prioribus meliora esse dictabit spiritus Lutheri.

TERTIVM TOPICVM prædicament. Lutheranæ theologiæ.

Solus Lutherus (nimirum alter Elias & Iudæus egregius) rectè vertit sacra Biblia. Ergo vetus translatio Latina, & Græca interpretatio. 27. prauæ sunt versiones. Proinde nulla alia translatio legenda in Ecclesia, nisi Mart. Luth. Ita est in decreto Lipsensi, cui Pfeffinger, Melanthon, Pomeranus, Maior, Alesius, & alij subscripserunt, vel sic: Ecclesia ad nullam certā versionem alliganda est. Ergo cuilibet liberum esto, vt pro arbitratu suo vel sic, vel secùs vertat textum scripturæ. Ecclesiastæ Tigurini in præfatione nouæ versionis suæ.

Est & hoc prædicamentum valde topicū ad diuersorum argumentorum inuentionem. Nam quoties euidens textus scripturæ affertur: vt, Inuocetur nomen meū super eos: ergo sunt etiam Sanctis sua suffragia: respondendū ex hac topices regula: Hebraica veritas secus habet: non enim sic vertit Lutherus. Ergo antecedens est falsum.

falsum. Aliter: vt si ita argumenteris: Dominus est iustus noster: ergo nos essentia diuina non sumus iusti simpliciter: respondet Osiander ex Tigurinis topicis: Ecclesia ad nullam certam versionem alligata est. Ergo antecedens est falsum. In primis frequens est huius topici prędicamenti vsus: quoties enim cunque vlterius progredi non licet, mox, si neges versionem allegari textus, vel quia non ita transtulerit D. Martinus, vel nemo vllius autoritate versionis debeat teneri, aduersatio omnem disputandi viam præstruxeris: in infinitum enim malã textus versionem causari licebit.

Posteà verò quàm Lutherus persuasisset populo, Papistas Euangelium abiecisse, & Luthero fas esse, vt quæ scripta velit, ea liceat sibi, tanquam νοθευόμενα, è Sacris biblijs reijcere versionem aggressus est Germanicam, sed ita, vt non possis ambigere, Euangelium Lutheri passim palliatam speciem præ se ferre Biblicæ autoritatis. Sed malam gratiam præceptori Tigurinæ Scholæ, quæ ne solus regnaret Lutherus, vt hic vnicam versionem suã, sic illi nullam certam extare volebant.

QVARTVM TOPICVM PRAEdicam. Lutheranæ theol.

Scriptura sacra per se satis clara & aperta est, interprete nõ eget. Ergo quilibet potest intelligere illam, & interpretari, tam sutor, pellio, tonsor, quàm theologus & episcopus. Ergo sola scriptura debet esse iudex controuersiarum ecclesiasticarũ. Luth. in assert. & lib. de Ecclesia & consilijs.

Huius topici prędicamenti duplex vsus est, & quidem longè vberrimus: prior enim eò spectat, vt populus non solùm non egeat concionatoris institutione, sed etiam vt queat ipsemet, siquidem Scriptura per se clara est, dilucidare, rectè, an secùs concionatus sit suus Parochus: legitiméne, an illegitimè Scripturã explanarint Concilia, Episcopi, Pontifices: imò vt cupedinarij, vt cetarij, vt lictores (licet nullis sint imbuti literis) queant Ecclesias regere, rusticos docere, sacramenta porrigere, & alia eiusdem generis officia præstare, modò clarum textum scripturæ per Lutherum translatæ, legere possint. Applicatio

ratio huius topices talis poteſt eſſe. Si fortè quiſpiam audiat ſutorem in taberna aut in templo diſſerentem de myſterijs ſcripturarum, rogetque illum, cùm ſacerdos non ſit, nec ad id officij genus inſtitutus, qua fronte audeat tale ſibi munus vſurpare: ibi ille huius topices autoritate ſubnixus, ita reſponderit: Scriptura ſacra per ſe clara eſt, & omnes ſumus θεοδίδακτοι. Ergo æquè mihi integrum eſt, interpretari ſcripturam, & tractare verbũ Dei, atq; Doctori cuipiam. Hac è topica proſiliunt hoc tẽpore, tanquã ex equo Troiano, diuerſi generis Doctores eccleſiarũ, pelliones, veſtiarij, fullones, cerdones, fabri, coci, gladiatores, lictores, carnifices, alijq; eiuſdẽ farinæ conſimiles: quorũ nunc curæ committuntur eccleſiæ paſſim: nec aliud, ſi fortè quæras, cur id fiat, reſpondetur, niſi quoniã ſcriptura ſacra per ſe clara eſt, & omnes ſumus θεοδίδακτοι: itemq; illud, Spiritus ſpirat quo vult, hoc eſt, tã ſutori inſpirat tractanti coriũ, quã theologo Biblia verſanti peritiorẽ intellectũ ſcripturæ. Ex hac topica ſic argumentabatur Thomas Monetarius: Chriſtiani ſunt liberi: ruſtici ſunt Chriſtiani: ergo ſunt illi liberi ab omni onere & ſeruitute ſuorũ dominorum. Ex eadem & Bernardus Rotmannus ſic collegit: Sola fides iuſtificat: ergo baptiſmus nõ eſt neceſſarius. Admoniti autem illi, quòd ſcripturam non rectè intelligerent, reſpondebant, verbum Dei per ſeſe clarum eſſe, interprete non egere.

Secundus eiuſdem prædicamenti vſus eſt duplex, vt negatiuè hinc poſſis & affirmatiuè argumenta ducere. Negatiuè in hunc modum: Scriptura ſacra per ſe ſatis clara eſt. Ergo non opus eſt ſubtili Scholaſticorum diſputatione: nec arduis illis ſanctorum Patrum interpretationibus: multò minùs decretis Conſiliorum. Vigore huius topices poſſunt omnia Conſilia præterita & futura, omnis labor ſanctorum Patrum, & vniuerſum interpretandæ Scripturæ Sacræ miniſterium tolli. Quemadmodum etiam Philippum Melanthonem ſcimus feciſſe, quando docẽdi munus è ſcholis ſuſtulit, & cùm ſcripſit, nihil velle recipi, præter ſolam Scripturam. Vide Philippi præfationẽ, ad Georgiũ Spolantinũ in canones Apo-

ſtolorum,& præfationem Lutheri in annotationes Philippi.

Affirmatiuè ſumuntur argumenta ex eadem topicè: Scriptura ſacra per ſe clara eſt. Ergo ſola Scriptura debet eſſe iudex eccleſiaſticarum controuerſiarum. Exemplū: Oſiander contendit hominem iuſtum fieri eſſentiali iuſtitia Dei realiter. Magdeburgenſes cōtrà imputatiua iuſtitia, & relatiuè tantùm. Quid in ea controuerſio ſtatuendum? hi relationem ponunt, quippe entitatis nihil: ille contrà ipſum Deum, entitatis ſummum. Secundùm hanc quidem topicen, Scriptura debet eſſe iudex, ſed hæc neutrum vel affirmat vel inficiatur: quî ea igitur erit iudex, quando tacet ad vtrumque? Philippus vſum huius topices oſtendit eo pacto. Quoniam Scriptura iudex tacet ad vtrunque: ergo condemnat neutrum: vnde conſequitur, quòd inter vtranque ſectam facere ἀμυνσίαν præſtet quàm lites ſerere inextricabiles. Quanquā Illyricus eam inter ipſos ἀμυνσίαν ægrè fert: credo, ſiquidem vſum huius topices nondū rectè didicerit. A peritis animaduerſum eſt, Lutheranos hoc topico prædicamēto rectiùs vti poſſe aduerſus Catholicos, quòd hi orthodoxam ſcripturæ interpretationē vrgeant: quā aduerſus Iudæos, Anabaptiſtas & Arianos, quòd iſti ſolū poſtulent ſcripturæ textum. Nam ſi his obieceris, ſcripturam per ſe ſatis claram eſſe, mox idem ipſi in Lutherum ſtatuent, quod ipſe in illos.

QVINTVM TOPICVM PRÆDICAM. Luther. theologiæ.

Maior eſt autoritas ſcripturæ, quàm eccleſiæ. Ergo quicquid eccleſia dicit contra Lutheranos, id ſemper minus verum eſt, minusq́; autoritatis habet, quàm ſi ſcriptura diceret. Luth. in lib. de concilijs & eccleſia.

Eſt & huius topici prædicamenti duplex vſus argumentandi, vnus negatiuè, affirmatiuè alter: Negatiuè ſic: Prudentia carnis, eſt inimicitia aduerſum Deū, Ergo virtus nihil aliud eſt quā peccatū. Philip. in ſuis in Paulum annotationibus ita argumentatur. Tu ſi conſequentiam neges, quia non ſic ſoleat eccleſia locū Pauli exponere: tum

tum ille confestim ex hoc suo topico: Maior est autoritas scripturæ quàm ecclesiæ. Ergo expositio ecclesiæ nō valet. Et sic in omnibus alijs similiter.

Affirmatiuè: Maior est autoritas Scripturæ, quàm ecclesię. Sed quia nos (inquiunt) sequimur solam Scripturam: ergo nostra autoritas est maior, quàm ecclesiæ, quā omnium aliarum gentium. Ecquid non valde topicè? Fraudem hanc animaduerte studiose lector. Etenim in hac quæstione. Estne maior autoritas Scripturæ, quàm ecclesiæ? notet pius lector, non id in litem vocari, quasi Catholici velint magis verum esse, quod ecclesia dicit, quàm quod Scriptura. Nō hoc quæritur, inquā, sed illud, quia verbum Dei est veritas, sit ne hoc magis verū, si scriptum sit in papyro, an si insculptū in corde ecclesiæ: etenim plus vno verum esse nō potest in eadem re. In hac quæstione non est lis de veritate, verū hæc in scripturis maior sit, an in carneis libris Ecclesiæ (vtrobiq; enim oportet eandē esse) sed lis est, quo ad præstantiā subiecti, hoc est, vtrum nobilius vas seu subiectum veritatis sit, viuum cor Ecclesiæ, an verò chartaceæ membranæ Scripturarum: & an maior autoritas viuo pectori Ecclesiæ tribui debeat, an mortuis membranis & literis Scripturæ: minor haud dubiè his, illi maior. Hinc dolum Lutheri æstimari licet.

SEXTVM TOPICVM PRÆDICAM. LVTH THEOLO.

Concilia & S. Patres errare potuerunt. Ergo legendi sunt cum iudicio, vt eatenus probentur, quatenus cuilibet ex priuato iudicio (sed tamen secundùm sensum Lutheri) videantur congruere cum scripturis sacris. Luth. lib. de concilijs & ecclesia.

Bifariàm ex hoc topico argumenta licet promi, negatiuè & affirmatiuè. Negatiuè sic: Cōcilia & S. Patres errare potuerunt. Ergo Concilium Nicœnum impiè sanciuit legem de cœlibatu: impiè Mileuitanū, quòd gratia non solùm nobis fidem afferat, vt scire possimus, quid lex Dei nos iubeat facere, verùm etiam auxilium præstet, vt facere valeamus: nec rectè Toletanum, quòd alij

pro iustitiæ meritis vitam æternam percepturi sint, alij pro peccatis æternum supplicium. Eadem ratio est argumentandi contra sententias Sanctorum Partum, & omnia decreta Ecclesiæ: vt si non placet quod affertur, mox ex hac topicè proferas: Errare potuerunt Concilia, contraria docuerunt Sancti Patres: non ergo illorum autoritate tenemur.

Ducuntur hinc argumenta affirmatiuè: sed per hoc & id genus alia axiomata Luther⁹ & huius Discipuli, cunctiq; Lutherani, eô videlicet, quia habent spiritum euangelicæ libertatis, vt liceat quod libet, errare nō possunt. Ergo ipsi soli rectè intelligunt scripturam sacram, soli rectè interpretantur, soli concordes sunt, soli inter sese de vero scripturarum sensu nusquam discrepant.

SEPTIMVM TOPICVM PRÆDIcamentum Lutheranæ theologiæ.

Veritas euangelij non alligatur ad vllam certam, aut temporis, aut locorum, aut personarum successionem: Ergo veritas euangelij non tenetur esse Catholica, vt dispersa sit vbiq; in Christiano orbe, & semper inde ab Apostolicis temporibus continuata existat. Lutherus passim de ecclesia, & cōtra Papatum. Philippus in Locis, & alibi.

Robustissimè ex hoc prædicamento argumentari solent Euangelici, & quidem in vtranq; partem: sed robustiùs negatiuè, affirmatiuè aliquanto verecundius. Negatiuè, si quando obijcitur, communem Scripturæ sacræ intellectum pertinere ad fidem Catholicam, priuatam Scripturæ opinionem, hęresin esse: ad eam sanè obiectionem & similes, efficacissima argumenta ex hoc septimo prædicamento proferuntur in hunc modum: Quod neq; locorum vniuersitati neq; continuatæ seculorum successione alligatum est, id nō oportet esse Catholicū. Sed veritas euangelij nō est alligata, neq; locorū, neq; temporū successioni. Ergo euangelij veritas nō tenetur esse catholica: nec vllus nobis est Catholicus Ecclesiæ consensus necessarius. Minor sic probatur: Quia veritas euangelij

ritat,modò illic,nimirum nō vno in loco assidua est,nec floret conspicua semper:aliâs enim penitus extincta nusquam apparet,aliâs resuscitatur, sicut iam factum à Luthero est.

Affirmatiuè:Veritas euangelij nulli certo vel loco vel tempori alligatur. Ergo solummodo VVittenbergæ cœpit Euangelij veritas anteà annos quadraginta primùm in lucem prodire, cùm ante annis quadringentis esset extincta. Vel sic:Vbique multi errores sunt, & fuerunt. Ergo apud solos VVittenbergensis veritas remansit, & nulli apud istos sunt errores.

Sed hæc affirmatiua argumentandi ratio, nescio quid posset insignis arrogantiæ præ se ferre: proinde satius fieri videtur,antecedens nudum ponere, & consequentiam relinquere lectori tacitò colligendam:quemadmodum Philippus artificiose consueuit facere.

OCTAVVM TOPICVM PRÆDICAment.Luther.theologiæ.

Videte,ne quis vos decipiat per inanem philosophiam. Ergo si quod argumentum vrgens obijcitur ab aduersario, respondendum quod sit sophisticum, quòd sit inanis philosophia. Nusquam non hoc argumentandi modo vsi sunt Lutherus & Philippus.

In vtramq; partem & hoc prædicamentum suppeditat argumentandi copiam. Affirmatiuè, sed per contrarietatem oppositi: Iustificari hominem per fidem, quæ efficax est per charitatem, est inanis philosophia, & sophisma. Ergo sola fide iustificamur. Vel per compendiū: Sophistica repudianda sunt. Tota scholastica doctrina est sophistica. Ergo tota scholastica doctrina repudianda est. Minor probatur:quia cauendum, ne quis nos decipiat per inanem philosophiam. Negatiuè: Sophisma est,quòd deuitare hæreticum, sit illum de vita tollere. Ergo sunt Hus & Seruetus cōburendi, tanq̄ Hæretici.

Valde nunc est, & fuit anteà hoc prædicamentum topicum frequens. Etenim hinc Melanthon quondam & Carolostadius occasionem sumpserunt, vt hic VVitten-

berga relicta,in proximo pago ex oratore repente fieret arator & rusticus: ille persuaderet suis scholasticis, vt omni philosophiæ literarumq; studio abiecto, sese ad aliquod mechanicum opificium conferrēt:philosophiam enim inanem esse, Deo non placere, cùm omnes simus θεοδίδακτοι. Crediderūt id pleriq;. Scimus enim alicubi insignes vrbes, in quibus iuuentus adeò à literarū studio subtracta fuit, vt ad bienniū scholæ omnes vastæ relictæ fuerunt: donec Lutherus ex Pathmo reuersus, alterum corrigeret, eijceret alterum è VVittenbergensi ditione. Itaq; Lutherus vsum huius topices ita cōstituit: vt quoties vrgens aliquod argumentum obiectum sit à Catholicis, respondeatur ex hac topicè: Est sophisticum, est inanis philosophia: Taceat mulier ecclesia. Contraque, si ipse aliquod posset dentatum sophisma obijcere Catholicis, ibi vt esset vera, non inanis philosophia: ibi vt liceret mulieri loqui in Ecclesia. Nimirum, vt in eo apologo est) quo Demosth. scimus vsum aduersus Alexādrū) Lupi petunt ab ouibus, canes submoueri à caulis, quòd hi sint rixosi, quòd pacem perturbent. Non secus nunc scholasticam Theologiam ab ecclesia remoueri volunt Lutherani tanquam rixosam mulierem, sophisticen, vt ecclesiam illa custode desertam, lupi rapaces eo possent opportunius dilaniare.

NONVM TOPICVM PRAEDIcamentum Lutheranæ theologiæ.

QVod non habet expressum mandatum in scripturis, hoc nō est admittendum. Ergo nulli canones, nullæ traditiones, nullæ leges humanæ, de quibus expressum mandatum in scripturis non extat, debent admitti. Philippus in Loc. & passim. Lutherus in libro de abroganda missa, & vbique.

Ab authoritate scripturæ quidem negatiuè argumentati fuit olim admodum infirmum, affirmatiuè firmissimum tamen ita nunc Euangelio nuper reperto, commodum videtur, vsum eius vt paucis declaremus, esse, necessariū existimamus. Negatiuè sic: Verbū ὁμοούσιον non

est

est expressum in Scripturis, nec illud. Filioque, vsquam habent sacra Biblia. ergo non sunt eæ voces ferendæ in Symbolo Athanasiano. Infantes baptizandos esse, non expressit Scriptura. ergo non baptizandi. Hoc Anabaptisticũ est, illud Arianum: sed vtrumq; bellè habet ex topica Lutheri. Ipsum Symbolum Apostolicum non est expressum in Sripturis: ergo nõ admittendum. Quin eadem authoritate posset dici, Sola fide hominem iustificari, seruum esse arbitrium, bona opera non esse necessaria, ἀδιαφορίαν esse, & id genus infinita, in Scripturis expressum mandatum vel textum non habent. Non admittẽda igitur. O quãta insania nostra: sed quãto suauiùs de his D. Basili⁹ Magnus? De ijs inquit, quæ scripta sunt, nulla potestas data est omnino, vt aliquid faciat eorum, quæ prohibita sunt: aut omittat quæ præcepta: de illis verò, de quibus tacet Scriptura, Canonem nobis præscribit D. Paul. cùm ait: Omnia mihi licent, sed non omnia conducũt. Vtinã vetustas nobis placeret, displiceret nouitas, ne idẽ ab alijs nationibus cogamur nos Germani audire, quod Græci quondã ab Ægyptijs: γερμανοὶ ἀεὶ παῖδες, γέρων δὲ γερμανῶν οὐκ ἐστὶν οὐδεὶς, καὶ οὐκ ἔχει μάθημα χρόνῳ πολιόν.

DECIMVM TOPICVM PRÆDICAMENTVM Lutheranæ theologiæ.

Tollite malum à vobis, inquit, D. Paulus. Ergo vsus rei, & adeò res ipsa tolli debet propter rei abusus. Et per consequens, propter malos mores Sacerdotum, tollendum erit sacerdotium. Lut. cùm alibi passim, tũ in lib. cõtra Papatum.

Affirmatiuè hoc topicum valet potissimè apud Euangelicos, apud Catholicos negatiuè in contrarium. Sed quoniã pro illis nunc contra hos agitur, affirmatiuè sint exẽpla eiusmodi: Cœlibatus & virginitatis lege abutũtur Sacerdotes, & Monachi, & Moniales. Ergo cœlibat⁹ & virginitas abrogẽtur. Episcopi & Principes abutũtur potestate sua, Ergo tollantur Principes & Episcopi, & horũ ditiones, & dignitates, & bona Ecclesiastica rapian-

tur in vsum profanum. Lutherus quidē eiusmodi exēpla pleraq; libris infarsit suis, at praxin huius topices admodum frequentem passim in aulis reliquit.

Commemorat Plutarchus Lycurgū rogatum, quam ferret de virium cultura legem, respondisse, nullam aliam, nisi vt vites penitus extirpentur, cùm vini abusus multorū malorū causa sit & occasio. Rogatus eadem de re Solon: sed hic, vitē, inquit colito, & fontē adducito propiùs. Forsitan humaniùs nos Germani Solonē imitaremur q̃ Turcæ Lycurgū idq; non tā in vini vsu dumtaxat sed multò magis in legitimis sacrarum rerum constitutionibus, quarum sanctiones venerari debebamus: abusum suis relinquere magistratibus corrigendum. Nā vt episcopis dictum est: Tollite malum ex vobis: etenim hi debent mores cleri corrigere, abusum tollere, rem tueri incolumen: sic Laicis est mandatum, vt sinant zizania crescere. Id autem commune omnibus præceptum, vt hæreticum hominem vitemus. Cuiusmodi igitur discrimen sit inter zizania motum, & hæresin doctrinæ, liquidò expressit Dauid: Odisti, inquit, omnes, qui operantur iniquitatem: perdes autem, qui loquuntur mendacium. His ergo ne dicas, Aue, verat Deus, quia exitio digni sint: illos præcepit, vt tolleres, licet digni sint odio. Tantū itaq; est inter malos mores Cleri & hæresin, quantū inter odium & præsens exitium.

Hæc ferè sunt, quæ de top. præd. Luth. theol. nunc per otium annotanda videbantur. Posteà vbi plus accesserit occasionis, erit locupletandi oportunitas. Tametsi non dubito, fore huius nostri tyrocinij æmulos, qui quemadmodum solet fieri, inuentis aliquid addi posse, non intempestiuè cogitabunt.

M E.

METAPHYSICA

SEV TRANSCENDENTIA quædam, collecta ex Apologia Confeſsionis Auguſtanæ.

Primum Metaphyſicum ex Apologia confeſsionis Auguſtanæ.

E Iuſtitia fidei omnia templa, monaſteria, ſcholæ, denique omnes libri Theologorum recentium anteà muti erant. Ergo fides Catholica extincta fuit, nũc autem per Euangelium Lutheri reſuſcitata. Tametſi autem Catholici euincunt, quod Eccleſia Catholica neutrum probarit vnquã: tamen quia Lutherus Propheta Elias, ἀυτὸς ἔφα, ideo oportet verum eſſe credere.

Secundum Metaphyſicum ex Apologia Confeſsionis Auguſtanæ.

SCholaſtici doctores ſecuti philoſophos, tantùm docent iuſtitiam rationis: videlicet, ciuilia opera. Ergo iam annis quadringentis aut plus etiam, extinctum fuit Euangelium, & vnà cum fide ipſa Eccleſia. Quamuis euincunt Catholici, quòd Eccleſia Catholica neutrũ probarit vnquam: tamen quia Lutherus Propheta Elias ἀυτὸς ἔφα, neceſſe eſt, vt credatur eſſe verum.

Tertium Metaphyſicum ex Apologia confeſsionis Auguſtanæ.

PApiſtæ docent, quòd ratio ſine Spiritu ſancto poſſit diligere Deum ſupra omnia. Ergo non opus eſſe vllo Chriſti beneficio, ſed Chriſtũ ſepeliunt, & fruſtrà mortuum contendunt. Quanquam Catholici euincunt,

 quòd

quòd Ecclesia Catholica neutrum probarit vnquam (tametsi Scotus in eã sententiam locutus videtur, licet non ita præcisè) tamẽ quia Luther⁹ propheta Elias αὐτὸς ἔφα necesse est, vt credatur esse verum.

Quartum Metaphysicum ex Apologia confeßionis Augustanæ.

PApistæ docent, quòd inter philosophiam & iustitiã Christianam nihil intersit. Ergo Papistæ docent Ethnicam & idolοlatricã fidem, non Christianã. Quanquam Catholici euincunt, quòd Ecclesia neutrum probarit vnquã: tamen quia Germanicus Elias ita testatur, & αὐτὸς ἔφα, ergo necesse est, vt credatur esse verum.

Quintum Metaphysicum ex Apologia Confeßionis Augustanæ.

PApistæ docent, quod per opera nostra mereamur remissionem peccatorum. Ergo docent Christi gratiã non esse Christianis necessariã. Et quamuis Catholici euincunt, quòd Ecclesia Catholica neutrũ probarit vnquam: tamen quia Lutherus ita testatur, & αὐτὸς ἔφα necesse est, vt credatur esse verum.

Sextum Metaphysicum ex Apologia Confeßionis Augustanæ.

PApistæ solam historicã fidem docent, assensum omittunt. Ergo docent nullã certitudinem esse fidei, nullam certam consolationem esse posse ex dubia & historica fide. Et quamuis Catholici euincunt, quòd Ecclesia Catholica neutrum probarit vnquã: tamen qnia Lutherus propheta Elias αὐτὸς ἔφα, idcirco oportet, vt credatur esse verum.

Septimum Metaphysicum ex Apologia confeßionis Augustanæ.

PApistæ docent, quòd ad pœnitentiam non requiratur fides. Ergo docent, quòd contritione Iudæ homines posśint iustificari, Tametsi quidẽ Catholici negant Ecclesiam vnquam exclusisse fidem à pœnitentia,

sed

ſed docuiſſe ſemper, ex fide & ſpe & chari rate pœniten tiam proficiſci oportere: tamen quia Elias Germanicus ipſe dixit, neceſſe eſt, vt credatur eſſe verum.

Octauum Metaphyſicum ex Apologia Confeſsionis Auguſtanæ.

PApiſtæ docent, quòd propter contritionem mereamur remiſſionem peccatorũ. Ergo docent, non gratis nos iuſtificare propter Chriſtum. Tametſi Catholici euincunt, quòd Eccleſia Catholica neutrum probarit vnquam: tamen Lutherus αὐτὸς ἔφα, idcirco oportet, vt credatur eſt verum.

Nonum Metaphyſicum ex Apologia Confeſsionis Auguſtanæ.

PApiſtę docent, poſſe hominẽ diuinæ legi ex proprijs viribus, abſque gratia Chriſti ſatisfacere. Ergo docẽt naturam corruptam non eſſe, & extenuant peccatũ originale, καὶ πελαγιανίζουσι. Tametſi Catholici euincũt, quòd Eccleſia Catholica neutrum probarit vnquã tamẽ quia Lutherus αὐτὸς ἔφα, eſt verum igitur.

Decimum Metaphyſicum ex Apologia Confeſsionis Auguſtanæ.

PApiſtæ docent, quòd vitam æternam proprijs meritis, & operibus, & virtutibus ſuis poſsit homo promereri. Ergo docent Ethnicã idololatriam, & ſimul Chriſtum, & Paulum conculcant. Tametſi Catholici euincunt, quòd Eccleſia Catholica neutrum probarit vnquam: tamen quia αὐτὸς ἔφα, eſt verum igitur.

Has ſanè, generiſque eiuſdem conſimiles calumnias plurimas confinxit Lutherus in eccleſiam, vt illis adeò portentoſis, omnemque Chriſtianæ mentis captum tranſcendentibus mendacijs, Clerum oneraret apud imperitam multitudinem: cùm tamen nulla vllius hominis, ſiue docti, ſiue indocti oratione poſsit edoceri, Eccleſiã Catholicam quicquam eorum quæ ille ſceleratè cõmentus eſt, comprobauiſſe vnquam. Quapropter negamus,

& ſi

& si opus sit millies eadem repetentes negamus, Ecclesiam ista, quæ falso in Catholicum cœtum comminiscitur Lutherus, aut sensisse aut docuisse vllo tempore. Omnes igitur pios & cordatos viros oramus per fidem Christi, ne seditiosis hominibus hæc ista flagitia citra vllum probabile argumentum iactantibus, fidẽ habere velint: nunquam enim probabunt quod asserunt, nunquam obtinebunt vllo piorum hominum iudicio, quod sine vlla ratione, aut testimonijs asseuerant. Monstra enim Lutheri sunt hæc, non dogmata Ecclesiæ. Sed fingit ipse tales Chimeras, & cum his suis portentis abs se confictis dum depugnat, fraudulenter simulat se propugnare Euangelium Christi.

Se-

SECVNDA PARS LIBRI.

DE MATERIA LVTHERANÆ Theologiæ.

PRÆCIPVA CAPITA LVTHERANÆ Theologiæ sunt quinq;.

Primum, de doctrina fidei.
Secundum, de Sacramentis.
Tertium, de Ecclesia.
Quartum, de ciuili potestate.
Quintum, de bonis Ecclesiasticis.

Doctrina fidei.

Octrina fidei potissimũ est de Deo, & de homine. Etsi autem de Deo quæstiones passim reperiãtur propemodum infinitæ, de quibus Theologi non inutiliter inter se conferre solent, vt ijs rectè explicatis, aliæ contentiones eo faciliùs possint explanari: tamen id iam non agitur, quòd omnia velimus, sed ea duntaxat afferre in hunc locum, quæ syluam quasi præsentium controuersarum cõprehendant & proponant ob oculos: vt imperitiores videant, quid Lutherus nouârit, quò progressus sit, & quã longè eius magistri successores & discipuli à primis Lutheri institutis, atq; ab ipsa cõfessione Augustana pedetentim distracti prosilierint.

Hæreses in Doctrina de Deo.

Seruetus nuper supplicio affectus, fertur negasse Deũ esse trinum, & alia plæraq; eiusdem generis similia.

Matthias Flaccius Illyricus negat vnquàm in scripturis sacris vocabulum, ὁ λόγος, reperiri in tali significatione, vt personã Trinitatis diuinæ significet. Philippus Melanthon, in sua epistola ad concionatorẽ Barbensem M. VVarnerum.

Hæreses seu nouæ opiniones Lutheranorum de doctrina hominis.

Quò

QVô res tota fiat illustrior, placet doctrinã de homine in quatuor status partiri, vt primus sit de homine nondũ lapso, & de gratia Paradisi: secundus de homine lapso, & de lege Mosis: terti⁹ de homine instaurato, & de euangelio: quartus de homine extra omnem molestiam constituto & beato, & de felice Patria.

De Primo Statu hominis.

De imagine Dei.

AFfirmãt Lutherani, quod ea Dei imago, quã D. Paulus virum appellat, sit incarnatum verbum, ipseque adeo Iesus Christus, Filius Dei & Mariæ. Et quẽlibet hominẽ, dũ Christũ induat, eandẽ Dei imaginẽ fieri: scilicet eandem (sicut ipse Osiander exponit) specie, non numero Osiander in suo libro, quẽ de imagine Dei inscripsit. Error Manichæus & Apollinarius.

In contrarium asserunt, quòd imago Dei sit in mente vera notitia Dei, in voluntate ardens dilectio & obediẽtia. Phil. Melan thon in lib. de anima. Confusio imaginis & similitudinis Dei.

Affirmant, quòd imago Dei non ad solam mentẽ hominis, sed etiam ad corporeã hominis naturã pertineat. Osiander in eodem lib. Luth. in Comment. in Genesin. Error Audianus.

In contrarium asserunt, quod imago Dei sit cœlestis illa puritas, quã spiritus noster habiturus est in felice patria cum Deo conformem. Caluinus institutionis suæ cap. 2. Confusio peregrinationis præsentis, & futuræ felicis patriæ.

De Iustitia Originali.

AFfirmant, quòd Numas, Scipio & similes viri Ethnici, Deo ad vitã æternã accepti fuerint propter egregias illorum & naturales virtutes, Vlrichus Zvvinglius, teste Luthero in vltima Confessione sua de eucharistia aduersus Suermeros. Error Pelagianus.

De Secundo Statu hominis.

De lege.

AFfirmant, quòd lex neq; ante, neque post iustificationem sit necessaria ad salutẽ. Ministri Saxonicarum-

rum ecclesiarum suo in Georgium Maiorem damnatorio lib Ioan Agricola in collect.sententijs Lutheri. error Manichæi,& Marcionis.

In contrariũ asserũt quòd lex sit necessaria. Lutherus in suis disputationibus contra Antinomos.

Affirmant, quòd decẽ præcepta ad nos nõ pertinent, sed ad solos Iudæos. Lutherus in sermone de Mose. error Manichæus.

In contrarium asserunt, quòd decem præcepta diligẽter prædicari debeant: in eis enim omnia bona opera cõtineri. Luth. in visitatione Saxon . & in disputationibus contra Ioannem Agricolam.

De Peccato.

Affirmant, quòd peccatum sit res quædam rea, existens in homine. Lutherus in assertion.cõtra Leonem. Philip. Melanthon in locis communibus. error Manichæus.

In contrarium asserunt, quòd peccatum originale sit morbus duntaxat, non verè, aut propriè peccatum Vlrichus Zvvinglius in libro de baptismo. error omninò Pelagianus.

Affirmant, quòd cõcupiscentia & reliqui defectus, ut ignoratio & contẽptus Dei, &c. sint originale peccatum etiã in sanctis & baptizatis infantib. Luth. in assertionibus cõtra Leonẽ, & passim Melanthõ in Apologia Confessionis Augustanæ, & multis alijs in locis. error Manichæus & Antitassamenorum.

In contrariũ asserũt, quòd cõcupiscentia per se nõ sit peccatũ, sed cõsensus in concupiscentiã. Lutherus in. 4. Psal. & de ratione confitendi: item in assert. art. 2.

Affirmant, quòd omne peccatum sit per se & suapte natura mortale, per se nullum veniale, Luth. in art. per Theologos Parisien . damnatis . Caluinus institutionis suæ cap . 3 . Philipp . in Locis . Error Stoicus & Manichæus.

Affirmant, quòd sola incredulitas sit peccatum, & nulla esse alia peccata prætereà. Lutherus in lib. de libertate Christiana. Philippus in annotat. in Ioannem. Error Euno-

Eunomianus.

Affirmant, quod peccatū verè ac realiter non tollatur per baptismū: sed remitti tantū, non vt non sit, sed ne esse imputetur. Luth. in assert. Philip. in Locis, & Cōment. ad Rom. Error partim Pelagian. partim Manichæus.

De Libero Arbitrio.

Affirmant, quòd omnia tā mala, quàm bona eueniāt ex absoluta necessitate, adeoq; quod Deus sit nō solum causa peccati permissiuè, sed effectiuè etiam. Luther. in resolut. art. 36. & in assertionibus & Philip. in annotat. ad Ro. Error Stoicus & Manichæus.

Affirmant quòd adulterium Dauidis, sæuitia Manlij, & proditio Iudæ æquè sint opus Dei, atq; ipsa Pauli cōuersio. Philip. Melanchon in annota. suis in epistolā Pauli ad Rom. Luther. in lib. de seruo arbitrio. Error Stoicus & Manichæus.

In contrarium affirmant, quòd liberum arbitrium habeat homo. Luthe. in explicatione Pater noster, & in lib. visita. Phil. in vlt. editione Locorum.

Affirmant quòd peccet homo, si faciat præcepta Dei nō existens in gratia: & quòd bonum opus etiā optimè factum sit veniale peccatum secundū misericordiā Dei, sed mortale iuxta iustū Dei iudicium. Lutherus in assertionibus. 32. art. Philippus in Apologia Confessionis.

In contrariū asserunt, quòd homo possit liberū assensum præbere, Philip. in Locis communibus vltimis.

Negant vicissim, quòd homo possit præbere verbo Dei liberum assensum. Ioan. Stoltius in defensione Lutheri aduersus Ioachimum Camerarium. Nicolaus Gallus & Illyricus in libro suo, quo rationes reddunt, quod ipsi non sint autores discordiarum inter Cōfessionistas, & alibi.

De Tertio Statu hominis.

De Euangelio.

Affirmant, quòd euangelium prorsus nullam habeat vim legis aut mādati: solummodò requirere, vt credamus, cætera opera omnia esse liberrima. Lutherus in Comment. in epistolam Pauli ad Galat. & in præfatio-

fatione noui testamenti, quòd non sit aliquod in euangelio præceptũ à Deo. Idem in captiuitate Babylonica.

De Dispositione ad gratiam.

AFfirmant, quòd nulla præparatio seu dispositio ad suscipiendam gratiam Dei sit necessaria: imò quòd contritio præcedens gratiã, sit peccatum. Lutherus in assert. Philippus in Hypothesibus, in loco de libero arbitrio.

Affirmant, quòd quanto sceleratior es, tãto citiùs De' tibi gratiam infundit: si autem adornes te, vt cattus, bonis operibus vt te Deus acceptet, nihil efficias: Luth. in sermon. de piscatione Petri.

In contrarium asserunt, quòd ad suscipiendam gratiã Eucharistiæ, opus sit fide & pœnitentia. Philippus in Locis.

Affirmant, quòd sola fides iustificet & saluet hominẽ; nec vllo bono opere, nec vlla lege opus esse homini Christiano ad salutem: quia nihil personam bonam faciat, nisi fides: nihil malam, nisi incredulitas. Lutherus in assertionibus, & Philippus in decimosexto capite Ioãnis. Error Eunomianus.

In contrarium asserunt, quòd sola fides non sufficiat; sed etiam charitate sit opus. Lutherus de decem leprosis, & super Ionam: & Philip. in Lypsico Interim, quòd de vocabulo Sola, non velit pugnare.

Affirmant, quòd sua quisque speciali fiducia queat certus esse, vtrùm sit in gratia Dei, vel non: nulla habita ratione charitatis, nulla pœnitentiæ, nulla bonorum operum. Lutherus de libertate Christiana, & in assertionibus art. 1. & passim.

De iustificatione hominis.

AFfirmant, quòd iustificari, sit absolui hominem à peccatis, & illum iustum renuntiari, non de facto iustum fieri, sed imputatiuè tantum: quia verè peccator maneat, & in eo solo iustificetur, quod cõfidit pec catũ sibi nõ imputari. Philip. in Annot. in. 4. cap. epistoad Roman. Idẽ in postrema editione in eandẽ epistolã. Et ministri Saxonicarum Ecclesiarum in censura sua

H con-

contra Georgium Maiorem. Error epicureus, & Eunomianus, & Cerdonianus.

In contrarium afferunt, quòd hominem intelligi oporteat iustum, id est, reconciliatum Deo, facta remissione peccatorum, & acceptum Deo, deinde indutum nouis qualitatibus. Philippus in vltima editione Commentariorum in epistolam ad Romanos, in ipso argumẽto epistolæ.

Affirmant quòd iusticia ea, quæ Christi propria est, imputetur homini: & cum Christus sit extra hominem, idcirco hominem, in hac vita verè iustum esse non posse. Lutherus in tertia disputatione de fide, & in quinta cõtra Antinomos. Error epicureus.

In contrarium affirmant, quòd Christus per fidem & gratiam in nobis habitet. Philippus in suo scripto aduersus Osiandrum, & in Commentario, ad Romanos vltimæ editionis.

Affirmant, quòd ea iustitia Dei, qua homo debet iustus constitui, sit neque essentia diuina, sicut Osiander & Suencfeldius voluerunt, neq; actio aliqua aut qualitas, vt papistis placet: sed quòd sit nuda relatio taurùm. Philippus in disputatione ea, quæ habita est præsidente Philippo, & respondente M. Tilemanno Heshusio, & in libro examinis Error epicureus.

In contrarium affirmant, quòd ea iustitia Dei, qua hominem Deus induit, sit ipsa essentia diuina, & natura. Osiander in lib. Confessionis suæ: & Caspar Suencfeldius in lib. de euãgelio Christi. Error Stoic⁹ & Manich.

Affirmant, quòd præter solam fidem nulla sit iustitia inhærens in homine instificato, quæ iudicio Dei possit opponi, Philippus in Apologia Cõfessionis Augustanæ, & in Annotat. in. 16. cap. Ioan. Error Eunomianus.

In contrarium affirmant, quòd homo iustus fiat originali & essentiali iustitia Dei, Lutherus in lib. de triplici iustitia.

De diuersis modis iustificandi hominis.

Affir-

58

AFfirmant quòd vna ratio sit iustificandi hominis,tã adulti, quàm infantis, scilicet vtrobique nihil requiri, nisi solam fidem. Ministri Saxonicarũ Ecclesiarum contra Georgium Maiorẽ. Error Anabaptisticus.

In contrarium afferunt,quòd non sola fides,sed bona opera etiam sint ad iustificationem necessaria Georgius Maior cùm alibi,tum in Comentarijs ad Romanos, & alijs suis contra Illyricum scriptis.

Affirmant,quòd in relapsis neq; contritio(quia hęc sit peccatum) neq; pœnitentia sit necessaria ad iustificationem,& quòd neque opera pœnitentiæ,neque Sacramẽta faciant remissionem peccatorum,sed sola fides,Lutherus contra Leonem in Assertionibus.

In contrarium affirmant,quòd absq; pœnitentia nulla sit peccatorum remissio,neque possit remissio peccatorũ absque pœnitentia intelligi. Lutherus in libro visitationis:& Georgius Maior in 8.caput ad Romanos.

Affirmant, quòd peccata actualia remittantur, non tollantur formaliter, sed quòd solùm tegantur, & verè peccata maneant etiam in Sanctis. Lutherus in quinta disputatiõe contra Antinomos:& Philip. in Apologia.

De Officio hominis iustificati.

De impletione legis.

AFfirmant,quòd homo Christianus liber sit ab omni legis obseruatione ab omnibus bonis operibus: quòd Deus, hæc neq; præceperit,neq; vetuerit, quod his etiam ipse non indigeat, sed sola fides ea omnia largiatur abundè. Lutherus in libro de libertate Christiana, & alibi passim: & ministri Saxonicarum Ecclesiarum in Georgium Maiorem.

Affirmant,quòd omnia pręcepta in euangelio vim mãdati habeant,& nulla sint in eo consilia. Philippus in Locis.

In contrarium negant,vllum esse in euangelio præceptum Lutherus in præfatione noui testamenti.

Affirmant, quòd Lex Dei nobis planè sit impossibilis, etiam Sanctis sed nos eã implere sola fide, nullo opere. Lutherus in atticulis damnatis per Parisiẽses Theolo.

In contrarium afferunt, quòd vitę Christianæ sit, bona opera facere: idcirco enim Decalogum proponi & prædicari oportere. Lutherus in visitatione Saxonica.

Affirmant, quòd Deus ipse in nobis faciat & impleat opera legis, non nos. Lutherus in lib. de libertate Christiana.

In contrarium afferunt, quòd nos oporteat inchoare diuinę legis opera. Philippus in locis communibus.

Affirmāt, quòd homo iustificatus vel sanctus, sit simul peccator & iustus, & bona opera, quæ faciat, æquè mala esse, ac bona. Lutherus in Assertionib. contra Leonem.

De Satisfactione.

AFfirmant, quòd nulla satisfactio (scilicet pro mitiganda pœna temporali, vt Catholici censent) sit necessaria in remissione peccatorum, imò quòd sit omnino impossibilis. Lutherus in Assertione. Philippus in Apologia, & passim.

In contrarium afferunt, quod vetustissima Concilia rectè statuerint modum pœnitendi & satisfaciendi pro peccatis. Lutherus in Resolutionibus suis, & in Assert.

Affirmant, quòd neque charitas, neque pœnitentia, neque vlla bona opera sint necessaria ad salutem. Luther⁹ in Commentario ad Galatas: & Ministri Ecclesiarum Saxonicarum in Georgium Maiorem sua censura.

De Merito.

AFfirmant, quòd nullus sit respectus siue bonorum siue malorum operum. Philippus in 3. cap. Ioannis Annotationum suarum.

In contrarium afferunt, quod bona opera mereantur præmia præsentis vitæ & futuræ. Philippus in cōmuni loco de præmijs: & Lutherus passim.

Affirmant, quòd bona opera (etiam præsupposita gratia) non mereantur vitam æternam. Philippus in locis communibus de præmijs operum.

In contrarium afferunt, quòd opera bona, in gratia Dei facta, vitam consequantur æternam. Lutherus in Assertion. artic. 29.

59

De quarto statu hominis in fœlici Patria.

AFfirmant, quòd Sanctos oporteat ea iustitia, qua Deus ipse essentialiter iustus est, fore iustos in cœlesti patria. Ioannes Brentius sua ad Ducem VVittenbergensem epistola, edita VVittēbergæ, Anno. 1557.

Affirmant, quòd idololatria sit interpellare Sanctos iam cœlesti patria fruentes, vt velint pro nobis intercedere. Lutherus in Assertio. & passim. Philippus in Apologia.

In contrarium afferunt, quòd meritum quidem Christi sit thesaurus Ecclesiæ, certum tamen esse, Sanctorum meritis iuuari nos. Lutherus in decima conclusione aduersus Eccium.

Affirmant, quòd animę Sanctorum nondum, nisi post resurrectionem, possint frui cœlesti patria & conspectu Dei: sed eas retineri in aliquo loco, in quo quasi quiescant: Sanctorum quidem animę suauiter, damnatorum verò irrequietè & formidolose. Luth. in prælect. Gene.

De Christo iustificante.

AFfirmant, quòd Christus iustificet genus humanum secundùm solam diuinam naturam. Osiander in libro confessionis suæ. Error Nestorianus.

In contrarium afferunt, quòd Christus iustificet genus humanum iuxta solam humanam naturam. Franciscus Stancarus, contra Andream Musculum Francfordiensem concionatorem scribens. Error Arrianus.

Affirmant, quò Christus etiam passus sit secundùm diuinam naturam. Andreas Musculus ex sententia Lutheri, edita Francfordiæ ad Oderam. Error Valentinianus.

Affirmant, quòd posteaquàm Christus ascendit in cœlum, humana eius natura sit conuersa in diuinam. Caspar Suencfeldius in libello Latino de duobus statib. Christi. Error Eutychianus & Dimæritarum.

59

De Sacramentis.

NEgant esse septem Sacramenta. Lutherus in libro de captiuit. Babyl. Error Catharorum.

In contrarium asserunt, quòd sint septem Sacramenta. Lutherus lib. de potestate Papæ.

Affirmant, quòd si iuxta Scripturam loqui velimus, vnum sit tantùm Sacramentum. Lutherus in libro de captiuitate Babylonica.

In contrariũ asserunt, quòd duo tantũ sint Sacramenta, Baptismus & cœna Domini. Lutherus ad VValdenses. Philippus in Annotationibus ad Rom. in 11. cap.

Affirmant, quòd tria sint Sacramenta ponenda pro tempore, baptismus, cœna Domini, & pœnitentia. Lutherus in libro de captiuitate Babylonica. Philippus in secunda editione locorum communium.

In contrarium asserunt, quòd Sacramenta sint quatuor, baptismus, cœna Domini, claues, & impositio manuum. Philippus in postrema editione locorum.

Affirmant, quòd hæretica sententia sit, affirmare, Sacramenta gratiam conferre eis, qui non opponant obicem. Lutherus in assertionibus, & resolutionibus, contra Eccium, Fons erroris Suencfeldiani, & antiquus error Armenorum.

De Baptismo.

AFfirmant, quòd baptismus non sit plus, quàm externum signum. Lutherus in sermone de recumbentibus. Error Zuinglianus & Albanensium.

In contrarium asserunt, quòd detestandi sint Suermerij, qui Sacramenta tantum habeant pro externis signis: quibus Christiani signentur, quasi oues creta rubra, Lut. in epist. aduersus Regem Angliæ.

Affirmant, quòd in puero post baptismum negare remanens peccatum, sit Christum & Paulum simul conculcare. Lutherus in assertionibus. Error Armenorum & Albanensium.

In contrariũ asserunt, quòd baptismus omnia peccata remittat. Lutherus in libro de captiuitate Babylonica.

Affirmant, quòd præstat prorsus omittere baptismum in par-

in paruulis, quàm baptizare sine fide, quoniam Sacramenta neque possint, neq; debeant sine fide accipi. Lutherus ad VValdenses. Error sectarum, qui solam orationem dicebant sufficere. Fons Anabaptistarum.

De Confirmatione.

NEgant confirmationem esse Sacramentũ. Lutherus de potestate papæ. Error Viclephi, & Piccardorum.

De Eucharistia.

NEgant verum & substantiale corpus Christi porrigi aut sumi in communione eucharistiæ. Zuinglius de verbis cœnæ Domini. Tigurina ecclesia contra vltimam confessionem Lutheri. Caluinus in libello consentionis. Error Berengarianus.

Affirmant, quòd corpus & sanguis Domini accipiendum in verbis cœnæ Dominicæ per metonymiam, & mysticè, non realiter. Ioannes Caluinus in lib. contra Ioachimum VVestphalum.

Negant panis & vini substantiam transelementari in corpus & sanguinem Domini. Lutherus contra Regem Angliæ, & de captiuitate Babylonica: & Philippus, & omnes Lutherani.

In contrarium asserunt, quòd panis in verùm & naturale corpus Christi, & vinum in verùm & naturalem sanguinem Christi transmutatur. Lutherus in sermone de Eucharistia, & in lib. visitationis.

Negant Eucharistiam extra vsum communionis esse Sacramentum. Philip. in locis.

Affirmant, quòd Iudas & alij impij non accipiant verùm corpus Domini. Suencfeldius in libro de Cœna Domini: & Caluinus contra VVestphalum.

Negant sub vna specie rectè participari integrũ corpus & sanguinem Christi. Lutherus in libro de captiuitate Babylo. Idem clamitant omnes Lutherani.

In contrarium asserunt, quòd sub vna specie æquè, ac sub vtraq; integer Christus cum corpore & sanguine exhibeatur. Lutherus respondens suis Collectoribus, in cathalogo sententiarum, & in declaratione Eucharistiæ.

Ac iterum asserunt, quòd neutra species, sed sola fides sit necessaria ad salutem. Lutherus in assertionibus artic. 16. & de formula Missæ. Fons Suencfeldianorum, & Zuinglianorum.

Negant corpus Domini in Sacramento Eucharistiæ adorandum esse. Lutherus ad VValdenses.

In contrarium asserunt, q sicut Magi in terra adorabant Christum, sic in Eucharistia posse fieri. Lutherus ad VValdenses.

De præparatione ad Eucharistiam.

AFfirmant, quòd sit perniciosus error, si quis accedat ad Sacramentum Eucharistię ea nixus fiducia, quia sit confessus, quia non sit sibi cõscius alicuius mortalis peccati, quia orationes suas & præparatoria præmiserit. Eos enim, qui id faciunt, sibi iudiciũ manducare & bibere: imò eo meliùs illum accedere, quo sit peccatis onustior. Lutherus in sermone de præparatione ad Eucharistiam, & in assertionibus. 2. art. & Philippus in vndecimum caput ad Roman. annotationum suarum.

In contrarium asserunt, quòd nemo debeat admitti ad Sacramentum Eucharistiæ, nisi prius dispositus fuerit ad Sacramentum. Lutherus in libro de captiuitate Babylonica: & Philip. in locis.

De sacrificio Missæ.

NEgant Missam esse opus bonum, vel esse sacrificiũ. Lutherus in libro de captiuitate Babylonica. Philippus in locis.

In contrarium asserunt, quòd Missa sit pars euangelij, & quòd Missæ valeant pro viuis & defunctis, à tota esse approbatum Ecclesia. Lutherus de captiuitate Babylonica, & in. 10. præceptis.

De pœnitentia.

NEgant pœnitentiam esse Sacramentum, sed esse duo Sacramenta duntaxat, baptismum & Eucharistiam. Lutherus in libro visitationis: & Philippus in annotationibus in Epistolam ad Roman. Lutherus de captiuitate Babylon.

In con-

In contrarium asserunt, quòd pœnitentia sit Sacramẽtum. Lutherus in captiuitate Babylonica, & in libro visitationis. Philip. in. 2. editione auctorum locorũ, cùm tria Sacramenta ponit.

Negant, quòd hæ tres, contritio, confessio, & satisfactio sint partes pœnitentiæ: sed quòd sint duæ tantùm contritio & fides. Philippus in Apologia, in loco de pœnitentia.

In contrarium asserunt, quòd tres sint partes pœnitẽtiæ, cõtritio, fides, inchoatio bonorũ operum. Philippus in vltima editione locorum communium.

De Contritione.

AFfirmant, quòd contritio ea, quæ præcedit gratiam remissionis, omnino sit peccatũ. Lutherus in assertionibus contra Leonem.

In contrarium iã negant, contritionem esse peccatũ, sed quod sit prima pars pœnitentiæ. Philippus in Apologia & locis.

De confessione.

AFfirmant, quòd peccata debeãt homines sua recensere iuxta præcepta decalogi. Philippus in loco cõmuni de confessione.

In contrarium negant, auricularem confessionẽ esse necessariã, sed esse carnificinam conscientiarum. Lutherus in Resolutionibus & de decem leprosis. Philip. in loco de confessione.

De Satisfactione.

NEgant vllam esse posse satisfactionem (scilicet pro temporali pœna) sed Christum satisfecisse pro culpa & omni pœna. Lutherus in assertionibus: & Philippus in Apologia.

In contrarium asserunt, quòd Ecclesia sancta mater pro pio affectu manum Domini præuentura, castigat filios suos satisfactionibus quibusdam, ne incurrant flagella dei: & quòd sint tres partes satisfactionis, ieiunium, oratio, & eleemosyna. Luth. in Resol. 3. conclus. contra Eccium.

De Sacramento Ordinis.

AFfirmant, quòd nullũ sit neq; visibile, neq; externũ, neq; verum sacerdotium in nouo testamento, nisi quod humanis mendacijs per Sathanam erectũ. Luther⁹ in libro de abrogãda Missa ad Senatũ Pragensem, & libro de captiuitate Babylonica.

In contrariũ asserunt, quòd sacerdotes honorãdi sint, & quòd ordinatio ministrorum sit Sacramentum. Lutherus in libro visitation. Philippus in vltima editione locorum communium.

Affirmant, quòd omnes homines sint Sacerdotes, & possint ligare & soluere & vti clauibus. Lutherus libro de captiuitate Babylon.

In contrariũ asserunt, quòd sit ordo in Ecclesia, vt allj doceant & ministrent in Ecclesia, alij obediant ministris euangelij. Philippus in locis vltimæ editionis.

De Matrimonio.

AFfirmant, quòd matrimonium non sit Sacramentum, sed ab hominibus in Ecclesia inuentũ, ignorantia tã rei, quã verbi adductis. Luth. in libro de captiuitate Babylonica, Philippus in locis.

In contrarium asserunt, quòd matrimonium verè sit Sacramentum, & quòd diuinitùs institutum, possit probari ex Paulo Ephe. 5. Lutherus in sermone de matrimonio.

De Extrema vnctione.

NEgant extremã vnctionẽ esse Sacramẽtum, sed esse figmentum hominum. Lutherus in libro de captiuitate Babylonica. Philippus in locis.

In contrariũ asserunt, quòd extrema vnctio sit Sacramentum. Luth. in libro de præparatione ad mortẽ, & de potestate Papæ.

De Ecclesia.

AFfirmant, ꝙ Ecclesia sit inuisibilis & spiritualis, & sola fide perceptibilis. Lutherus in libro cõtra Ambrosium Catharinum, & Philippus in Apologia.

In contrariũ asserunt quòd Ecclesia sit cœtus visibilis, externisque insignita signaculis. Philip. in locis communibus

nibus in loco de Ecclesia.

Affirmant quòd Ecclesia nō sit alligata ordinariæ successioni,hoc est neq; continuationi temporis nusquā interrupti,neq; vniuersitati locorum, sed gregem esse passim dispersum in orbe terrarū:adeoq; vt vox ista Catholica, queat expungi ex Symbolo, & pro ea reponi,Christiana. Lutherus de ecclesia,& libro contra Paparum, & passim.Philip. in diuersis editionibus

In cōtrarium asserunt,quòd Ecclesia sit Catholica, & quæ errare non possit. Philippus in præfatione explicati Symboli & Lutherus in explicatione. 10. præceptorū & in Resolutionibus contra Eccium.

De Potestate Ecclesiæ.

Affirmant, quòd ecclesia nullā habeat potestatem vnius syllabæ cōstituendæ super Christianū hominē & quòd frustrà iactetur arbitriū Ecclesiæ, & potestas Papæ. Lutherus de falso statu cleri, & in libro de captiuitate Babylonica,& contra Catharinum.

In contrarium asserunt,quòd potestas ecclesiæ sit potestas Christi, ludificationemq; Sathanæ esse, affirmare, quòd ecclesia, si quando erret aut peccet ideo non sit Ecclesia. Lutherus in sermone de excōmunicatione, & de abroganda Missa.

De Traditionibus Ecclesiæ.

Affirmant,quòd in manibus ecclesię aut Papæ prorsus nō sit statuere articulos seu Canones fidei, seu bonorum operum.Lutherus contra Ambrosiū Catharinum.

In cōtrarium asseritur, quòd ideo positi sint Canones Patrum,vt dirigant populum. Opus enim esse infirmis non secundùm hominem veterem iustificatis, vt certis officijs,dietbus,modis,vigilijs,ieiunijs,laboribus,orationibus,disciplinis,& similibus, quibus perueniāt ad perfectionem interioris hominis. Lutherus in explicatione decem præceptorum.

De

De virginitate & casta vita.

AFfirmant, quod cœlibatus, virginitas, aureolæ, nugę sint & mera Sathanæ mendacia. Lutherus in libro de votis.

In contrarium afferunt, quòd sacrilegium, sit castitatem polluere. Luther. in explicatione decem præceptorum.

De Potestate ciuili.

AFfirmant, quòd inter Christianos nulla sit superioritas. Lutherus in secundo libro de potestate seculari.

In contrariū afferunt, quod Scriptura doceat, ne Principi populi tui maledicas. Lutherus in explicatione decē præceptorum.

Affirmant, quòd Principes nostri sint mendaces & obstinati, nec homines ratione prædıti, sed Germanicæ bestiæ, *vvilibrat im Himel.* Lutherus in epistola sua contra duo mandata Cæsaris, & in libro de seculari potestate.

Affirmant, quod nulla alia sit spes remedij, nisi reuocato libertatis euangelio, secundum ipsum semel extinctis omnium hominum legibus, omnia iudicemus & regamus. Lutherus de captiuit. Babylonica.

In contrarium afferunt, quòd omnis potestas, à Deo sit, & licet rusticos premant Principes, aut ciues, aut Sacerdotes: tamen sint ferendi. Lutherus in explicatione decem præceptorum.

Affirmāt, quòd Deus orandus sit, ne obcæcatis Principibus obsequamur, vel in militiā ire, vel dare aliquid cōtra Turcas: quandoquidem Turca decies probior prudentiorque sit, quàm nostri principes. Lutherus contra duo mandata Cæsaris.

De Legibus humanis.

AFfirmant, quòd prorsus nullis hominū legibus teneamur. Lutherus de iudicio Christianæ cong.

In contrarium afferunt, quod cùm Euangelium non aboleat leges aut politias, nos oporteat illis obedire-

re. Philippus in communi loco de ciuilibus Magistratibus.

Affirmant, quòd nulla respublica feliciter gubernetur legibus. Lutherus in art. per suos Collectores taxatis.

Affirmant, quòd nullis prorsus resistendum sit, neque Turcis, neque alijs aduersarijs, iuxta præceptum Christi dicentis, Si quis te percusserit in maxillam dexterã, præbe illi & sinistram. Lutherus in resolutionibus Conclusion. 5.

Affirmant, quòd præliari contra Turcas, sit repugnare Deo punienti nos per Turcicam tyrannidem. Lutherus in Assertionibus artic. 24.

De fructu quinti Euangelij.

AFfirmant, quòd ex Euãgelio Lutheri homines multò deteriores facti sint, quàm vnquam ante fuerint in Papatu. Lutherus in sermone in Dominica Aduentus.

De bonis ecclesiasticis.

QVid Lutherus de Ecclesiasticis bonis senserit, nõ tã ille libris expresśit suis, quã bellè instruxit fiscales magnatium: nec ipsæ tacent Ecclesiæ paśsim: quas ita laceratas cernimus, omniq́ue ornatu exutas ac squalidas: vt nemo queat dubitare, quin vngues Harpyarum in extremis hæreant sacrilegijs. De quibus nunc nomẽclaturas facere, intempestiuum est: versatur enim res ista in cute leporini capitis: nobisq́ue sic cogitandum omnino est, vt sapienter Sophocles admonuit.

Nos non videmus, quid moliantur Principes.

Deo aut dubiè curæ est, eritq́ue semper Ecclesia sua. Ferunt Aquilinas pennas (Plutarchus refert) aliarũ auiũ plumas, si cum his illæ cõmisceantur, admodũ auidè absumere, & citò: & non ita multò pòst, vbi has absumpserint, seipsas demum consumere. Vidimus in spoliatis Ecclesiarum bonis exempla similia: ac nisi plena essent inuidiæ, plurima referre poßemus: siquidem publicis ærarijs atque opibus deuoratis, inedia multorum iam cœpit Ecclesiæ ossa arrodere.

Sed est, vt Atossa ad Darium ait, apud Æschylum.

ὡς ἰδεῖν

ὡς ἰδὼν τέλος, πρᾶξιν, οἷον ἤνυσε κακόν.
Deus ipſe vindex erit, cùm leges dormiant, cũ iura obmuruerint, cùm ibi ſint iuſtitiæ limites iam fixi, vbi finẽ determinant gladius. Quare omittamus hęc, quæ noſtrę paleſtræ non ſunt, & quod eruditorum hominum eſt, doctrinam tueamur Eccleſiæ.

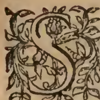
Syluam ſanè aſſertionum Lutheranicarum cõplexus ſum ea methodo, qua potiſſimùm id adeò varium chaos comprehendi poſſe videbatur. Nec ignoro, plures poſſe nouas opiniones ac hæreſes recenſeri, quando vltrò citroque tot paſſim graſſentur, quot ſenſus hominum priuarim exiſtant: ſed minutiores illas perſequi nolebã, ratus omninò ſufficere, ſi craſſiores, tanquã in tabula depictæ animaduerti poſſent: vt ſi quis θηριομαχεῖν aduerſus eiuſmodi beluas vellet, ne neſcius eſſet, quibus in ſpelæis ſoleant latitare. Dabitur autem breui, vt ſpero, integra aliqua huius trimembris Lutheranicæ theologiæ refutatio, oppoſita orthodoxa doctrina Catholicæ Eccleſiæ.

TER-

64

TERTIA PARS LIBRI.

DE SVCCESSIONE ET CONCORdia discipulorum Lutheri in Augustana Confeßione.

Toici obijcere Epicureis solebant, cur cũ domi dissererent, nullos esse Deos, foris tamẽ publicas aras illis consecrarent, cultumq; praestarent diuinũ. Quibus Epicurei respondebãt, sint ne Dij, nec ne sint, difficile negari posse, si in concione quaeratur: sed in eiuscemodi sermone & consessu priuato, facillimum. Non profectò absimile quiddam nunc soboles Lutheri: domi enim tanquam fratres Cadmaei altercantes inter sese, ita omnem religionem tractant, vt nullã penè suae Confessionis Augustanae certitudinem relinquant: cùm eandem tamen sic propugnant foris, quasi rem agant seriò. Nam in consulationem quando ventum est, eam istã doctrinae suae, quasi confessionem proponunt, deierantque adeò in ea concordes esse, vt in fundamento nihil dici possit, aut cogitari concordius. Ac si qua fronte id faciant, dubites, nihil aliud te oportet, quàm quòd de Epicureis scribit Plutarchus, statuere, illos aliud domi sedendo solere, aliud stando foris agere. Eam verò Lutheranicae sobolis artem si qui fortè non satis intellexerunt hactenus, non dubiè, vt arbitror, poterunt hinc cognoscere, si animaduertant, num verè, an fictè, vt Epicurei Deũ, sic illi confessionis suę consensum atq; religionem domi venerentur. Ad cuius rei non incertum iudicium proderit ex primarijs Lutheri discipulis duces aliquot proferre, easque in suas sectas digerere, & in familias: vt inde euidenter, possit, quàm foedè inter se digladientur, animaduerti: vanissimumq; esse, quod falso gloriantur, ipsos esse in confessio-

fessionis suæ fundamento cōcordes. Sed altiùs aliquanto eam genealogiam ordiar.

Lutherus confestim, vbi tragœdiæ suæ esset protasin exorsus, tumultuabatur sanè vehementer, & vt soler sub initio epitaseos tragicę euenire, sese in formas varias tur basque vertebat, quoad Lutheranismi sui corpus aliquod & ventrem pararet, ederetque tandem partum conceptæ pestis suæ. Ad cuius partus fœturam haud dubiè operam cōtulerunt suam Draco vetus, vt pronubus; & septiceps illa bestia, & ipse Pseudopropheres, vt parentes: etenim ex ore istorum (vt in Apocalypsi Ioannis est) prodierunt tres illi spiritus immundi, ranarum similes, Homologistæ, Sacramentarij, Anabaptistæ. Et quanquam hi ipsi tres immundi spiritus tanquā vulpes Philistiæ, capitibus longè sint lateq; disiunctissimi: tamē caudis ita sunt inter se (vt segetem Domini incendere possint) concopulati, vt nulla penè nunc reperiatur in tota Europa hæresis, quæ non aut Homologistarum, aut Sacramentariorum, aut Anabaptistarum charactere mentē gerat insignitam: ne, si cupias agnoscere, queat deesse euidens indicium ex istis tribus spiritibus, cui quis potissimùm adhæreat mancipatus.

Tres spiritus immūdi, Homologistæ. Sacramētarij, Anabaptistæ.

Et quô propiùs possis certiusq; singulos illorum immundorum spirituum characteres deprehendere, sepτē quidem infligit Deus propter peccata plagas mūdo, sed has in tribus elementis exprimit in aqua, in aëre, in igni: vt constet, quo quis genere peccet, eodem soleat etiā diuinitus puniri. At presiùs idem.

Quia tres sunt, qui testificantur in cœlo, Pater, Verbū, & Spiritus sanctus, & hi tres sunt vnum. Et tres sunt, qui testificātur in terra, Spiritus, Aqua, & Sanguis: & hi tres in vnum sunt. Hoc posterius testimonij genus ipsemet Christus instituit, confirmauitque in terra, cùm aliàs, tum etiam cum pendens in cruce, aquam profudit & sanguinem ex latere, & emisit spiritum inclinato capite. Nec dubium est, quin sicut Eua ex latere Adæ formata est, ita Ecclesiam formari ex latere & spiritu Christi: quemadmodum sanctè explicauit Viennense Concilium.

65

lium. Tria enim potiſsimùm hæc Sacramenta ſcimus eſſe, quibus Eccleſia floret, Baptiſmum, Cœnam Domini, & Claues pœnitentiæ. Signaculum baptiſmi eſt aqua: Euchariſtiæ myſterium, ſanguis ex vino, quod eſt aëreum: Clauiũ poteſtatẽ Spiritus ſanctus, quẽ Chriſtus inſpirauit, contulit, ſignumq; eius aperuit ignis in ore Apoſtolorum. Hoc ſanè triforme teſtimonium Chriſti, in terris iam violatum, atque prophanatum eſt: Baptiſmum enim Anabaptiſtæ corruperunt: Sanguinem Domini prophanarunt Sacramentarij: Spiritum clauiũ Homologiſtę inuaſerunt. Quod ſcelus cœptum quidem eſt puniri, at nondum finis pœnæ, ſiquidem nec ipſa adhuc prophanatio ceſſat. Caueat, qui intelligit: effugiat, cui patet abitus: excutiat puluerem, qui iram Dei veretur. Sed iam ad catalogum veniamus. Lutherus Pſeudoprophetes primum ſpiritum ranæ aut bufonis euomiturus, vt aquam baptiſmi inquinaret, multa ſcripſit, quibus Anabaptiſtis noui erroris occaſionem præbuit, & inter cætera, hoc ad VValdenſes fratres: Præſtat, inquit, prorſus baptiſmum omittere in paruulis, quàm baptizare illos ſine fide: quoniam Sacramenta neque poſſunt, neque debent ſine fide accipi. Arripuit hoc Bernhardus quidam fatali cognomento Rotmanus, natus credo ad excitandam turbam ſectamq; in infima fece plebis. Quę iſto immundo bufonis ſpiritu concitata, ruri paſſim, & in pagis Baptiſmi Sacramentum horribiliter defœdant, & variè quidem. Nam vt in hoc omnes Anabaptiſtæ cõſentiant, ne rectè vſurpetur baptiſmus, tamen in pleriſque alijs diſſentiunt hoſtiliter.

Anabaptiſtæ. *Sacramẽtarij.* *Homologiſtæ.*

Catalogus ſectarum inter Anabaptiſtas.

1.

ALij enim ſe Adamitas appellãt, quòd innocentiam Adæ ſe imitari profiteantur. Alij Strebleri vocantur, quia cùm cenſeant peccatum eſſe, apud Magiſtratum contendere, nec vim licere vi repellere baculũ portant, gladium nullum gerunt. Alij Sabbatarij ſunt: Sabbatum enim (ſicut Iudæi conſueuerunt) colere ſe dicunt oportere. Nec de Chriſti diuinitate rectè ſentiunt, pro-

Prim⁹ immund⁹ ſpiritus Bernhard⁹ Rottmanus, filius Lutheri &

 clives

Ipsa A-nabaptistarum. eliues ad Iudæorum Messiam. Alij se Clancularios Christianos vocant, quod existiment sibi licere, si rogentur, an sint Anabaptistæ, negare, vt vitent periculum. Alij contrà Manifestarij dicuntur, putant enim impium esse, si cùm rogantur, se negent esse quod sunt, Anabaptistas. Sunt prætereà Dæmoniaci, qui contendunt, sicut Originistæ quondam etiam Dęmones saluatum iri. Plures Anabaptistarum sectæ reperiuntur, scio: verùm iam non succurrebant: aliàs & istas subtexam.

Adamitæ Stebleri. Sabbatarij. Clancula. Christia. Manifestarij. Dæmoniaci.

Catalogus sectarum inter Sacramentarios.

SEcundum immundum spiritum bufonis eructauit Lutherus in blasphemiam Eucharistię, & inter cætera, talem in plerisque scriptis suis ansam porrexit tũ Carolostadio, & Zuinglio ad renouationem Berengarianæ hæreseos, cũ ita scribit cõtra Leonẽ Pont. in Asser. & in libel. de formula Missæ: Neutra species, inquit, sed sola fides est necessaria ad salutem. Item in Resolutionibus conclusion. 7. quòd sola fides Sacramenti iustificet, non Sacramentũ. Et cùm illud Ioannis exponeret, Spiritus est viuificans, caro autem nihil prodest: ita Spiritũ iactabat initio, ita efferebat, vt cùm carnem omnino, vt Manichæi, fecisset peccatum, non solùm Christus homo putatiuus ferme, sed & ipsum in Eucharistia corpus illius, & iustitia in remissione putatiuè, hoc est, θέσει καὶ δοχήσει (vtor veterum dictionibus) accipienda existimarentur. Ea scilicet conditione, & Manichæa, & Pelagiana hæreses antiquæ in concordiã reduci posse videbantur. Nimirum si sola fides ad salutẽ homini satis esse asseritur, poterunt ex eo paradoxo varia monstra procreari, non solùm quod nos imputatiua iustitia iustificet, verũ etiã, quòd Christus corpus habeat putatiuũ, vt olim Manichæus, & nunc Suencfeldius arbitrantur: quòd item non verum, sed putatiuum corpus Domini porrigatur in Eucharistia, sicut quondam Berengarius censuit, & nunc pleriq;. Cùm adeo eleuasset Lutherus signa sacramentalia, & extulisset solam fidem, Carolostadio autor fuit erroris Berengariani, Suencfeldio præter eundem & Ma-

& Manichæi & Eutychiani, itemque alij aliorum: quorum primas tenet Vlrichus Zuinglius, à quo reliqui penè omnes, qui id dogma secuti sunt, Zuingliani appellantur. *II. Secundus immūdus spiritus*

Caput autē Zuingliani dogmatis de Eucharistia est, verum & substantiale corpus Christi non esse in eo Sacramento. De hoc quidem capite cōsentiunt Zuingliani omnes, nulla est inter ipsos controuersia. Verùm quia hic iste error defendendus illis videtur, mox ingens oritur dissensio, num hoc, vel illo fuco palliandus sit, vel alio. Itaq; sunt Zuingliani Significatiui, qui hæc verba, Hoc est corpus meum, sic interpretantur, vt verbū, Est, exponi debeat pro, Significat. Sunt etiam Tropistæ Zuingliani, qui verbum, Est, non attendendum putēt, sed tropum esse in voce corporis, vt intelligendū sit pro corporis figura. Ab his dissentiunt Zuingliani Energici, qui vt propius aliquanto ad verba textus accedere videantur, corpus Domini dicūt intelligi oportere pro energia corporis, quasi effectū pro causa per Metonymiam. Ita Caluinus nouus interpres, & quidam alius. Arabonarij ab istis omnibus statuunt diuersum: aiunt enim cœnā Domini, cū præbetur, dari illā tanquam arabonem corporis, & quasi inuestituram donari prædij aut alicuius domus. Ita Franciscus Stancarus in Polonia suos docet, & in Transiluania. Præterea sunt qui corpus Domini quidem adesse concedunt, sed eorum alij, quòd sub pane, alij cum pane, alij in pane, alij circa panē. Huc Suencfeldiani accedūt ab instituto Lutheri longiùs progressi, qui adeò verū corpus Domini negant esse in Eucharistia, vt non dubitent Christi naturale corpus posteà, quā in cœlum ascendit, in diuinā naturā transmutatū esse, contendere: ac propterea externa signa esse vana, internū solum spiritum sufficere. Sed longiùs ista hæresis patet, quàm pro hac epitome. *Vlrichus Zuinglius filius Lutheri, pater sacramētariorū. Significatiui. Tropistæ. Energici. Caluinus. Zuinglianus Energicus. Arabonarij. Franciscus Stācarus. Zuinglianus Arabonarius. In adessendo: Esse cum pane. Esse sub pane. Suencfeldiani.*

Catalogus sectarum inter confessionistas. *III. Tertius immundus spiritus Melāthon*

TErtius immundus spiritus, quem instar bufonis euomuit pseudopropheta Lutherus, fuit secta confessionaria: cuius Princeps & Coryphæus extitit

filius Lutheri, & pater confessionistarum. Philipp. Melāthon Homologistes.

Philippus Melanthon: sed inuidia sociorum ab hoc gradu penè depulsus, vix, aut ne vix quidem inter medios hæret, miser & afflictus senex. Eius Homologisticæ sectæ præcipuus scopus fuit semper, sedem Apostolicā, & quod in Christiana fide Catholicum est (ne videlicet vlla sit Apostolicarum clauium potestas) funditus delere. Etenim huc Augustana Cōfessio tendit, huc socialis cōspiratio nititur, huc omnes conatus & vires (quemadmodum compertum est) direxerunt Melanthonij. At verò, quoniā est ἑαυτῷ φθαστικὸν τὸ κακὸν καὶ διαιρετικὸν, ipse sibi id malum accersiuit, quod erat machinatus alteri. Variæ autem sectæ Homologistarum emerserunt breui tempore, atque subitò: quas, ne confuse recitentur, distinctè commemorari illas oportebit κατὰ τὰ γένη καὶ εἴδη: multiplex enim hæc colluuies est, & in diuersas dissecta familias.

Cōfessionistarū factiões tres. I. Rigidi & Stoici Confessionistæ vulgò Illyricani. Illyricus. Gallus. Amsdorfius. Sneppius. Morlinus. VVestphalus. Sarcerius.

Confessionistarum igitur qui Augustanam Confessionem profitentur, sunt factiones tres. In quarum prima Rigidi & Stoici Confessionistæ ponuntur (Melanthon illos θρασυδείλους appellat, vulgo Illyricani dicūtur) homines nimirū einsccemodi, qui à placitis Lutheri, siue bona illa, siue mala sint, penitus non recedendum arbitrentur. Latè hæc Illyricana secta patet: totā enim Saxoniam occupauit, & plerasq; vrbes Germaniæ superioris, & totam Thuringiā. Præcipui autem duces sunt, Illyricus, Gallus, Amsdorfius, Sneppius, Morlinus, VVestphalus, Sarcerius. Absurdissima autem quæq; Lutheri mordicus sibi defendenda putant, vt nullum homini esse liberum arbitrium, omnia euenire necessariò, vt ne liberum quidem præbere assensum homo possit, adeoq; hominem non plus sentire, quid in se Deus agat, quā incus quid malleus. Opera non esse necessaria ad salutem: nullos ritus aut cæremonias in Ecclesiam admitti oportere: eiusdemq; generis alia, quæ tamen Lutherus partim ambiguè scripsit, partim retractauit. Itaq; hi Stoici Confessionistæ cùm cætera sint rigidi Lutherani, tum in hisce, quæ iam recensuimus, Luthero assentiri videtur in genere præter alios, in specie autē degeneres ab eo longius

gius recesserunt: nam & ipsi diuersis dissentionibus distracti sunt. Quidã enim illorũ sunt Antinomi, qui legẽ neq; ante, neq; post iustificationẽ iudicant necessariam esse. Quanq̃ Lutherus ipse eius sectę primus autor fuit, vt ex varijs eius scriptis ostendi potest: postea tamen cũ Islebius idem asserere cœpisset, edidit multas disputationes in cõtrariã partẽ. Deinde sunt inter hos Stoicos Cõfessionistas quidam Samosatenenses: qui negant in principio Euangelij Ioãnis dictionẽ ὁ λόγος personã significare. Illyricum eius antiquæ hereseos resuscitandæ autorẽ patefecit. Melanthon in sua epist. ad M. VVarmerũ Barbensem. Sunt & Inferiani in eadem factione Rigidorũ: hi autem negãt Christum reipsa descendisse ad inferos: infernum enim esse suum cuiusque sepulchrum. Lubecę & Hamburgæ & Bremis ea secta grassatur. Sunt Antadiaphoristæ: quorum alij nonnullas cæremonias admittunt, sed quas ipsi instituunt nouas, non veteres: alij plane nullos ritus, nisi quos Lutherus præscripsit, ferri in Ecclesia existimant oportere. Extant Illyrici, & Galli, & aliorum varij pro hac secta conscripti tractatus. Sunt Antisuencfeldiani, qui cùm suencfeldium refutant, omnia ponentem in spiritu, literam prorsus reijcientem, ponũt illi contrà omnem viã salutis in vocali verbo Ecclesiastici ministerij, sine quo neminem credunt salutem consequi posse. sunt & Antosiandrini: sed hi admodum varij: petita enim sunt à plerisque Confessionistarum Ecclesijs de Osiandri dogmatibus iudicia, præsertim de iustificatione, quòd innouârat Osiander: responsa singularũ ecclesiarum typis excusa prodierunt, sed ita diuersis contrarijsque pronunciata sententijs, vt quatuordecim iustificationes inter se penè omnes pugnantes prolatæ fuisse legantur, dum alij sanguinem Christi, alij passionẽ, alij satisfactionem, alij trãsitum illius esse formalem hominis iustificationem assererent. sunt prætereà Anticaluiniani qui tametsi perpetuam Catholicæ Ecclesiæ doctrinam de eucharistia non amplexi sunt, id tamen pro catholico cõsensu cõtra priuatã opinionẽ Caluini rectè defendunt, corpus Domini verum & naturale esse in eucha-

Antinomi

Islebius.

Samosatenenses.

Inferiani.

Antadiaphoristæ.

Antisuencfeldiani.

Antosiandrini.

Anticaluiniani.

Eucharistia, non tantùm ἐνέργειαν corporis. Ioachimus VVestphalus pleraque edidit hac de re. Sunt Manusimpositorij, qui in Pomerania altercantur, vtrum impositio manuum sit Sacramentum. Cuipstro contendit vehemẽter, Frederus repugnauit obstinatè. E Grypesualdo serpsit ea sectaria contentio in alias quoque prouincias. Bisacramentales appello eos, qui solummodò Baptismum & cœnam Domini in sacramentis ponunt. Ita sentit maxima pars Illyricanorum: tametsi alij iam incipiant Melanthoni applaudere. Sunt contrà Trisacramẽtales, hoc est, qui tria sacramẽta admittũt, neq; plura, neq; pauciora. De prima factione Confessionistarum hactenus.

Manusimpositorij. *Bisacramentales.* *Trisacramentales.* *II. factio.*

In secunda Confessionistarum factione molles illi philosophi & elegantes ἐπιεικεῖς habẽtur: quorum princeps Melanthon est, & Maior & Fursterus & Pomeranus, Lipsensesque Theologi, Pfeffinger, Camerarius, Meni[*], & farinæ eiusdem consimiles.

Mollesphilosophi Cõfessionistæ *Melanthõ* *Maior.* *Fursterus* *Pomeranus.* *Pfeffinger* *Camerarius.* *Menius.*

Priuata his dogmata sunt, & ramen inter aliquot ipsorum communia, esse liberum arbitrium, fidem principaliter opera bona minus principaliter iustificare, de particula, Sola, non esse dimicandum, & quòd de cœna Dñi Caluinus rectiùs sentiat, quàm Lutherus: & quædã fortassis prætereà.

Sed quod hæreseos propriũ est, nec isti quidẽ de fundamento cõcordes sunt. Maioristæ eñ docent quod bona opera sint necessaria ad salutẽ, ꝙ nemo absque bonis operibus sit saluatus, ꝙ absque bonis operibus impossibile sit quenquã saluũ fieri. Adiaphoristæ ἀδιαφορίαν introduxerunt, asserentes ecclesiasticas constitutiones & cæremonias esse res indifferentes: quas siue obserues siue repudies, in pari esse conditione atq; iure. De vtraq; illa secta multi lib. vltro citroq; scripti leguntur passim.

Maioristæ *Adiaphoristæ.*

Sunt quos Quadrasacramentales appelles, q quatuor Sacramenta ex septem recipiunt, Baptismũ, eucharistiã, Claues, Sacrum ordinem. Lutherocaluinianos eos dico, qui Berengarianũ dogma de Eucharistia sic tẽperant, vt Caluini Sacramentariã hæresin iã in Augustana Confess. à Principibus approbatam persuadere conantur: id

Quadrasacramentales. *Lutherocaluiniani.*

id quod ipsemet Caluinus in sua aduersus VVestphalũ admonitione de Melanthone testificatur. Reperti quoq; sunt, qui inter Osiandrinos & Antosiandrinos ἀμνηστίαν sanciendam censeãt, vt dissimulatis vtrobiq; erroribus, contentio tota tradatur obliuioni. Ita Illyricus in Apologia sua de Melanthone. Mediosiãdrini sunt Brentius, cæterique Theologi Tubingenses: hi em̃ cum Osiander hominẽ essentiali Dei iustitia iustũ dixisset, & Illyricani, hominẽ solũ imputatiuè iustũ haberi, correxerũt vtrosq; media via interposita, quod scilicet in hac vita homo imputatiuè iustus reputetur, in felici autẽ patria fore illum ea iustitia iustum, qua Deus ipse per essentiam iustus existit. Obscuriores sanè, quorũ copia est, sectarios persequi non libet in hoc genere. *Amnestia.* *Mediosiandrini.* *Brentius.*

In tertia factione sectæ quatuòr reperiuntur, sed adeò inter se rebelles mutuò, & à superioribus diuersę, vt quasi in alienis castris militare videantur. Quare tametsi nõ apertè quidẽ à Confess. Augustana resilijsse existimari volunt: at quia nõ obscurè tamen ipsi Luthero magistro suo ausi sunt obluctari. idcirco Recalcitrantes illos nominare possumus. Primas in hac factione tenent Suencfeldiani, qui Sacramenta omnia, in primisq; vocale verbum ministerij, tanquam literã occidentẽ respuunt, & solo spiritu nos debere contentos esse docent. Præterea humanam Christi naturam, posteà q̃ in cœlũ ascendit, in diuinam penitus mutatam esse itemq́ue & fidem, & charitatem, & iustitiã, quibus homo iustus efficitur, esse diuinæ naturæ particulas, Iudã nõ percepisse veram Eucharistiã in cœna Domini. Hæc Suencfeldianorũ pręcipua sunt, minùs grandia omitto. Libri ipsius Suencfeldij multiplices versantur in manibus hominũ: legat, qui vult. Osiandrini habẽt ea cũ Suencfeldianis communia, quod charitas & iustitia & sapientia (nõ tamẽ fides) quibus homo à Deo iust' & sapiẽs constituitur, sint ipsa Dei essentia. Priuatũ Osiandrinorũ est, quod Christus solũmodò iuxta diuinam naturam iustificet hominẽ: quòd item homo cùm sit imago Dei, fiat omnino eadem imago Dei, quæ est Christus filius Dei & Mariæ. Prætereo *III. Factio recalcitrantes philosophi.* *Suencfeldiani.* *Osiãdrini.*

Stadcariani. tereo hic multa. Stancariani aduersus Osiandrum scribẽtes, vt contrarium tuerentur, affirmabãt Christũ iustificare hominẽ iuxta solã humanãnaturã. Docuit idẽ Stãcarus, corpus Domini in Eucharistia, esse arabonẽ, seu pignus, quo quis quasi inuestiatur ad possessionẽ promissæ gratiæ. Opposuerunt se Francfordienses Theologi. *Antistancariani.* Antistancariani: & quô Stancarum expeditius refellerent, cõtendebant Christi diuinam naturam quoq; vnà cum humana in cruce passam, mortuáq; fuisse: idq; ipsius Lutheri iudicium esse affirmabant, vt edita quaternio ostendit.

Emersimus tandem ex pestilenti illo cœno hæresium atque Hæreticorum: quos, vt memoriã iuuẽ Lectoris, in tabella, & in sua quẽque classe turmatim disponam conconspiciendos: vt, cũ nomina illorũ in cœlis scripta non sint, in tertis non penitus obliterata interijsse videantur. At in ea ista trium immundorũ spirituum crapulante exhalatione, est, nescio quæ notatio fatalis. Spiritus enim Anabaptisticus fecẽ plebis inuasit. Sacramentarius dementauit ciues potissimũ. Homologistes verò, in aulas Principũ irrepsit: adeoq;, vt primus immundus spiritus autor sit rusticanæ infidelitatis, secundus ciuicarum hæresium pater, tertius aulicæ dux peruersitatis Cũ autem vna esset fides anteà, vna vox omnium, siue illa ruri, siue in vrbibus, siue in aulis audiretur: nunc verò spiritus instar ranæ coaxat in agris, ille instar rubetę tumet intra mœnia: tertius micat veluti bufo in triclinijs Magnatum: sed omnes æquè venenum spirant, dum instant more suo contra vocem Ecclesiæ matris nostræ.

Ada-

Apo. 16. Draco. Bestia & Pseudopropheta Luther'.

- **I. Spiritus immūdus Bernhard' Rotman, filius Luthe. & pater Anabaptistarū.** — Anabaptisticæ sectæ:
  1. Adamitæ.
  2. Sabbatarij.
  3. Clancularij.
  4. Manifestarij.
  5. Dæmoniaci.
  6. Stebleri.
- **II. Spiritus immūdus Zvvinglius seu Carolostadius, filius Lutheri, pater Sacramentariorū.** — Zvvinglianæ sectæ:
  1. Significatiui.
  2. Tropistæ.
  3. Energici.
  4. Arabonarij.
  5. In adessendo.
  6. Esse cum pane.
  7. Esse sub pane
  8. Spūales Svvencfeldiani.
- **III. Spiritus immundus Homologistes, fili' Lutheri pater cōfessionistarum.**
  - I. Factio. Sūt rigidi Stoici Confessionistæ.
    1. Antinomi
    2. Samosatenenses.
    3. Inferiani.
    4. Antadiaphoristæ.
    5. Antisuencfeldiani
    6. Atiosiandrini.
    7. Anticaluiniani.
    8. Manus impositorij.
    9. Bisacramentales.
    10. Trisacramentales.
  - II: Factio. Sūt molles Philosophi cōfessionistę.
    11. Maioristæ.
    12. Adiaphoristæ.
    13. Quadrasacramētal.
    14. Luthero caluiniani
    15. Ammestiræ.
    16. Mediosiandrini.
  - III. Factio. Sūt recalcitrantes Confessionistæ.
    17. Svvencfeldiani.
    18. Osiandrini.
    19. Stancarini.
    20. Antistancariani.

De virginitate & casta vita.

AFfirmant, quod cœlibatus, virginitas, aureolæ, nugę sint & mera Sathanæ mendacia. Lutherus in libro de votis.

In contrarium afferunt, quòd sacrilegium, sit castitatem polluere. Luther. in explicatione decem præceptorum.

De Potestate civili.

AFfirmant, quòd inter Christianos nulla sit superioritas. Lutherus in secundo libro de potestate seculari.

In contrariũ afferunt, quod Scriptura doceat, ne Principi populi tui maledicas. Lutherus in explicatione decẽ præceptorum.

Affirmant, quòd Principes nostri sint mendaces & obstinati, nec homines ratione præditi, sed Germanicæ bestiæ, *vvilibrat im himel.* Lutherus in epistola sua contra duo mandata Cæsaris, & in libro de seculari potestate.

Affirmant, quod nulla alia sit spes remedij, nisi reuocato libertatis euangelio, secundum ipsum semel extinctis omnium hominum legibus, omnia iudicemus & regamus. Lutherus de captiuit. Babylonica.

In contrarium afferunt, quòd omnis potestas, à Deo sit, & licet rusticos premant Principes, aut ciues, aut Sacerdotes: tamen sint ferendi. Lutherus in explicatione decem præceptorum.

Affirmãt, quòd Deus orandus sit, ne obcæcatis Principibus obsequamur, vel in militiã ire, vel dare aliquid cõtra Turcas: quandoquidem Turca decies probior prudentiorque sit, quàm nostri principes. Lutherus contra duo mandata Cæsaris.

De Legibus humanis.

AFfirmant, quòd prorsus nullis hominũ legibus teneamur. Lutherus de iudicio Christianæ cong.

In contrarium afferunt, quod cùm Euangelium non aboleat leges aut politias, nos oporteat illis obedi-

re-

re. Philippus in communi loco de ciuilibus Magiſtratibus.

Affirmant,quòd nulla reſpublica feliciter gubernetur legibus.Lutherus in art.per ſuos Collectores taxatis.

Affirmant,quòd nullis prorſus reſiſtendum ſit,neque Turcis,neque alijs aduerſarijs, iuxta præceptum Chriſti dicentis, Si quis te percuſſerit in maxillam dexterã,præbe illi & ſiniſtram. Lutherus in reſolutionibus Conclusion.5.

Affirmant,quòd præliari contra Turcas, ſit repugnare Deo punienti nos per Turcicam tyrannidem. Lutherus in Aſſertionibus artic.24.

De fructu quinti Euangelij.

AFfirmant,quòd ex Euãgelio Lutheri homines multò deteriores facti ſint, quàm vnquam ante fuerint in Papatu. Lutherus in ſermone in Dominica Aduentus.

De bonis ecclesiaſticis.

QVid Lutherus de Eccleſiaſticis bonis ſenſerit, nõ tã ille libris expreſsit ſuis , quã bellè inſtruxit fiſcales magnatium:nec ipſæ tacent Eccleſiæ paſsim: quas ita laceratas cernimus, omniq́ue ornatu exutas ac ſqualidas:vt nemo queat dubitare,quin vngues Harpyarum in extremis hæreant ſacrilegijs. De quibus nunc nomẽclaturas facere,intempeſtiuum eſt:verſatur enim res iſta in cute leporini capitis : nobiſq́ue ſic cogitandum omnino eſt,vt ſapienter Sophocles admonuit.

Nos non videmus,quid moliantur Principes.

Deo aut dubiè curæ eſt, eritq́ue ſemper Eccleſia ſua. Ferunt Aquilinas pennas (Plutarchus refert) aliarũ auiũ plumas,ſi cum his illæ cõmiſceantur,admodũ auidè abſumere,& citò:& non ita multò pòſt,vbi has abſumpſerint,ſeipſas demum conſumere.Vidimus in ſpoliatis Eccleſiarum bonis exempla ſimilia: ac niſi plena eſſent inuidiæ,plurima referre poſſemus: ſiquidem publicis ærarijs atque opibus deuoratis,inedia multorum iam cœperit Eccleſiæ oſſa arrodere.

Sed eſt,vt Atoſſa ad Darium ait,apud Æſchylum.

ἀι ἰδεῖν

ὡς ἰδῶν τέλος, πρᾶξιν, οἷον ἤνυσε κακόν.
Deus ipſe vindex erit, cùm leges dormiant, cũ iura obmuruerint, cùm ibi ſint iuſtitiæ limites iam fixi, vbi finẽ determinarit gladius. Quare omittamus hęc, quæ noſtrę paleſtræ non ſunt, & quod eruditorum hominum eſt, doctrinam tueamur Eccleſiæ.

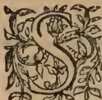
Syluam ſanè aſſertionum Lutheranicarum cõplexus ſum ea methodo, qua potiſſimùm id adeò varium chaos comprehendi poſſe videbatur. Nec ignoro, plures poſſe nouas opiniones ac hæreſes recenſeri, quando vltrò citroque tot paſſim graſſentur, quot ſenſus hominum priuatim exiſtant: ſed minutiores illas perſequi nolebã, ratus omninò ſufficere, ſi craſſiores, tanquã in tabula depictæ animaduerti poſſent: vt ſi quis θηριομαχεῖν aduerſus eiuſmodi beluas vellet, ne neſcius eſſet, quibus in ſpelæis ſoleant latitare. Dabitur autem breui, vt ſpero, integra aliqua huius trimembris Lutheranicæ theologiæ refutatio, oppoſita orthodoxa doctrina Catholicæ Eccleſiæ.

TER-

64

TERTIA PARS LIBRI.

DE SVCCESSIONE ET CONCORdia discipulorum Lutheri in Augustana Confeßione.

Toici obijcere Epicureis solebant, cur cũ domi differerent, nullos esse Deos, foris tamẽ publicas aras illis consecrarent, cultumq; præstarent diuinũ. Quibus Epicurei respondebãt, sint ne Dij, nec ne sint, difficile negari posse, si in concione quæratur: sed in eiuscemodi sermone & consessu priuato, facillimum. Non profectò absimile quiddam nunc soboles Lutheri: domi enim tanquam fratres Cadmæi altercantes inter sese, ita omnem religionem tractant, vt nullã penè suæ Confessionis Augustanæ certitudinem relinquant: cùm eandem tamen sic propugnant foris, quasi rem agant seriò. Nam in consulationem quando ventum est, eam istã doctrinæ suæ, quasi confessionem proponunt, deierantque adeò in ea concordes esse, vt in fundamento nihil dici possit, aut cogitari concordius. Ac si qua fronte id faciant, dubites, nihil aliud te oportet, quàm quòd de Epicureis scribit Plutarchus, statuere, illos aliud domi sedendo solere, aliud stando foris agere. Eam verò Lutheranicæ sobolis artem si qui fortè non satis intellexerunt hactenus, non dubiè, vt arbitror, poterunt hinc cognoscere, si animaduertant, num verè, an fictè, vt Epicurei Deũ, sic illi confessionis suę consensum atq; religionem domi venerentur. Ad cuius rei non incertum iudicium proderit ex primarijs Lutheri discipulis duces aliquot proferre, easque in suas sectas digerere, & in familias: vt inde euidenter, possit, quàm fœdè inter se digladientur, animaduerti: vanissimumq; esse, quod falso gloriantur, ipsos esse in confessio-

fessionis suæ fundamento cõcordes. Sed altiùs aliquanto eam genealogiam ordiar.

Lutherus confestim, vbi tragœdiæ suæ esset protasin exorsus, tumultuabatur sanè vehementer, & vt solet sub initio epitaseos tragicę euenire, sese in formas varias tur basque vertebat, quoad Lutheranismi sui corpus aliquod & ventrem pararet, ederetque tandem partum conceptæ pestis suæ. Ad cuius partus fœturam haud dubiè operam cõtulerunt suam Draco vetus, vt pronubus; & septiceps illa bestia, & ipse Pseudoprophetes, vt parentes: etenim ex ore istorum (vt in Apocalypsi Ioannis est) prodierunt tres illi spiritus immundi, ranarum similes, Homologistæ, Sacramentarij, Anabaptistæ. Et quanquam hi ipsi tres immundi spiritus tanquã vulpes Philistiæ, capitibus longè sint lateq; disiunctissimi: tamẽ caudis ita sunt inter se (vt segetem Domini incendere possint) concopulati, vt nulla penè nunc reperiatur in tota Europa hæresis, quæ non aut Homologistarum, aut Sacramentariorum, aut Anabaptistarum charactere mentẽ gerat insignitam: ne, si cupias agnoscere, queat deesse euidens indicium ex istis tribus spiritibus, cui quis potissimùm adhæreat mancipatus.

Tres spiritus immũdi, Homologistæ. Sacramẽtarij, Anabaptistæ.

Et quò propiùs possis certiusq; singulos illorum immundorum spirituum characteres deprehendere, sepẽ quidem infligit Deus propter peccata plagas mũdo, sed has in tribus elementis exprimit in aqua, in aëre, in igni: vt constet, quo quis genere peccet, eodem soleat etiã diuinitus puniri. At presſiùs idem.

Quia tres sunt, qui testificantur in cœlo, Pater, Verbũ, & Spiritus sanctus, & hi tres sunt vnum. Et tres sunt, qui testificãtur in terra, Spiritus, Aqua, & Sanguis: & hi tres in vnum sunt. Hoc posterius testimonij genus ipsemet Christus instituit, confirmauitque in terra, cùm aliàs, tum etiam cum pendens in cruce, aquam profudit & sanguinem ex latere, & emisit spiritum inclinato capite. Nec dubium est, quin sicut Eua ex latere Adæ formata est, ita Ecclesiam formari ex latere & spiritu Christi: quemadmodum sanctè explicauit Viennense Concilium.

65

lium. Tria enim potissimùm hæc Sacramenta scimus esse, quibus Ecclesia floret, Baptismum, Cœnam Domini, & Claues pœnitentiæ. Signaculum baptismi est aqua: Eucharistiæ mysterium, sanguis ex vino, quod est aëreum: Clauiũ potestatẽ Spiritus sanctus, quẽ Christus inspirauit, contulit, signumque eius aperuit ignis in ore Apostolorum. Hoc sanè triforme testimonium Christi, in terris iam violatum, atque prophanatum est: Baptismum enim Anabaptistæ corruperunt: Sanguinem Domini prophanarunt Sacramentarij: Spiritum clauiũ Homologistę inuaserunt. Quod scelus cœptum quidem est puniri, at nondum finis pœnæ, siquidem nec ipsa adhuc prophanatio cessat. Caueat, qui intelligit: effugiat, cui patet abitus: excutiat puluerem, qui iram Dei veretur. Sed iam ad catalogum veniamus. Lutherus Pseudoprophetes primum spiritum ranæ aut bufonis euomiturus, vt aquam baptismi inquinaret, multa scripsit, quibus Anabaptistis noui erroris occasionem præbuit, & inter cætera, hoc ad VValdenses fratres: Præstat, inquit, prorsus baptismum omittere in paruulis, quàm baptizare illos sine fide: quoniam Sacramenta neque possunt, neque debent sine fide accipi. Arripuit hoc Bernhardus quidam fatali cognomento Rotmanus, natus credo ad excitandam turbam sectamque in infima fece plebis. Quę isto immundo bufonis spiritu concitata, ruri passim, & in pagis Baptismi Sacramentum horribiliter defœdant, & variè quidem. Nam vt in hoc omnes Anabaptistæ cõsentiant, ne rectè vsurpetur baptismus, tamen in plerisque alijs dissentiunt hostiliter.

Anabaptistæ. *Sacramẽtarij.* *Homologistæ.*

Catalogus sectarum inter Anabaptistas.

I.

Alij enim se Adamitas appellãt, quòd innocentiam Adæ se imitari profiteantur. Alij Srebleri vocantur, quia cùm censeant peccatum esse, apud Magistratum contendere, nec vim licere vi repellere baculũ portant, gladium nullum gerunt. Alij Sabbatarij sunt: Sabbatum enim (sicut Iudæi consueuerunt) colere se dicunt oportere. Nec de Christi diuinitate rectè sentiunt, pro-

Prim⁹ immund⁹ spiritus Bernhard⁹ Rottmanus, filius Lutheri &

Secta Anabaptistarum. Adamitæ Stebleri. Sabbatarij. Clancula. Christia. Manifestarij. Dæmoniaci.

cliues ad Iudæorum Messiam. Alij se Clanculatios Christianos vocant, quod existiment sibi licere, si rogentur, an sint Anabaptistæ, negare, vt vitent periculum. Alij contrà Manifestarij dicuntur, putant enim impium esse, si cùm rogantur, se negent esse quod sunt, Anabaptistas. Sunt prætereà Dæmoniaci, qui contendunt, sicut Originistæ quondam etiam Dæmones saluatum iri, Plures Anabaptistarum sectæ reperiuntur, scio: verùm iam non succurrebant: aliàs & istas subtexam.

Catalogus sectarum inter Sacramentarios.

SEcundum immundum spiritum bufonis eructauit Lutherus in blasphemiam Eucharistię, & inter cætera, talem in plerisque scriptis suis ansam porrexit tū Carolostadio, & Zuinglio ad renouationem Berengarianæ hæreseos, cū ita scribit cōtra Leonē Pont. in Asser. & in libel. de formula Missæ: Neutra species, inquit, sed sola fides est necessaria ad salutem. Item in Resolutionibus conclusion. 7. quòd sola fides Sacramenti iustificet, non Sacramentū. Et cùm illud Ioannis exponeret, Spiritus est viuificans, caro autem nihil prodest: ita Spiritū iactabat initio, ita efferebat, vt cùm carnem omnino, vt Manichæi, fecisset peccatum, non solùm Christus homo putatiuus ferme, sed & ipsum in Eucharistia corpus illius, & iustitia in remissione putatiuè, hoc est, δόκει καὶ δοκήσει (vtor veterum dictionibus) accipienda existimarentur. Ea scilicet conditione, & Manichæa, & Pelagiana hæreses antiquæ in concordiā reduci posse videbantur. Nimirum si sola fides ad salutē homini satis esse asseritur, poterunt ex eo paradoxo varia monstra procreari, non solùm quod nos imputatiua iustitia iustificet, verū etiā, quòd Christus corpus habeat putatiuū, vt olim Manichæus, & nunc Suencfeldius arbitrantur: quòd item non verum, sed putatiuum corpus Domini porrigatur in Eucharistia, sicut quondam Berengarius censuit, & nunc pleriq;. Cùm adeo eleuasset Lutherus signa sacramentalia, & extulisset solam fidem, Carolostadio autor fuit erroris Berengariani, Suencfeldio præter eundem

& Ma-

& Manichæi & Eutychiani, itemque alijs aliorum: quorum primas tenet Vlrichus Zuinglius, à quo reliqui penè omnes, qui id dogma secuti sunt, Zuingliani appellantur.

II. *Secundus immundus spiritus Vlrichus Zuinglius filius Lutheri, pater sacramẽtariorũ.*

Caput autẽ Zuingliani dogmatis de Eucharistia est, verum & substantiale corpus Christi non esse in eo Sacramento. De hoc quidem capite cõsentiunt Zuingliani omnes, nulla est inter ipsos controuersia. Verùm quia hic iste error defendendus illis videtur, mox ingens oritur dissensio, num hoc, vel illo fuco palliandus sit, vel alio. Itaq; sunt Zuingliani Significatiui, qui hæc verba, Hoc est corpus meum, sic interpretantur, vt verbũ, Est, exponi debeat pro, Significat. Sunt etiam Tropistæ Zuingliani, qui verbum, Est, non attendendum putẽt, sed tropum esse in voce corporis, vt intelligendũ sit pro corporis figura. Ab his dissentiunt Zuingliani Energici, qui vt propius aliquanto ad verba textus accedere videantur, corpus Domini dicũt intelligi oportere pro energia corporis, quasi effectũ pro causa per Metonymiam. Ita Caluinus nouus interpres, & quidam alius. Arabonarij ab istis omnibus statuunt diuersum: aiunt enim cœnã Domini, cũ præbetur, dari illã tanquam arabonem corporis, & quasi inuestituram donati prædij aut alicuius domus. Ita Franciscus Stancarus in Polonia suos docet, & in Transiluania. Præterea sunt qui corpus Domini quidem adesse concedunt, sed eorum alij, quòd sub pane, alij cum pane, alij in pane, alij circa panẽ. Huc Suencfeldiani accedũt ab instituto Lutheri longiùs progressi, qui adeò verũ corpus Domini negant esse in Eucharistia, vt non dubitent Christi naturale corpus posteà, quã in cœlum ascendit, in diuinã naturã transmutatũ esse, contendere: ac propterea externa signa esse vana, internũ solum spiritum sufficere. Sed longiùs ista hæresis patet, quàm pro hac epitome.

Significatiui. Tropistæ. Energici. Caluinus. Zuinglianum Energicum. Arabonarij. Franciscus Stãcarus. Zuinglianus Arabonarius. In adessendo: Esse cum pane. Esse sub pane. Suencfeldiani.

Catalogus sectarum inter confeßionistas.

III. *Tertius immundus spiritus Melãthon*

TErtius immundus spiritus, quem instar bufonis euomuit pseudopropheta Lutherus, fuit secta confessionaria: cuius Princeps & Coryphæus extitit

 Philip-

filius Lutheri, & pater confeßionistarum. Philipp. Melāthon Homologistes.

Philippus Melanthon: sed inuidia sociorum ab hoc gradu penè depulsus, vix, aut ne vix quidem inter medios hæret, miser & afflictus senex. Eius Homologisticæ sectæ præcipuus scopus fuit semper, sedem Apostolicā, & quod in Christiana fide Catholicum est (ne videlicet vlla sit Apostolicarum clauium potestas) funditus delere. Etenim huc Augustana Cōfessio tendit, huc socialis cōspiratio nititur, huc omnes conatus & vires (quemadmodum compertum est) direxerunt Melanthonij. At verò, quoniā est ἑαυτῷ φθαστικὸν τὸ κακὸν καὶ διαιρετικὸν, ipse sibi id malum accersiuit, quod erat machinatus alteri. Variæ autem sectæ Homologistarum emerserunt breui tempore, atque subitò: quas, ne confuse recitentur, distinctè commemorari illas oportebit κατὰ τὰ γένη καὶ εἴδη: multiplex enim hæc colluuies est, & in diuersas dissecta familias.

Cōfeßionistarū factiões tres. I. Rigidi & Stoici Confeßionistæ vulgò Illyricani. Illyricus. Gallus. Amsdorfius. Sneppius. Morlinus. VVestphalus. Sarcerius.

Confessionistarum igitur qui Augustanam Confessionem profitentur, sunt factiones tres. In quarum prima Rigidi & Stoici Confessionistæ ponuntur (Melanthon illos θρασυδειλους appellat, vulgo Illyricani dicūtur) homines mirirū einsmodi, qui à placitis Lutheri, siue bona illa, siue mala sint, penitus non recedendum arbitrentur. Latè hæc Illyricana secta patet: totā enim Saxoniam occupauit, & plerasq; vrbes Germaniæ superioris, & totam Thuringiā. Præcipui autem duces sunt, Illyricus, Gallus, Amsdorfius, Sneppius, Morlinus, VVestphalus, Sarcerius. Absurdissima autem quæq; Lutheri mordicus sibi defendenda putant, vt nullum homini esse liberum arbitrium, omnia euenire necessariò, vt ne liberum quidem præbere assensum homo possit, adeoq; hominem non plus sentire, quid in se Deus agat, quā incus quid malleus. Opera non esse necessaria ad salutem: nullos ritus aut cæremonias in Ecclesiam admitti oportere: eiusdemq; generis alia, quæ tamen Lutherus partim ambiguè scripsit, partim retractauit. Itaq; hi Stoici Confessionistæ cùm cætera sint rigidi Lutherani, tum in hisce, quæ iam recensuimus, Luthero assentiri vidētur in genere præter alios, in specie autē degeneres ab eo longius

gius recesserunt: nam & ipsi diuersis dissentionibus distracti sunt. Quidā enim illorū sunt Antinomi, qui legē neq; ante, neq; post iustificationē iudicant necessariam esse. Quanq̄ Lutherus ipse eius sectę primus autor fuit, vt ex varijs eius scriptis ostendi potest: postea tamen cū Islebius idem asserere cœpisset, edidit multas disputationes in cōtrariā partē. Deinde sunt inter hos Stoicos Cōfessionistas quidam Samosatenenses: qui negant in principio Euangelij Ioānis dictionē ὁ λόγος personā significare. Illyricum eius antiquæ hereseos resuscitandæ autorē patefecit. Melanthon in sua epist. ad M. VVarmetū Barbensem. Sunt & Inferiani in eadem factione Rigidorū: hi autem negāt Christum reipsa descendisse ad inferos: infernum enim esse suum cuiusque sepulchrum. Lubecę & Hamburgæ & Bremis ea secta grassatur. Sunt Antadiaphoristæ: quorum alij nonnullas cæremonias admittunt, sed quas ipsi instituunt nouas, non veteres: alij plane nullos ritus, nisi quos Lutherus præscripsit, ferri in Ecclesia existimant oportere. Extant Illyrici, & Galli, & aliorum varij pro hac secta conscripti tractatus. Sunt Antisuencfeldiani, qui cùm suencfeldium refutant, omnia ponentem in spiritu, literam prorsus reijcientem, ponūt illi contrà omnem viā salutis in vocali verbo Ecclesiastici ministerij, sine quo neminem credunt salutem consequi posse. sunt & Antosiandrini: sed hi admodum varij: petita enim sunt à plerisque Confessionistarum Ecclesijs de Osiandri dogmatibus iudicia, præsertim de iustificatione, quòd innouârat Osiander: responsa singularū ecclesiarum typis excusa prodierunt, sed ita diuersis contrarijsque pronunciata sententijs, vt quatuordecim iustificationes inter se penè omnes pugnantes prolatæ fuisse legantur, dum alij sanguinem Christi, alij passionē, alij satisfactionem, alij trāsitum illius esse formalem hominis iustificationem assererent. sunt præterea Anticaluiniani qui tametsi perpetuam Catholicæ Ecclesiæ doctrinam de eucharistia non amplexi sunt, id tamen pro catholico cōsensu cōtra priuatā opinionē Caluini rectè defendunt, corpus Domini verum & naturale esse in eucha-

Antinomi
Islebius.
Samosatenenses.
Inferiani.
Antadiaphoristæ.
Antisuencfeldiani.
Antosiandrini.
Anticaluiniani.

Eucharistia, non tantùm ἐνέργειαν corporis. Ioachimus VVestphalus pleraque edidit hac de re. Sunt Manusimpositorij, qui in Pomerania altercantur, vtrum impositio manuum sit Sacramentum. Cuipstro contendit vehemẽter, Frederus repugnauit obstinatè. E Grypesualdo serpsit ea sectaria contentio in alias quoque prouincias. Bisacramentales appello eos, qui solummodò Baptismum & cœnam Domini in sacramentis ponunt. Ita sentit maxima pars Illyricanorum: tametsi alij iam incipiant Melanthoni applaudere. Sunt contrà Trisacramẽtales, hoc est, qui tria sacramẽta admittũt, neq; plura, neq; pauciora. De prima factione Confessionistarum hactenus.

Manusimpositorij.

Bisacramentales.

Trisacramentales.

II. factio.

In secunda Confessionistarum factione molles illi philosophi & elegantes ἐπιεικεῖς habẽtur: quorum princeps Melanthon est, & Maior & Fursterus & Pomeranus, Lipsensesque Theologi, Pfeffinger, Camerarius, Menius, & farinæ eiusdem consimiles.

Molles philosophi Cõfessionistæ

Melanthõ

Maior.

Fursterus

Pomeranus.

Pfeffinger

Camerarius.

Menius.

Priuata his dogmata sunt, & tamen inter aliquot ipsorum communia, esse liberum arbitrium, fidem principaliter opera bona minus principaliter iustificare, de particula, Sola, non esse dimicandum, & quòd de cœna Dñi Caluinus rectiùs sentiat, quàm Lutherus: & quædã forsassis prætereà.

Sed quod hæreseos propriũ est, nec isti quidẽ de fundamento cõcordes sunt. Maioristæ ẽm docent quod bona opera sint necessaria ad salutẽ, ꝙ nemo absque bonis operibus sit saluatus, ꝙ absque bonis operibus impossibile sit quenquã saluũ fieri. Adiaphoristæ ἀδιαφορίαν introduxerunt, asserentes ecclesiasticas constitutiones & cæremonias esse res indifferentes: quas siue obserues siue repudies, in pari esse conditione atq; iure. De vtraq; illa secta multi lib. vltro citroq; scripti leguntur passim.

Maioristæ

Adiaphoristæ.

Sunt quos Quadrasacramentales appelles, q quatuor Sacramenta ex septem recipiunt, Baptismũ, eucharistiã, Claues, Sacrum ordinem. Lutherocaluinianos eos dico, qui Berengariani dogma de Eucharistia sic tẽperant, vt Caluini Sacramentariã hæresin iã in Augustana Confess. à Principibus approbatam persuadere conantur: id

Quadrasacramentales.

Lutherocaluiniani.

id quod ipsemet Caluinus in sua aduersus VVestphalũ admonitione de Melanthone testificatur. Reperti quoq; sunt, qui inter Osiandrinos & Antosiandrinos ἀμνηστίαν sanciendam censeãt, vt dissimulatis vtrobiq; erroribus, contentio tota tradatur obliuioni. Ita Illyricus in Apologia sua de Melanthone. Mediosiãdrini sunt Brentius, cæteriq́ue Theologi Tubingenses: hi enĩ cum Osiander hominẽ essentiali Dei iustitia iustũ dixisset, & Illyricani, hominẽ solũ imputatiuè iustũ haberi, correxerũt vtrosq; media via interposita, quod scilicet in hac vita homo imputatiuè iustus reputetur, in felici autẽ patria fore illum ea iustitia iustum, qua Deus ipse per essentiam iustus existit. Obscuriores sanè, quorũ copia est, sectarios persequi non libet in hoc genere. *Amnestia.* *Mediosiandrini.* *Brentius.*

In tertia factione sectæ quatuòr reperiuntur, sed adeò inter se rebelles mutuò, & à superioribus diuersę, vt quasi in alienis castris militare videantur. Quare tametsi nõ apertè quidẽ à Confess. Augustana resilijsse existimari volunt: at quia nõ obscurè tamen ipsi Luthero magistro suo ausi sunt obluctari. idcirco Recalcitrantes illos nominare possumus. Primas in hac factione tenent Suencfeldiani, qui Sacramenta omnia, in primisq; vocale verbum ministerij, tanquam literã occidentẽ respuunt, & solo spiritu nos debere contentos esse docent. Præterea humanam Christi naturam, posteà q̃ in cœlũ ascendit, in diuinam penitus mutatam esse itemq́ue & fidem, & charitatem, & iustitiã, quibus homo iustus efficitur, esse diuinæ naturæ particulas, Iudã nõ percepisse veram Eucharistiã in cœna Domini. Hæc Suencfeldianorũ pręcipua sunt, minùs grandia omitto. Libri ipsius Suencfeldij multiplices versantur in manibus hominũ: legat, qui vult. Osiandrini habẽt ea cũ Suencfeldianis communia, quod charitas & iustitia & sapientia (nõ tamẽ fides) quibus homo à Deo iust⁹ & sapiẽs constituitur, sint ipsa Dei essentia. Priuatũ Osiandrinorũ est, quod Christus solũmodò iuxta diuinam naturam iustificet hominẽ: quòd item homo cùm sit imago Dei, fiat omnino eadem imago Dei, quæ est Christus filius Dei & Mariæ. Præ- *III. Factio recalcitrantes philosophi.* *Suencfeldiani.* *Osiãdrini.*

Stadiariani. tereo hic multa. Stancariani aduersus Osiandrum scribẽtes, vt contrarium tuerentur, affirmabãt Christũ iustificare hominẽ iuxta solã humanã naturã. Docuit idẽ Stãcarus, corpus Domini in Eucharistia, esse arabonẽ, seu pignus, quo quis quasi inuestiatur ad possessionẽ promissæ gratiæ. Opposuerunt se Francfordienses Theologi. *Antistancariani.* Antistancariani: & quô Stancarum expeditius refellerent, cõtendebant Christi diuinam naturam quoq; vnà cum humana in cruce passam, mortuáq; fuisse: idq; ipsius Lutheri iudicium esse affirmabant, vt edita quaternio ostendit.

Emersimus tandem ex pestilenti illo cœno hæresium atque Hæreticorum: quos, vt memoriã iuuẽ Lectoris, in tabella, & in sua quẽque classe turmatim disponam conconspiciendos: vt, cũ nomina illorũ in cœlis scripta non sint, in terris non penitus obliterata interijsse videantur. At in ea ista trium immundorũ spirituum crapulante exhalatione, est, nescio quæ notatio fatalis. Spiritus enim Anabaptisticus fecẽ plebis inuasit. Sacramentarius dementauit ciues potissimũ. Homologistes verò, in aulas Principũ irrepsit: adeoq;, vt primus immundus spiritus autor sit rusticanæ infidelitatis, secundus ciuicarum hæresium pater, tertius aulicæ dux peruersitatis Cũ autem vna esset fides anteà, vna vox omnium, siue illa ruri, siue in vrbibus, siue in aulis audiretur: nunc verò spiritus instar ranæ coaxat in agris, ille instar rubetę tumet intra mœnia: tertius micat veluti bufo in triclinijs Magnatum: sed omnes æquè venenum spirant, dum instant more suo contra vocem Ecclesiæ matris nostræ.

Ada-

I. Spiritus immũdus Bernhard⁹ Rotman, filius Luthe. & pater Anabaptistarũ.
- Adamitæ. 1
- Sabbatarij. 2
- Clancularij. 3
- Manifestarij. 4
- Dæmoniaci. 5
- Stebleri. 6

Anabaptisticæ sectæ.

II. Spiritus immũdus Zvvinglius seu Carolostadius, filius Lutheri. pater Sacramentariorũ.
- Significatiui. 1
- Tropistæ. 2
- Energici. 3
- Arabonarij. 4
- In adessendo. 5
- Esse cum pane. 6
- Esse sub pane 7
- Spũales Svvenc-feldiani. 8

Zvvinglianæ sectæ.

Apo. 16. Draco. Bestia & Pseudopropheta Luther⁹.

III. Spiritus immundus Homologistes, fili⁹ Lutheri pater cõfessioni starum.

I. Factio. Sũt rigidi Stoici Confessionistæ.
- Antinomi 1
- Samosatenenses. 2
- Inferiani. 3
- Antadiaphoristæ. 4
- Antisuencfeldiani 5
- Atiosiandrini. 6
- Anticaluiniani. 7
- Manus impositorij. 8
- Bisacramentales. 9
- Trisacramentales. 10

II. Factio. Sũt molles Philosophi cõfessionistę.
- Maioristæ. 11
- Adiaphoristæ. 12
- Quadrasacramẽtal. 13
- Luthero caluiniani 14
- Ammestitæ. 15
- Mediosiandrini. 16

III. Factio. Sũt recalcitrantes Confessionistæ.
- Svvencfeldiani. 17
- Osiandrini. 18
- Stancarini. 19
- Antistancariani. 20

DOctores quidẽ recentioris euangelij, sunt isti præcipui. Quorum opiniones & sectæ cùm tam variæ sint, tamq; inter se diffidentes, alterũ fieri profectò potest, vt earũ nulla sit vera, quod cõtrarijs sæpe solet euenire: alterũ certè nõ potest, vt plus vna vera sit, quẽadmodũ in cõtradictorijs perspicuũ est. Qua quidẽ de causa, cũ nulla hæresis possit esse vera, necesse est, si quando hæretici inter se cõmissi digladiantur, vt de cõtrarijs sententijs dimicẽt, & horũ natura sit vera. Eademq; de causa fit, ꝙ cùm duæ hæreses sint inter se cõtrariæ, & tamen oppugnent Ecclesiæ doctrinã, necesse sit, contradictoriã sententiã opponi vtrisq;: vt, quia alterutra cõtradictoriarum semper vera est, altera falsa, veritas Ecclesiæ per cõtradictionem, frenum aduersarijs inijcere possit.

Atqui vnicum hoc impedimẽtum semper ferè obstat Hæreticis, quô minùs possint, etiã si maximè velint, redire in concordiã. Etenim quæ vnquam magna hæresis extitit, quæ non confestim à capite in minutas partes diuisa? quæq; non æque cõtraria fuerit alicui alteri hæresi, atq; infesta ipsi Ecclesiæ?

Cognita pestis est Marcionis, vnde Manichæi profecti sunt: nec ignotum virus Pelagij: quorum sectæ nõ minùs sibi mutuò, quã ignis aquæ, aduersabãtur. Altera enim contendebat (exẽpli causa hoc ponã) nuptias adeò bonas esse, vt in illis nihil insit mali, nihil peccati: altera contrà, adeò illas malas esse, vt etiã per sese malum sint. Ex diametro ista inter se contraria enunciata sibi repugnant, nec minùs etiã infesta Ecclesiæ, quã aduersa sibi. Ecclesia igitur, vt refellat vtranq; hæresin, Marcionitis cõtradicens opponit, quòd nuptię bonæ sint propter diuinum ordinem, legitimumq; earum vsum: Pelagianis, quòd aliquæ nuptiæ malæ, propter deprauationem ordinis, & abusum. Mansit hæc doctrina Ecclesiæ, vtraq; illa hæresis perijt. Ex illa Marcionis Lernęa hydra plura subinde capita procreata legimus. Inde Lucianistarum secta ortum duxit, qui signis aliquot immutatis, rem Marcionis defenderunt: inde prodierũt Appelliani, qui magistri sui disciplinã altera parte correxerunt, locupletauerunt

runt altera:inde Seruetiani orti, quædã Marcionis amplectebantur, quædam abijciebant, repositis nouis quibusdam, & suis: inde demum Manichæa pestis emersit, qua vix vlla perniciosior, vt D. Epiphanius & Augustinus censent, secta vsquam comperta videtur: quæ refossis Manichæorum sepulchris Marcionij cadaueris fœto re, maximã Christiani orbis partẽ per Lutheranos infecit, atq; corrupit. Quanquam haud minor pernicies ex Arrio profecta est. De cuius sectę schismatibus placet ex D. Epiphanio historiam huc adscribere, vt quod suprà cõmemorauimus, constet esse verũ: omnium hæresium id virus propriũ esse, primùm vt inter se discordes, & in varia schismata diuulsæ atque dilaceratæ sint: deinde vt mutuo se odio atq; bello consumant tandem.

Epiphanius itaq; libro. 3. in historia & refutatione Hemiariorum & Arianorum:

Ἐκ τοῦ βασιλείου δὲ διῃρημένοι, βουλόμενοι λῦσαι τὸν σύνδεσμον τῆς ἀληθινῆς ὁμολογίας, νόθον τινὰ καὶ εὐάλωτον ἐκ παντα χόθεν ἀπολυτὴν ἔθεντο ἔκθεσιν, &c. ἔφημεν γὰρ πῶς εἰς τρία τάγματα ἡ τῶν ἀρειανῶν διῃρέθη τάξις, ὡς ὁ μὲν εὐδόξιος, καὶ γερμανὸς, γεώργιός τε ὁ ἀλεξανδρεὺς, εὐζώϊός τε ἀντιοχείας εἰς ἓν τάγμα ἀπεσχίσθησαν, βασίλειός τε καὶ ἐλεύσιος εὐσάθιος, καὶ γεώργιος ὁ λαοδικείας, σιλβανός τε ὁ ταρσοῦ, καὶ μακεδόνιος ὁ κωνσταντινουπολίτης, καὶ ἄλλοι πλείους ὡσαύτως, εἰς ἓν τάγμα διῃρέθησαν. ἀκάκιος δὲ πάλιν, ὡς προεῖπον, καὶ μελίτιος, καὶ εὐτύχιος, καὶ ἄλλοι τινὶς ἄλλο τάγμα, καὶ οὗτοι γεγόνασι, καὶ ἦν τὸ πᾶν κυβείας ἔμπλεον. ἃ γὰρ ἕκαστος ἐφόνει, ταῦτα καὶ ὁ ἕτερος οὐκ εἶχεν, εἰς σχίσματα δὲ διῃρέθησαν πρὸς ἀλλήλους, ἢ μίσει τινὶ ἔτι πρὸς ἀλλήλους.

Græcè quidem hæc, vt alia quędam patrum testimonia citaui, non quia ineptiæ me eius linguæ delectẽt, sed quia solent pleriq; cauillari secùs haberi in fonte autoris, idcirco nè dubitet lector de fide, produxi eos, vti scripserũt. Sed ita Epiphanius Latinè fortasis: Illi verò qui ex parte Basiliana diuisi sunt, cùm vellent verę cõfessionis vinculum dissoluere, adulterinam, quæ facilè capi, quæ ex omni parte dissolui potuit, expositionem posuerũt. Dicim' eñ, quòd in tres stationes Arrianorũ exercitus

tus diuisus est:adeoq; vt Eudoxius & Germanus, Georgiusq; Alexandrinus, & Euzoius Antiochenus in vnam stationem abscisci concesserint:in secundam Basilius, Eleusius, Eusthathius, Georgius Laodicenus, & Siluanus Tarsensis, & Macedonius Constantinopolitanus, & alij quidam complures similiter. Acacius verò rursum, vt antea dicebam, & Meletius, atque Eutychius, & item alij in tertiam venerant classem. Eratq; vniuersum negotiũ plenum vanæ nequitiæ. Etenim quæ pro se quisq; sentiebat, eadem alius non habebat, sed in mutua dissidia diuulsi sunt odio quodam inter se mutuo.

Hoc exemplum si cum Lutheranorum mutuis inter ipsos schismatibus compares, quid hi nunc aliud, quã illi quondam? Res per se patet, non est opus declaratione. Quæ D. Epiphanius de illis Hęresiarchis commemorat, eadẽ Augustinus tum de eisdẽ tũ de Donato scribit etiã. In lib. 1. de Baptismo contra Donatistas obijcit illis istã discordem Donati diuisionẽ: Quanto ergo, inquit, magis, quia eadẽ pars Donati in multa frusta cõscissa est, quæ omnes minutæ particulæ hanc vnam multò grandiorẽ, in qua Primianus est, de recepto Maxiministarum baptismo reprehendunt, & singulæ conantur asserere apud se tantummodo verũ baptismum mansisse. Externa ista sunt: domestica, si placet, consideremus. Etenim vna secta Hussi quod alias peperit diuersas hæreses? Ex nominum diuersitate licet notare cõfusionẽ. Alij se fratres VValdẽses salutãt, alij volunt se Taboritas nominari, alij Piccardi vocantur, Grubenheimeri alij: sunt etiam, qui quod calicis fiant in Eucharistia participes, sibi nomen finxerunt, vt Calixtini appellentur itemq; alij aliter, complures sunt enim.

An simile quiddam mortuo Luthero euenerit, non est obscurũ: siquidẽ viuum se discindi vidit, sensitq; inuitus. Quid enim Thomas Munzerus, Dux rusticani tumultus? quid Bernhardus Rotman autor anabaptismi? quid Carolostadius? quid Zvvinglius? quid alij cõplures? Omnes profectò nouationis suæ initiũ acceperunt à Luthero, medium corpus atq; caudã de proprio affinxerunt & suo.

ſuo. Pòſt verò mortē illius Prophetæ, Deum immortalē quæ ſchiſmata non ſecuta ſunt? Mathias Flaccus aliud in mortuo Luthero vidit apud Saxones: aliud Maior in vino apud VVittenbergenſes: aliud Oſiander apud Prutenos: Inferiani aliud in maritimis vrbibus, aliud apud Mãſueldenſes Satcerius, diuerſum quoq; in Sueuia Brētius, in Sabaudia diuerſum Caluinus.

Res plena prodigij eſt atq; miraculi: nam etſi vniuerſo orbi iam innotuit, iſtos Prophetas tã fœda diſcordia ac furioſa ſe mutuò dilaniare: tamen ſi roges illos in cõſeſſu Catholicorum, cur ita ſint in doctrina confeſsionis ſuæ diſcordes, negant illi confeſtim: imò aiunt contra, ſe vnanimes Auguſtanã Confeſsionē amplecti, in fundamento conuenire, nihil eſſe inter ſe diſſenſionis. O incredibilem impudentiã Meridianus ſol tenebras iſtas coarguit. Præcipui articuli Confeſsionis illius ſunt, de perſone Chriſti, de peccato, de libero arbitrio, de iuſtificatione & iuſtitia Dei, de fide, ſpe, & charitate, de pœnitentia, de bonis maliſue operibus, de Sacramentis, atq; horum numero, de Baptiſmo, de Cœna Domini, de eccleſia, & huius iuriſdictione, & cæremonijs, & multis alijs rebus prætereà De hiſce autem articulis diſcidere, ſi id non eſt diſsidere in fundamento Chriſtianæ fidei, fateor equidē me, quid Euangelicæ doctrinæ fundamentũ ſit, nõ intelligere. At verò quid in hiſce iſtis articulis Auguſtanę Cõfeſsionis eſt, quod ipſi Confeſsioniſtæ non in mutua lite ponant, non controuertant, nõ rapiant iam in hunc, iam illum ſenſum, modo album eſſe aſſerentes, modo nigrũ, mox quiduis aliud?

Mihi ſanè Auguſtana Confeſsio, ſi licet liberè, quid ſentiam, dicere, Heſiodeæ Pandoræ perſimilis eſſe videtur. Erat enim hæc aſpectu pulchra gratijs decora, cuius in ore habitabat πότνια πειθὼ, & circa caput πόθος ἀργαλίος. Sed quid intus in corde?

ἐν δ' ἄρα οἱ στήθεσσι διάκτορος ἀργειφόντης
ψεύδεά θ', αἱμιλίους τε λόγους, καὶ ἐπίκλοπον ἦθος τεῦξε.

Vnde poſteà quàm internuntio Herme, domo obtigiſſet hæc Pandora Epimetheo, omne genus morborũ, atque

atque calamitatum erũpebat. Non secùs profectò nunc Augustana Confeſsio: etenim quàm ipſa bella eſt? quã fronte hilaris? quã gratioſa? quæ in ore illius ſuauiloquẽtia, & πότνια πειθώ? tum quàm ardẽti deſiderio eius plerique mortalium flagrant? Nimirum quem præ ſe characterem gerat, & quem titulum, vide. Puri Euangelij doctrina eſt: principes eã profeſsi ſunt: ſtatus imperij ſubſcripſerunt: omnes in ea ſunt concordes atq; beati. Hæc certè eius Hemologeticæ Pandoræ facies eſt, hic illius aſpectus, hæc cutis, hoc externo cultu foris fulget, atq; coruſcat. Verùm quid in vario illo cordis receſſu occultat, quid nutrit?

Ψεύδεά θ᾽, αἱμυλίους τε λόγους, καὶ ἐπίκλοπον ἦθος.

Verúmne hoc, an falſum ſit, mallem Mediusfidius nõbis Prometheus ediſſereret, quã Epimetheus. Sed quia nos Germani propemodum ſumus ſoboles Epimethei, videlicet prudentes in fine, poſt factum: ab euentu igitur poterit, credo, quæ hæc Confeſsionaria Pandora ſit, non obſcurè animaduerti. Vtcunque enim ſuauem ſe ac blandam præbeat foris, deieretq; nihil in ſe eſſe diſcordiarum, nihil ciuilis belli, nihil funeſtæ cædis: tamẽ irrepamus in feneſtrã pectoris, & ipſa illius viſcera intueamur: reperiemus cõtinuò in huius cõfeſsionariæ Pandoræ pectore latere tot hæreſes, quot ſecunda pars huius libri cõplexa eſt: tot ſectas quot pars tertia, tot fraudes ac dolos, quot prima. Quas verò cædes illa & ſtrages in Germana ediderit, hiſtorici ætatis noſtræ loquuntur: recens enim hominum memoria eſt, quã cruentum fuerit infauſtumq; noui iſtius Euãgelij principium. Scimus in ruſticano tumultu quid acciderit, & quid euenerit in Anabaptiſtarum oppugnatione: ſcimus quali euentu Tigurini Heluetij nouã diſciplinam Euangelij conati fuerint confœdatis ſocijs tradere: nec excidit hominũ memoria, quòd eiuſdem nouitatis occaſione Pruſsina Germanis eripuit Polonus, Solymanus Vngarium Regi Ferdinando. Taceo quæ poſteà ciuilia bella ſecuta, quæ factæ cædes principũ, quæ vrbes exuſtæ, quæ vaſtatæ ſint per totam Germaniam prouinciæ, quàm denique internecinis

necinis odijs discordijsq; omnes omnium Principum, omnium statuum, ordinumq; animi inflammati, atque exulcerati insolescant: vnde, quid tandem in hac miserabili rerum conuersione euenturum sit, solus Deus exactè nouit, nos dũtaxat spẽ diuinæ misericordiæ fouem⁹. Quáobrẽ vt ita concludã, quẽadmodũ exorsus, nemini dubiũ esse potest, si bonũ sui est & sui cõseruans destructiuum malum, quin ex Gamalielis vaticinio, spem eam nobis haud incertam polliceri possimus, fore deniq;, vt Ecclesia ab his diuturnis malis aliquãdo liberata, pacẽ sit habitura suã, & hæreses in sese reuolutæ, interituræ sint tandẽ. Hoc fac clementissime Deus, & citò. Da etiã Spiritum sanctum tuum, spiritum pietatis Catholico Clero, vt turpitudinem vitæ deponant, vt mores suos prauos emendent, & induant honestos, vt scandala tollant & abusus in Ecclesia, atq; ita viuant ex more maiorum, ne quid contra Deum & antiquos canones temerè peccatum iudicetur.

FINIS.

